

**PROGRAM OCHRONY
ŚRODOWISKA
DLA POWIATU BIELSKIEGO
- AKTUALIZACJA -
NA LATA 2013-2016
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2020**

Bielsko-Biala, styczeń 2014 r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU BIELSKIEGO - AKTUALIZACJA - NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2020

Opracowanie:

EKOLOGUS Sp. z o.o.

ul. Jaskółcza 29

43-300 Bielsko-Biała

Autor opracowania:

mgr Agnieszka Sakowicz

.....

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	5
2. Metodyka sporządzenia opracowania.....	5
3. Dane wejściowe do programu	8
3.1. Uwarunkowania środowiskowe	8
3.2. Dokumenty strategiczne powiązane z programem.....	10
3.3. Ocena realizacji celów dotychczasowego programu ochrony środowiska.....	15
4. Stan środowiska w obszarze powiatu bielskiego.....	18
4.1. Powietrze atmosferyczne (P).....	18
4.1.1. Jakość powietrza atmosferycznego	18
4.1.2. Rodzaje występujących zanieczyszczeń.....	20
4.1.3. Odnawialne źródła energii.....	24
4.2. Zasoby wodne (W)	34
4.2.1. Wody powierzchniowe.....	34
4.2.2. Jakość wód powierzchniowych	34
4.2.3. Wody podziemne.....	37
4.2.4. Jakość wód podziemnych	38
4.2.5. Zaopatrzenie ludności w wodę	38
4.2.6. Kanalizacja i oczyszczanie ścieków	41
4.3. Gospodarka odpadami (O)	46
4.3.1. Odpady z sektora komunalnego	47
4.3.2. Odpady z sektora gospodarczego oraz pozostałe odpady, w tym odpady niebezpieczne	54
4.4. Przyroda i krajobraz (PK).....	63
4.4.2. Parki krajobrazowe.....	65
4.4.3. Rezerваты przyrody	65
4.4.4. Obszary Natura 2000.....	66
4.4.5. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy	69
4.4.6. Obszar chronionego krajobrazu.....	70
4.4.7. Użytek ekologiczny	70
4.4.8. Lasy i tereny zieleni	70
4.5. Gleby (GL)	73
4.6. Zasoby naturalne (ZN)	78
4.6.1. Złoża kopalin.....	78
4.6.2. Tereny i obszary górnicze	81
4.7. Tereny przemysłowe i zdegradowane (TP).....	85
4.8. Hałas (H)	88
4.9. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych (E)	92

5. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA - PRIORYTETY EKOLOGICZNE, CELE I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA.....	95
5.1. Powietrze atmosferyczne (P).....	95
5.2. Zasoby wodne (W)	96
5.3. Gospodarka odpadami (O)	97
5.4. Przyroda i krajobraz (PK).....	98
5.5. Gleby (GL)	99
5.6. Zasoby naturalne (ZN)	99
5.7. Tereny przemysłowe i zdegradowane (TP).....	100
5.8. Hałas (H)	100
5.9. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych (E)	101
6. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ DO 2020 ROKU	101
7. ZAGADNIENIA SYSTEMOWE	110
7.1. Zarządzanie programem	110
7.2. Monitoring realizacji programu.....	111
6. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU	116
7. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA.....	123
8. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	125

1. Wstęp

Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020 został sporządzony w celu realizacji założeń dokumentów strategicznych kraju ze szczególnym uwzględnieniem Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018 oraz Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

Celem opracowania jest próba skoordynowania działań proekologicznych prowadzonych na terenie powiatu przez administrację rządową i samorządową oraz przedsiębiorców i społeczeństwo powiatu. Program wyznacza ramy dla późniejszych przedsięwzięć oraz wskazuje wytyczne do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska.

Celem Programu jest również zapewnienie efektywnego wykorzystania środków finansowych, na działania wskazane w jego zapisach oraz wspieranie pozyskiwania środków przez jednostki samorządowe (na szczeblu powiatowym i gminnym) na realizację określonych zadań środowiskowych.

Program ma także na celu dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w powiecie oraz ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami, z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska.

Program jest kontynuacją polityki ekologicznej Powiatu określonej w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego, a celem opracowania jest aktualizacja zapisów Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na najbliższe lata, tj.: 2013-2016 z perspektywą do roku 2020.

Program zawiera aktualną ocenę stanu środowiska przyrodniczego na terenie powiatu bielskiego. Jako opracowanie planistyczne nakreśla przede wszystkim kierunki działań, które należy podejmować w najbliższych latach w celu ochrony środowiska na terenie powiatu. Wszystkie zadania w ochronie środowiska usystematyzowano w grupy tematyczne dotyczące zagadnień ochrony środowiska. Układ opracowania nawiązuje do priorytetów wskazanych w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018 oraz Polityki Ekologicznej Państwa. Do realizacji celów długoterminowych prowadzą sformułowane dla każdego z nich cele na lata 2013-2016 oraz plan operacyjny obejmujący lata 2013-2016 i perspektywę do 2020 r.

2. Metodyka sporządzenia opracowania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego opracowano zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r., Nr 62, poz. 627 z późn. zm.), która wprowadziła obowiązek sporządzania programów ochrony środowiska m.in. dla powiatów, a także dokonywania aktualizacji zapisów tego dokumentu co cztery lata.

Niniejsze opracowanie jest aktualizacją Programu Ochrony Środowiska Powiatu Bielskiego i określa kierunki działań oraz zadania na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020.

Punktem wyjścia do opracowania Programu był dotychczasowy Program Ochrony Środowiska oraz raporty z jego realizacji sporządzone za lata 2006-2007 oraz za lata 2008-2009.

Opracowanie aktualizacji Programu obejmowało następujące etapy:

1. Opracowanie projektu Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020 i prognozy oddziaływania na środowisko skutków realizacji tego Programu.
2. Poddanie opracowanego projektu Programu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (opiniowanie dokumentów oraz konsultacje społeczne celem umożliwienia złożenia uwag i wniosków).
3. Korekta projektu Programu oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko o ustalenia wynikające z opiniowania i konsultacji dokumentów.
4. Uchwalenie Programu przez Radę Powiatu.

Struktura Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020 nawiązuje do struktury Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018 oraz aktualnej Polityki Ekologicznej Państwa.

W stosunku do przyjętego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego, zmodyfikowano dokument tak, by dostosować zapisy do aspektów wynikających z uregulowań:

- 1) Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska,
- 2) Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- 3) Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018.

Wprowadzono następujące zmiany w stosunku do przyjętego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego:

- zaktualizowano cele perspektywiczne i przyjęto hierarchię zakładanych celów, co wynika z ustaleń dokumentów sporządzanych na szczeblu wojewódzkim i krajowym, diagnozy aktualnego stanu środowiska na terenie powiatu oraz wniosków wynikających z raportów z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego za minione lata, w szczególności za ostatni okres tj. za lata 2010-2012,
- szczegółowo rozpisano cele perspektywiczne,
- zaktualizowano mierniki (wskaźniki realizacji programu).

Metodologia opracowania niniejszego Programu polegała na:

- ocenie aktualnego stanu środowiska przyrodniczego w powiecie bielskim,
- ocenie stopnia realizacji zadań przyjętych w dotychczas obowiązującym Programie,
- identyfikacji obszarów problemowych w ochronie środowiska na terenie powiatu,

- dokonaniu hierarchizacji celów, określeniu celów długoterminowych, sformułowaniu kierunków działań i planu operacyjnego,
- określeniu uwarunkowań realizacji Programu w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych oraz źródeł finansowania,
- określeniu monitoringu realizacji przyjętych zadań.

Źródłem informacji zawartych w Programie były materiały uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej, informacje uzyskane na drodze ankietyzacji gmin i instytucji działających na terenie powiatu, dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach, Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, a także raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego za lata poprzednie lata, w szczególności za okres 2010-2012 r.

Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto aktualny stan środowiska.

Na podstawie stanu aktualnego oraz analizy zadań zdefiniowanych w obowiązującym dotychczas Programie (niektóre zadania pozostają nadal aktualne i zostały przeniesione do niniejszego dokumentu) oraz celów i kierunków zadań określonych w aktualnym Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego oraz Polityce Ekologicznej Państwa zdefiniowano cele i kierunki niniejszego dokumentu.

Następnie, zgodnie z wymogami ustawy Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko przeprowadzono konsultacje społeczne dokumentu.

Wykaz pojęć i skrótów użytych w opracowaniu

BZT₅	-	biologiczne zapotrzebowanie na tlen
ChZT	-	chemiczne zapotrzebowanie na tlen
EFRR	-	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
GDDKiA		Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GUS	-	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	-	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
KZGW	-	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
L_{DWN}	-	długookresowy poziom dźwięku dla pory dziennej, wieczornej i nocnej
L_N	-	długookresowy średniego poziom dźwięku wyznaczony podczas wszystkich pór nocy
NFOŚiGW	-	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSO	-	Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000
SOO	-	Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000
ODR	-	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
PIG	-	Państwowy Instytut Geologiczny
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
PPGO		Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami
POP		Program Ochrony Powietrza
Program	-	Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2013-2016

z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020

PZD		Powiatowy Zarząd Dróg
Raport	-	Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego
RDOŚ	-	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach
RLM	-	Równoważna Liczba Mieszkańców
RSIP	-	Regionalny System Informacji Przestrzennej
RZGW	-	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach
	-	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WFOŚiGW	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WSO	-	Wojewódzki System Odpadowy

3. Dane wejściowe do programu

3.1. Uwarunkowania środowiskowe

Powiat bielski położony jest w południowej części województwa śląskiego. W skład powiatu wchodzi 10 gmin:

- Gmina miejska Szczyrk,
- Gminy miejsko-wiejskie: Czechowice-Dziedzice, Wilamowice,
- Gminy wiejskie: Bestwina, Buczkowice, Jasienica, Jaworze, Kozy, Porąbka, Wilkowice.

Powierzchnia powiatu bielskiego wynosi 459 km², co stanowi ok. 3,7 % powierzchni województwa.

Powiat zamieszkuje obecnie 157 549 osób, co stanowi 3,4% ludności województwa śląskiego.

W stosunku do 2006 roku przybyło 6860 mieszkańców. Gęstość zaludnienia powiatu bielskiego wynosi 343 osób/km² i jest prawie trzykrotnie wyższa od średniej krajowej gęstości zaludnienia (118 osób/km²).

Podstawowe dane dotyczące powierzchni i ludności gmin powiatu bielskiego przedstawia poniższa tabela.

Tab. 1. Ludność i powierzchnia gmin powiatu bielskiego.

Lp.	Gmina	Powierzchnia w ha	Ludność ogółem 2011 rok
1.	Bestwina	3792	10 868
2.	Buczkowice	1946	10 932
3.	Czechowice-Dziedzice	6648	44 293
4.	Jasienica	9167	22 151
5.	Jaworze	2113	6 830
6.	Kozy	2674	12 293
7.	Porąbka	6443	15 305
8.	Szczyrk	3907	5791

Lp.	Gmina	Powierzchnia w ha	Ludność ogółem 2011 rok
9.	Wilamowice	5734	16 136
10.	Wilkowice	3440	12950
11.	Łącznie powiat	45 864	157 549

Źródło: dane GUS.

Powiat bielski z uwagi na swoją specyfikę tj. gęstość zaludnienia, stopień urbanizacji należy do obszarów o zaznaczającej się antropopresji, z drugiej strony zaś strony zachowały się tutaj tereny przyrodniczo cenne, jak np. kompleksy leśne Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego, zbiorniki wodne (Kaskada Soły – zbiornik Czaniec) oraz otwarte tereny łąk i pól pogórza. Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000, zabytki kultury, a w ostatnich latach rozwój agroturystyki oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, powodują iż teren powiatu bielskiego staje się jednym z bardziej atrakcyjnych regionów województwa śląskiego.

Z uwagi na zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego powiat bielski należy do obszarów o stosunkowo niskiej na tle innych powiatów w województwie śląskim emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych. W 2011 r. emisja zanieczyszczeń pyłowych kształtowała się na poziomie 189 ton, zanieczyszczeń gazowych na poziomie 2 620 ton. Bardzo istotnym problemem pozostaje nadal tzw. niska emisja, której udział w kształtowaniu przekroczeń dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu jest duży. Stan taki powoduje konieczność podejmowania określonych działań zmierzających do uzyskania polskich i unijnych standardów jakości powietrza.

W powiecie bielskim wytwarza się rocznie ok. 1,5% ścieków powstających łącznie (przemysłowych i komunalnych) w województwie śląskim. Łączna ilość wytworzonych w powiecie w 2011 r. ścieków przemysłowych i komunalnych wyniosła ok. 5,7 hm³. Ok. 39,5 % ludności powiatu korzysta z oczyszczalni ścieków. Oczyszczane w niewystarczającym stopniu ścieki komunalne i przemysłowe odprowadzone są do wód powierzchniowych i powodują ich obciążenie.

Na terenie powiatu w 2011 r. wytworzonych zostało 177,5 tys. ton odpadów przemysłowych, co stanowiło ok. 0,5 % odpadów tego typu wytworzonych w województwie śląskim. Zmieszane odpady komunalne zbierane są w ilościach ok. 22,5 tys. ton.

Stan środowiska w ostatnich latach ulega powoli korzystnym zmianom, dzięki licznym działaniom prowadzonym na terenie powiatu, takim jak: realizacja Programu Ograniczania Powietrza, inwestycje proekologiczne na terenach gmin oraz w zakładach działających na terenie powiatu.

Powiat bielski charakteryzuje się lesistością rzędu 27,6% powierzchni ogólnej. Ze względu na wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe w obrębie powiatu bielskiego wyznaczono obszar Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego, obszar Parku Krajobrazowego Beskidu Małego, 4 rezerваты przyrody: Dolina Łąńskiego Potoku, Morzyk, Rotuz, Zasolnica, obszary Natura 2000: Natura 2000 SOO Beskid Śląski, Natura 2000 SOO Beskid Mały, Natura 2000 SOO Pierściec, Natura 2000 SOO Cieszyńskie Źródła Tufowe, Natura 2000 OSO Dolina Górnej Wisły, Natura 2000 OSO Stawy w Brzeszczach, Natura 2000 OSO Dolina Dolnej Soły, zespół przyrodniczo-krajobrazowy Jaworze i obszar chronionego krajobrazu Podkłępie.

3.2. Dokumenty strategiczne powiązane z programem

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2013-2018 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020 został sporządzony w sposób zgodny z:

- z ustaleniami wynikającymi z *Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*,
- z ustaleniami wynikającymi z *Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018*,
- z wytycznymi *Programu ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego*,
- ze *Strategią Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030*,
- ze *Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”*,
- z ustaleniami *Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego na lata 2009-2013*.

Polityka Ekologiczna Państwa

Polityka ekologiczna państwa oparta jest na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, dlatego zasada ta musi być uwzględniona we wszystkich dokumentach strategicznych oraz programach opracowywanych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. W praktyce zasada zrównoważonego rozwoju powinna być stosowana wraz z wieloma zasadami pomocniczymi i konkretyzującymi tj.:

- zasada prewencji (zapobiegania) oznacza przede wszystkim zapobieganie powstawania zanieczyszczeń, recykling a także wprowadzanie pro - środowiskowych systemów zarządzania środowiskiem,
- zasada „zanieczyszczający płaci” wskazuje jednostki użytkujące środowisko jako podmioty odpowiedzialne za skutki zanieczyszczeń i innych zagrożeń środowiska,
- zasada integracji oznacza uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi,
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej oznacza potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu ekologicznego,
- zasada uspołecznienia oznacza dostęp ludności do informacji o środowisku.

W polityce ekologicznej zostały określone działania pozwalające na osiągnięcie następujących celów:

w zakresie działań systemowych:

- doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów,
- uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- jak najszerze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- zwiększenie roli polskich placówek we wdrażaniu eko innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadawalającego stanu monitoringu środowiska,
- stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwości wystąpienia szkody oraz zapewniającego, że koszty szkód w środowisku oraz koszty zapobiegania powstaniu tych szkód ponosić będą sprawcy,
- integracja problematyki środowiskowej i planowania przestrzennego.

w zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej na różnym poziomie organizacji,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej,
- rozwijanie zróżnicowanej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi,
- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno - błotnych,
- rekultywacja terenów zdegradowanych,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ich ochrona przed ilościową i jakościową degradacją

w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego obywateli w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi instytucjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych,
- dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz dyrektyw unijnych,

- utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód,
- zmniejszenie ilości powstających odpadów oraz ich odzysk,
- dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i promieniowanie elektromagnetyczne oraz podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe,
- stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek.

Program ochrony środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018

Do wyznaczonych celów w dokumencie należą:

powietrze atmosferyczne:

- kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł,

zasoby wodne:

- przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania,

gospodarka odpadami:

- minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i ograniczenie składowania pozostałych odpadów,

ochrona przyrody:

- zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności,

tereny przemysłowe:

- przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi,

hałas:

- zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców województwa śląskiego i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów,

elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące:

- ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym,

zapobieganie poważnym awariom przemysłowym:

- ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków,

zasoby naturalne:

- zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,

gleby użytkowane rolniczo:

- racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych.

Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego

Program ochrony powietrza (POP) dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu, jest dokumentem przygotowanym w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu.

Działania są skierowane głównie na:

- wyeliminowanie spalania odpadów w kotłach i piecach domowych,
- wyeliminowanie spalania węgla złej jakości w kotłach i piecach domowych,
- wsparcie istniejących działań i inwestycji w zakresie transportu, które przyczyniają się w istotny sposób do poprawy jakości powietrza na obszarach przekroczeń,
- ograniczanie emisji ze źródeł komunikacyjnych w tym emisji wtórnej oraz emisji z pojazdów ciężarowych, autobusowych oraz niespełniających norm EURO na obszarach przekroczeń,
- systemowe ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych na obszarach przekroczeń z uwzględnieniem małych źródeł o niekorzystnych parametrach wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza (niskie emitory zlokalizowane na obszarach zabudowanych),
- stworzenie mechanizmów umożliwiających wdrożenie i zarządzanie POP,
- rozbudowa i utrzymanie systemu informowania mieszkańców o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz o jego wpływie na zdrowie, np. poprzez stronę internetową lub elektroniczne tablice informacyjne,
- prowadzenie akcji promocyjnych w zakresie korzystania z transportu zbiorowego oraz rowerów,
- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza - pyłem PM10 i benzo(a)pirenem wynikające ze spalania odpadów w kotłach grzewczych.

Program ochrony środowiska przed hałasem

„Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego na lata 2009-2013 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych, ekspresowych, autostrad i linii kolejowych (zaliczonych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach), na których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne tj. przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, określone wskaźnikiem hałasu LDWN i LN”

W programie wyznaczono trzy grupy działań:

- I - działania krótkookresowe (w ramach strategii krótkookresowej):
 - konsekwentna budowa obwodnic i dróg alternatywnych do istniejących (które znacząco odciążą nadmierny ruch samochodowy w centrum większych miast w województwie),

- remonty nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg,
 - wykonanie skutecznych zabezpieczeń akustycznych zarówno przy nowobudowanych odcinkach jak również już istniejących (w tym również liniach kolejowych). Zabezpieczenia w postaci ekranów akustycznych proponuje się w miejscach gdzie ich budowa nie spowoduje pogorszenia warunków bezpieczeństwa ruchu drogowego,
 - właściwa polityka przestrzenna w samorządach na obszarze, których stwierdzono bardzo wysoki lub wysoki wskaźnik poziomu hałasu. Nie należy wydawać pozwoleń na budowanie nowych budynków mieszkaniowych oraz obiektów takich jak: szpitale, szkoły, przedszkola, internaty, domy opieki społecznej itp. w najbliższym sąsiedztwie takich inwestycji. Właściwe pod względem akustycznym planowanie przestrzenne powinno się również charakteryzować lokalizowaniem nowych odcinków dróg i linii kolejowych na terenach nie objętych ochroną akustyczną,
 - w przypadku braku technicznych możliwości ograniczenia oddziaływania hałasu pochodzącego od ruchu pojazdów „Program...” przewiduje utworzenie obszarów ograniczonego użytkowania na terenach, które zlokalizowane są w zasięgach oddziaływania ponadnormatywnego hałasu (priorytet bardzo wysoki, wysoki i średni),
- II - działania długookresowe (w ramach polityki długookresowej), których realizacja przewidywana jest w horyzoncie czasowym dłuższym niż czas obowiązywania „Programu” (w ramach sporządzanego po upływie 5 lat kolejnego Programu ochrony środowiska przed hałasem),
 - III - działania związane z edukacją społeczeństwa: promowanie wśród mieszkańców województwa zbiorowych środków transportu, proekologicznego korzystania z samochodów oraz ekonomicznej jazdy.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2020

W 2020 r. województwo ma być regionem zapewniającym dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie, o nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie gospodarce oraz istotnym partnerem w procesie rozwoju Europy. Nastąpi to poprzez wykorzystanie i wzmocnienie posiadanych pozytywnych wartości, usuwanie barier rozwojowych oraz kreowanie nowych wartości oznacza, iż Śląsk będzie regionem czystym we wszystkich składnikach środowiska naturalnego, zapewniającym zachowanie bioróżnorodności obszarów, stwarzającym warunki do zdrowego życia i realizującym zasady zrównoważonego rozwoju oraz regionem o dużych walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także turystyczno-rekreacyjnych, z różnorodną ofertą spędzania wolnego czasu.

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030 zakłada następujące cele:

- realizacja wytycznych Krajowej Strategii Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej,
- wdrożenie jednego z kierunków działań określonych w aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa

Śląskiego Śląskie 2020, jakim jest zachowanie i odtworzenie bio- i georóżnorodności,

- aktywne włączenie się w realizację celów Roku Różnorodności Biologicznej,
- zachowanie dziedzictwa przyrodniczego Śląska dla przyszłych pokoleń.

Do podstawowych aktów prawnych z których korzystano przy sporządzaniu Programu były:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r., Nr 121, poz. 1266, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2011 r., Nr 12, poz. 59 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r., poz. 1059),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 r., poz. 391 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2011 r., Nr 152, poz. 897 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2007 r., Nr 75, poz. 493 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647 z późn. zm.).

3.3. Ocena realizacji celów dotychczasowego programu ochrony środowiska

Ocenę realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska przeprowadzono na podstawie informacji zawartych w raportach z wykonania Programu ochrony środowiska dla Powiatu Bielskiego, w szczególności w raporcie dotyczącym ostatniego okresu raportowanego, tj. „Raportcie z wykonania Programu ochrony środowiska dla Powiatu Bielskiego za lata 2010-2012” oraz z ankietyzacji gmin oraz instytucji działających na terenie powiatu bielskiego.

Priorytety ekologiczne zawarte w analizowanym Programie zostały sformułowane na podstawie analizy zmian stanu środowiska, jego stanu aktualnego oraz kierunków działań proekologicznych sformułowanych w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018.

Tab. 2. Realizacja celów dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska.

Dziedzina	Podstawowe kierunki działań	Ilość planowanych zadań	Ilość zadań zrealizowanych bądź zadań o zaawansowanym stopniu realizacji	Ocena stanu realizacji
GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA	W1: Przywrócenie czystości wód powierzchniowych, ochrona zasobów wód podziemnych oraz zapewnienie mieszkańcom wody o wysokiej jakości W2: Minimalizacja zagrożeń spowodowanych klęskami powodziowymi	2 zadania własne	2	↑
		4 zadania koordynowane	2	↑ →
		44 wytyczne	30	↑ ↔
GOSPODARKA ODPADAMI	O1: Ograniczenie do minimum uciążliwości odpadów dla środowiska przy maksymalnym ich wykorzystaniu gospodarczym	1 zadanie własne	1	↑ ↔
		3 wytyczne	3	↑ →
OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB	GL: Poprawa jakości środowiska pod względem ziemi i gleb, w tym zwiększenie atrakcyjności Powiatu TZK1: Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych	4 zadania własne	3	↑ →
		4 zadania koordynowane	2	↑ →
		3 wytyczne	2	↑ →
OCHRONA POWIETRZA	P1: Poprawa jakości powietrza oraz obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu	2 zadania własne	2	↑
		9 zadań koordynowanych	9	↑
		4 wytyczne	4	→
OCHRONA PRZED HAŁASEM	H1: Zapewnienie sprzyjającego komfortu akustycznego środowiska	3 zadanie własne	1	↑ →
		1 zadanie koordynowane	1	→

Dziedzina	Podstawowe kierunki działań	Ilość planowanych zadań	Ilość zadań zrealizowanych bądź zadań o zaawansowanym stopniu realizacji	Ocena stanu realizacji
		2 wytyczne	1	→
OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM NIEJONIZUJĄCYM	PR1: Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska	1 zadanie koordynowane	1	↑
		1 wytyczna	1	↑
OCHRONA PRZYRODY	OCH1 – Ochrona różnorodności biologicznej Powiatu	9 zadań własnych	7	↔
		7 zadań koordynowanych	5	↑
		7 wytycznych	3	→
EDUKACJA EKOLOGICZNA	EE1 – Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	4 zadania własne	4	↔
		1 zadanie koordynowane	0	→
		7 wytycznych	5	↑ →

Źródło: opracowanie własne.

Objaśnienia:

↑ działanie zrealizowane,

→ działanie podjęte/działanie w trakcie realizacji,

↔ działanie ciągłe,

↓ działanie nie rozpoczęte.

Opierając się na treści raportów z realizacji dotychczasowego Programu oraz dokonując analizy zgromadzonych danych na drodze ankietyzacji, można wyciągnąć następujące wnioski:

- W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego wyznaczono 10 celów głównych, które dotyczyły: gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, powietrza atmosferycznego, ochrony przyrody, ochrony lasów, gleb, hałasu, promieniowania elektromagnetycznego, a także edukacji ekologicznej.
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego był realizowany w różnym stopniu zaawansowania zadań wyznaczonych dla realizacji założonych celów.
- Zrealizowano większość zadań założonych do realizacji w harmonogramie analizowanego Programu. Część zadań podjęto, a część pozostaje nadal do realizacji.

- Zadania własne Powiatu zostały wykonane w znacznym stopniu. W przypadku zadań mających określone ramy czasowe, wskazane w Programie do wykonania do roku 2012, należy uznać że zrealizowane zostały w całości (np. wykonywane plany remontów dróg, działania z zakresu edukacji ekologicznej, promocja działań proekologicznych (zalesianie gruntów porolnych, alternatywne źródła energii, zmiana przyzwyczajzeń konsumenckich): wydawnictwa ekologiczne – z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnej, objęcie powierzchni lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa operatami urządzeniowymi, inwentaryzacji terenów osuwiskowych).
- Zadania koordynowane realizowane przez poszczególne gminy, przedsiębiorców i instytucje charakteryzują się zróżnicowanym stopniem realizacji. Główną przyczyną braku realizacji niektórych zadań jest brak środków finansowych i bardzo długi okres oczekiwania na ich pozyskanie. Zadania inwestycyjne w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, biorąc pod uwagę informacje przekazane przez samorządy gminne są realizowane, bądź są w fazie projektowej.
- Z przeprowadzonej analizy wykonanych zadań wynika, że Powiat prowadzi właściwą politykę w zakresie poprawy jakości stanu środowiska przyrodniczego, zarówno w zakresie swoich zadań ustawowych jak i w zakresie realizacji dodatkowych projektów ekologicznych.

4. Stan środowiska w obszarze powiatu bielskiego

4.1. Powietrze atmosferyczne (P)

4.1.1. Jakość powietrza atmosferycznego

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach corocznie dokonuje oceny jakości powietrza w wydzielonych strefach na terenie województwa śląskiego. Powiat bielski przynależy do strefy śląskiej (kod strefy PL2405). Lista badanych zanieczyszczeń powietrza w strefach wynika z Rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1032). Są to równocześnie substancje, dla których w prawie krajowym (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu - Dz. U. z 2012 r., poz. 1031) i dyrektywach WE (2008/50/WE - CAFE i 2004/107/WE) określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych / docelowych w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia i ochronę roślin. W ocenie prowadzonej pod kątem spełnienia kryteriów dotyczących ochrony zdrowia uwzględnia się:

- dwutlenek siarki SO₂, dwutlenek azotu NO₂, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, ozon O₃, pył zawieszony PM₁₀, ołów Pb w PM₁₀, arsen As w PM₁₀, kadm Cd w PM₁₀, nikiel Ni w PM₁₀, benzo(a)piren BaP w pylenie PM₁₀.

W ocenie prowadzonej pod kątem spełnienia kryteriów dotyczących ochrony roślin uwzględnia się:

- dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, ozon O₃.

W zależności od poziomów stężeń zanieczyszczeń określa się klasy stref:

- A – gdy poziomy stężenie nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- B – gdy poziomy stężenie przewyższają wartości dopuszczalne, lecz nie przekraczają wartości dopuszczalnej powiększonej o zakres tolerancji,
- C – gdy poziomy stężenie przekraczają wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, jeżeli margines ten został określony,
- D1 – jeżeli stężenia ozonu w powietrzu nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- D2 – jeżeli stężenia ozonu przekraczają poziom długoterminowy.

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowi:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu,
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji.

Ocena strefy śląskiej w roku 2012

Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej, w której znajduje się powiat bielski za 2012 r. przedstawiają się następująco:

a) ze względu na ochronę zdrowia:

- klasa wynikowa A dla zanieczyszczeń takich jak dwutlenek azotu, benzen, ołów, tlenek węgla, arsen, kadm i nikiel;
- klasa wynikowa C dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, dwutlenku siarki, ozonu oraz benzo(α)pirenu;

b) ze względu na ochronę roślin

- klasa wynikowa A dla tlenków azotu i dwutlenku siarki,
- klasa wynikowa D2 w związku z przekroczeniem poziomu docelowego ozonu wyrażonego w AOT 40 na stacji tła regionalnego. AOT 40 oznacza sumę różnic pomiędzy stężeniem średnim jednogodzinnym wyrażonym w µg/m³ a wartością 80 g/m³, dla każdej godziny pomiędzy godziną 8.00 a 20.00, dla której stężenie jest większe niż 80 µg/m³ (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1032).

Do głównych przyczyn wystąpienia przekroczeń pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5}, SO₂ i benzo(α)pirenu należą:

- w okresie zimowym – emisja z indywidualnego ogrzewania budynków,
- w okresie letnim – bliskość głównych dróg z intensywnym ruchem,
- emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, np. dróg, chodników, boisk,
- niekorzystne warunki meteorologiczne, występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń, w związku z małą prędkością wiatru (poniżej 1,5 m/s)
- napływ zanieczyszczenia z innej strefy lub spoza kraju.

Strefa śląska, jako strefa klasy C została zakwalifikowana do programów ochrony powietrza (POP), w zakresie substancji, których dotyczyło przekroczenie. POP określa zakres działań niezbędnych do podjęcia w okresie najbliższych lat, w celu doprowadzenia do poprawy złej jakości powietrza na terenie województwa śląskiego, w tym m.in. wyeliminowanie spalania paliw złej jakości w piecach domowych, rozbudowa i integracja sieci ciepłowniczej, ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych oraz ograniczanie emisji ze źródeł przemysłowych.

Ponadto, w wyniku rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim dokonanej w 2012 roku, wyznaczono strefy, które zostały zakwalifikowane jako strefy C, a tym samym zostały zakwalifikowane do Programu Ochrony Powietrza (POP). Do stref tych została zaliczona strefa śląska, w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, dwutlenku siarki, ozonu oraz benzo(α)pirenu. Program ochrony powietrza (POP) jest dokumentem przygotowanym przez Marszałka Województwa Śląskiego, w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu.

4.1.2. Rodzaje występujących zanieczyszczeń

Niska emisja

Niska emisja na terenie powiatu związana jest z indywidualnymi środkami ciepłowniczymi w gospodarstwach domowych i lokalnych kotłowniach, które w przeważającej ilości wykorzystują jako źródło energii węgiel kamienny, często gorszego gatunku. Jedną z głównych przyczyn wysokich stężeń pyłu i B(a)P w powietrzu jest spalanie materiałów odpadowych, w tym odpadów komunalnych w paleniskach domowych. Najwięcej zanieczyszczeń o wysokiej toksyczności, np. benzo(a)piren powstaje w wyniku niezupełnego spalania (przy zbyt niskiej temperaturze) odpadów. Ponadto wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają także lokalne przestarzałe kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych. Nie posiadają one praktycznie żadnych urządzeń do ochrony powietrza. Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel o różnej jakości i różnym stopniu zasilczenia. Funkcjonujące w tym sektorze stare urządzenia grzewcze posiadają niską sprawność. Ograniczenie niskiej emisji jest w prowadzone od kilku lat na terenie powiatu poprzez stopniową likwidację kotłowni wyposażonych w stare kotły opalane węglem (wymianę kotłów na gazowe/olejowe lub podłączenie do sieci ciepłej), oraz poprzez zastąpienie węgla bardziej ekologicznym nośnikiem ciepła lub węglem dobrej jakości. Likwidacja niskiej emisji wspomagana jest również poprzez odpowiednią termomodernizację budynków oraz korzystanie z ekologicznych źródeł energii. W ostatnich latach na terenie gmin powiatu bielskiego przeprowadzono wiele działań termomodernizacyjnych, podobnie na obiektach budowlanych będących własnością powiatu (szkoły i inne budynki użyteczności publicznej). W kilku gminach powiatu w ramach programów ograniczania niskiej emisji prowadzone było dofinansowanie do wymiany przestarzałych kotłów grzewczych na kotły ekologiczne. Wielkość emisji niskiej pozostaje również w relacji ze stopniem gazyfikacji terenu powiatu. Stan infrastruktury oraz wielkość

zużycia gazu wg danych GUS w 2008 r. oraz 2011 r. zamieszczono w poniższych tabelach. W ostatnich latach można zaobserwować wzrost liczby odbiorców gazu ogrzewających mieszkania gazem.

Tab. 3. Stan infrastruktury gazowej oraz wielkość zużycia gazu w 2008 r. i 2011 r.

Lp.	Sieć gazowa w powiecie bielskim	Jednostka	2008 r.	2011 r.
1.	Długość czynnej sieci ogółem	m	1 460 739	1 494 630
2.	Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	29 509	31 047
3.	Odbiorcy gazu	gosp. dom.	32 612	35 151
4.	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp. dom.	17 358	19 529
5.	Odbiorcy gazu w miastach	gosp. dom.	11 173	11 394
6.	Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	111 539	113 254

Źródło: dane GUS.

Działania termomodernizacyjne, działania w zakresie modernizacji dróg oraz kontynuacja działań związanych z wymianą niskosprawnych kotłów i pieców węglowych na nowoczesne źródła spalania o większej sprawności działań, pozwolą w kolejnych latach na ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł powierzchniowych (tzw. niskiej emisji) na terenie powiatu bielskiego.

Emisja z sektora przemysłowego oraz zakładów gospodarki komunalnej

Źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest również działalność zakładów przemysłowych funkcjonujących na terenie powiatu bielskiego. Emisja przemysłowa determinowana jest ilościami gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza z danej instalacji oraz sposobami monitorowania tej emisji. Dopuszczalne poziomy emisji określone są w wydawanych przez Starostę decyzjach oraz pozwoleniach zintegrowanych, które określają rodzaje i ilości gazów i pyłów dopuszczonych do wprowadzania do powietrza z danej instalacji oraz sposoby monitorowania tej emisji, zmierzające do stosowania zwłaszcza w dużych zakładach technologii najmniej szkodzącej środowisku. Do zakładów szczególnie uciążliwych należą największe zakłady przemysłowe, w tym zakłady energetyczne, stanowiące źródła emisji o wysokiej skali emisji zanieczyszczeń. Dane o emisji z zakładów szczególnie uciążliwych (tabela nr 5, rysunek nr 1 i 2) dotyczą zanieczyszczeń wprowadzonych w sposób zorganizowany (tzn. z wszelkiego rodzaju urządzeń technologicznych i ogrzewczych za pośrednictwem emitorów-kominów, wyrzutni wentylacyjnych) oraz w sposób niezorganizowany (m.in. z hałd, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych, składowisk). Dane te dotyczą sektora energetyczno-przemysłowego decydującego o skali i strukturze emisji zanieczyszczeń na terenie powiatu (ok. 60-70%).

Tab. 4. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych usytuowanych na terenie powiatu bielskiego w latach 2008-2012 r.

Emisja zanieczyszczeń powietrza		2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Emisja zanieczyszczeń pyłowych						
Ogółem	t/r	222	244	183	189	168
ze spalania paliw	t/r	212	237	171	177	155
pozostałe	t/r	1	1	4	3	3
Emisja zanieczyszczeń gazowych						
Ogółem	t/r	486331	376491	416779	465662	351856
ogółem bez dwutlenku węgla	t/r	2468	2114	2414	2620	2143
dwutlenek siarki	t/r	1468	1291	1432	1293	1027
tlenki azotu	t/r	317	293	337	319	299
tlenek węgla	t/r	477	366	495	419	401
dwutlenek węgla	t/r	483863	374377	414365	463042	349713
podtlenek azotu	t/r	0	0	0	163	114
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń						
pyłowe	t/r	52877	33572	33099	36763	25202
gazowe	t/r	3799	2419	10	10	18

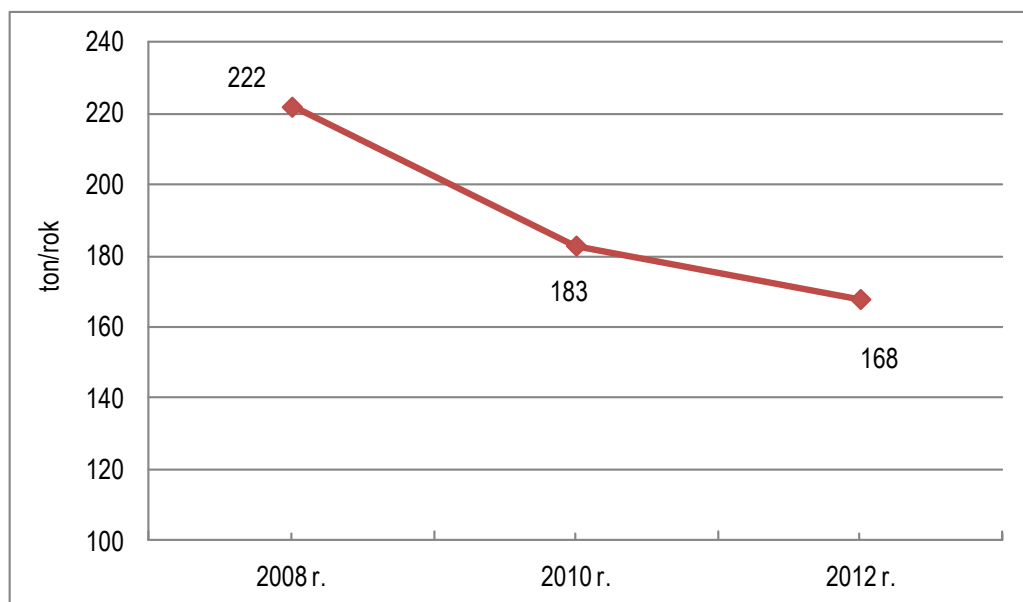
Źródło: dane GUS.

W latach 2008-2012 zaobserwować można spadek emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych usytuowanych na terenie powiatu bielskiego. Emisja zanieczyszczeń pyłowych zmalała z 222 ton w 2008 r. do 168 ton w 2012 r. Emisja zanieczyszczeń gazowych (dwutlenek węgla, tlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu, metan) zmalała z 486 331 ton w 2008 r. do 351 856 ton w 2012 r. Zasadniczą część emisji zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych stanowi emisja dwutlenku węgla (CO₂), której poziom na przestrzeni lat 2008-2012 r. sukcesywnie spada (z 483863 ton/rok w 2008 r. do 349713 ton/rok w 2012 r.). Emisja gazów, będąca następstwem przede wszystkim procesów spalania paliw, zależna jest od wielu czynników, m.in. od zużycia paliwa, rodzaju paliwa (zawartości siarki, węgla itp.), rodzaju paleniska, warunków spalania (temperatury, ciśnienia) i innych. Działania prowadzące do redukcji emitowanych gazów i pyłów, polegające na wprowadzaniu energooszczędnej i materiałooszczędnej technologii w zakładach, niskoemisyjnych technologii, będą powodować w kolejnych latach dalsze zmniejszanie się wielkości emisji ze źródeł przemysłowych. Na skutek przeprowadzonych procesów termomodernizacyjnych przewiduje się również spadek zapotrzebowania na moc oraz ograniczenie zużycia energii cieplnej w zakładach. Niemniej, w obliczu zaostrzających się z przepisów prawnych odnośnie

dotrzymywania wymaganych norm jakości powietrza konieczne jest podejmowanie kolejnych działań, które pozwolą w przyszłości na uzyskanie wymaganej jakości powietrza i dotrzymanie norm.

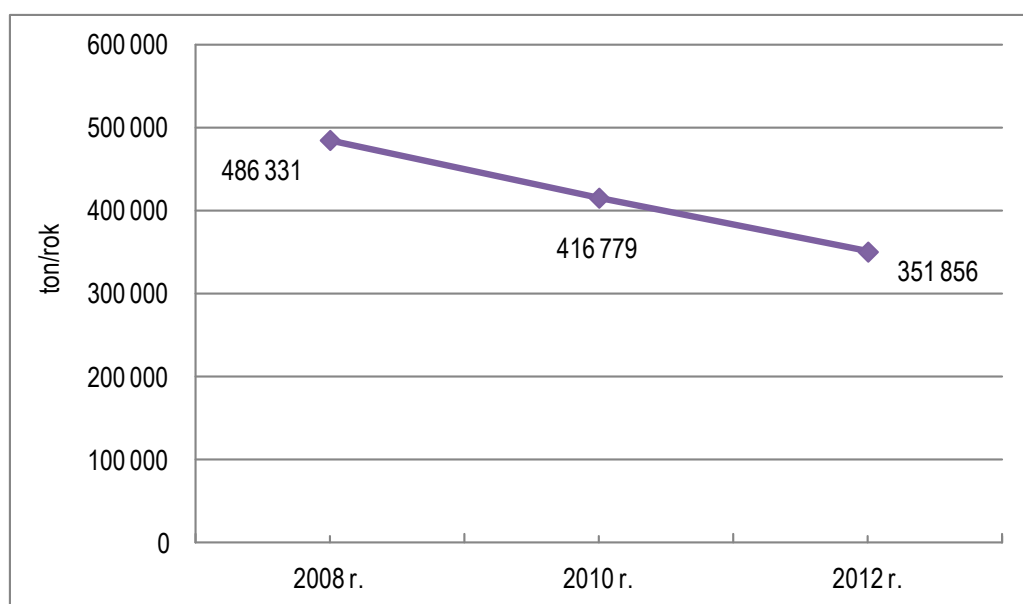
W świetle obserwowanego w latach 2008-2012 spadku emisji z sektora przemysłowego rośnie znaczenie zanieczyszczeń pochodzących z sektora komunalnego i komunikacyjnego.

Wyk. 1. Emisja pyłów z zakładów szczególnie uciążliwych usytuowanych na terenie powiatu bielskiego w latach 2008-2012 r.

Źródło: dane GUS.

Wyk. 2. Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych usytuowanych na terenie powiatu bielskiego w latach 2008-2012 r.

Źródło: dane GUS.

Emisja komunikacyjna

Emisja komunikacyjna jest kolejnym czynnikiem decydującym o stanie jakości powietrza w powiecie bielskim. Największe skupiska źródeł emisji ze środków transportu znajdują się wzdłuż ruchliwych dróg i skrzyżowań, centrach miejscowości, okolicach stacji benzynowych, parkingów. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Poziom zanieczyszczenia powietrza w miejscach intensywnego ruchu samochodowego może być kilkudziesięciokrotnie wyższy niż średnia dla całych obszarów miejskich i wiejskich. Zanieczyszczenia pochodzące od ciągów komunikacyjnych są trudne do wyeliminowania, zwłaszcza wobec ciągłej rozbudowy szlaków komunikacyjnych i przybywania samochodów. Ciągły wzrost liczby pojazdów powoduje przeciążenie zarówno dróg przelotowych jak i dróg lokalnych. Przykładowo natężenie ruchu na drodze S1 na odcinku Katowice – Bielsko – Cieszyn wynosi ok. 10 000 - 89 000 pojazdów / dobę. Liczba pojazdów samochodowych zarejestrowanych na terenie powiatu z roku na rok wzrasta, w 2009 r. zarejestrowanych było 88 196 pojazdów, natomiast na koniec 2012 r. – 98 806 pojazdów.

Tab. 5. Drogi powiatowe i gminne na terenie powiatu bielskiego w 2008 r. i 2011 r.

Drogi		2008 r.	2011 r.
Drogi gminne			
o nawierzchni twardej	km	813,8	856,1
o nawierzchni twardej ulepszonej	km	693,4	745,0
o nawierzchni gruntowej	km	275,3	245,2
Drogi powiatowe			
o nawierzchni twardej	km	307,5	306,9
o nawierzchni twardej ulepszonej	km	307,5	306,9
o nawierzchni gruntowej	km	0,3	1,3

Źródło: dane GUS.

4.1.3. Odnawialne źródła energii

Rozwój odnawialnych źródeł energii wiąże się z poprawą efektywności energetycznej. Odnawialne źródła energii są istotnym czynnikiem zrównoważonego rozwoju kraju i województwa śląskiego. Na poziomie wspólnotowym 7 Unijny Program Działań w Zakresie Środowiska (7EAP) zapewnia ramy prawne ochrony środowiska do roku 2020 oraz wyznacza cele priorytetowe dla państw członkowskich UE, ściśle powiązane z celami Strategii Europa 2020 w zakresie środowiska, które w zakresie odnawialnych źródeł energii wiążą się z:

- ograniczeniem emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 20%,
- zagwarantowaniem, że do 2020 r. 20% zużycia energii będzie pochodziło ze źródeł odnawialnych,

- ograniczeniem, dzięki poprawie efektywności energetycznej, zużycia energii o 20%.

Odnawialne źródła energii są narzędziami umożliwiającymi realizację postanowień 7. Programu Działań w Zakresie Ochrony Środowiska (7EAP), a także Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Rio de Janeiro z 1992 r. i Protokołu z Kioto, oraz przyczyniają się do osiągnięcia celów Konwencji o różnorodności biologicznej z 1992 r. W programie działań wspierane są procesy międzynarodowe i regionalne, mające na celu przekształcenie gospodarki światowej w zieloną gospodarkę sprzyjającą włączeniu społecznemu, aby zapewnić obecnym i przyszłym pokoleniom zrównoważoną przyszłość z punktu widzenia gospodarki, społeczeństwa i środowiska.

W województwie śląskim dokonano inwentaryzacji zasobów i oszacowano potencjał źródeł odnawialnych w ramach *Programu wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego*. Potencjał zasobów odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu bielskiego został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tab. 6. Potencjał zasobów odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu bielskiego (na pdst. Programu wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego).

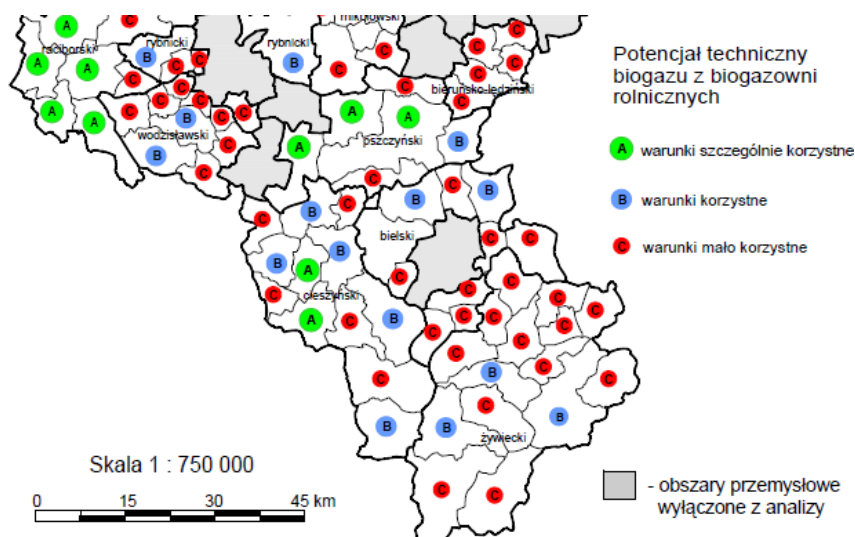
Powiat	Wiatr	Słońce	Biomasa	Geotermia	Wody powierzchniowe	Biogaz z biogazowni rolniczych
bielski	+	+	+	+	++	+

Źródło: opracowanie własne.

Objaśnienie: ++ duży potencjał, + średni potencjał, - niewielki potencjał

Powiat bielski charakteryzuje się średnim potencjałem wykorzystania biogazu rolniczego w celach energetycznych (rys. 1).

Rys. 1. Potencjał techniczny biogazu z biogazowni rolniczych.

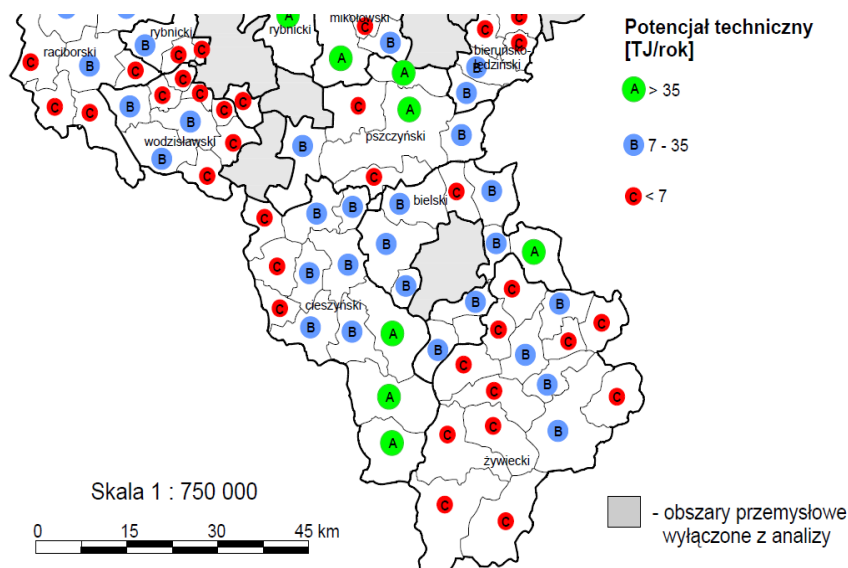

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego.

Do grupy gmin, które charakteryzują się najbardziej korzystnymi warunkami do rozwoju biogazowni rolniczych zaliczane są te gminy, na terenie których występuje pogłowie podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich w ilości ponad 2000 SD. Gminy posiadające korzystne warunki to: Czechowice-Dziedzice, Jasienica, Wilamowice, Bestwina.

Na terenie powiatu istnieją również korzystne warunki do rozwoju wykorzystania energii z biomasy (rys. 2). Najbardziej korzystnymi warunkami (wzięto pod uwagę możliwy do pozyskania potencjał drewna oraz słomy i siana) charakteryzuje się gmina Porąbka, średnimi zaś Wilamowice, Wilkowice, Jasienica, Szczyrk, Czechowice-Dziedzice, nieco gorszymi Bestwina.

Rys. 2. Potencjał techniczny biomasy.

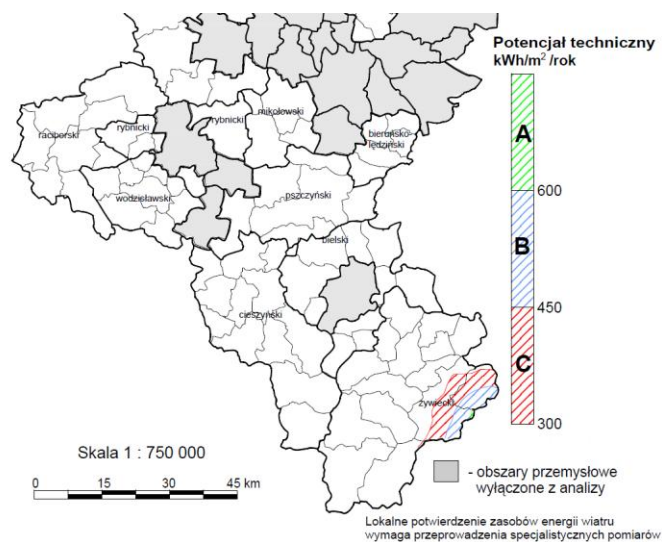
Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego.

Energia słoneczna może być wykorzystana praktycznie na terenie całego powiatu, potencjał wykorzystania energii słonecznej ocenia się na średnim poziomie. Na terenie powiatu nie ma szczególnie dobrych warunków do wykorzystania energii wiatru, pewne możliwości techniczne potencjału wiatru pojawiają się na wysokości powyżej 40 m, na wysokości powyżej 60 m oceniane są jako dobre w południowej części powiatu bielskiego (rys. 3, 4, 5).

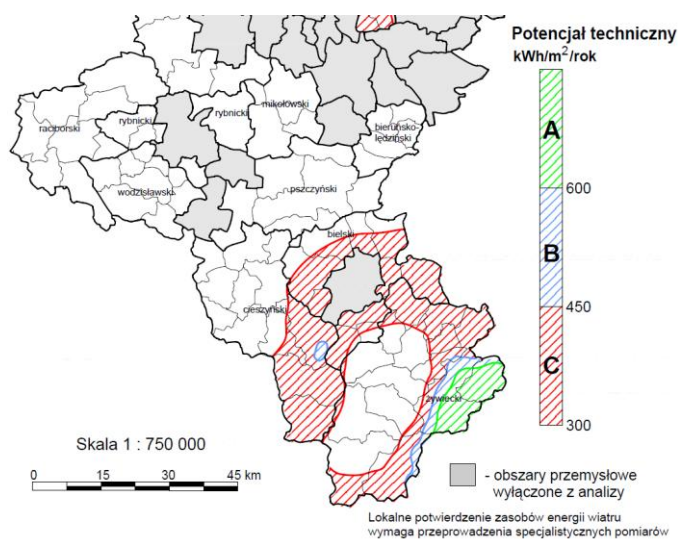
Ze względu na istotny potencjał wód powierzchniowych w gminie Porąbka istnieją szczególne warunki do ich wykorzystania energetycznego (rys. 6). Możliwość pozyskiwania energii z wód powierzchniowych istnieje również w gminie Jasienica (Roztropice – Ilownica).

Warunki korzystne dla pozyskiwania energii geotermalnej istnieją generalnie w północnych gminach powiatu bielskiego (strefa brzeżna Karpat – zbiornik dewoński), które jednak mogą być lokalnie silnie zróżnicowane, z uwagi na zmiany porowatości i przepuszczalności oraz głębokości zalegania zbiornika (rys. 7).

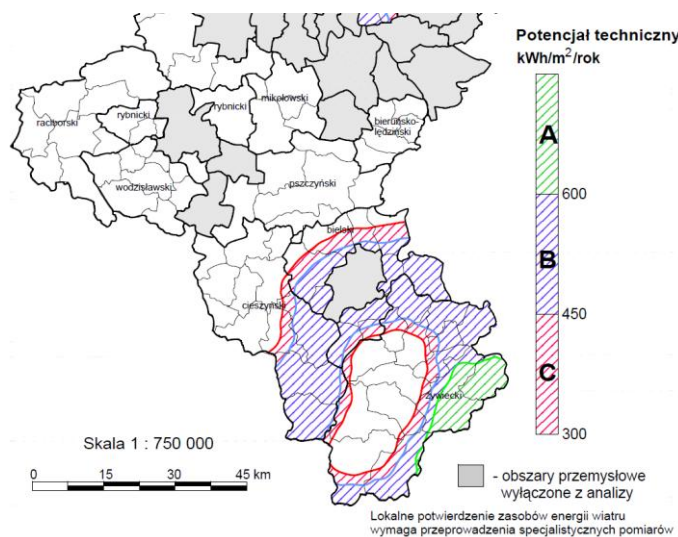
Rys. 3. Klasyfikacja ze względu na potencjał wiatru na wys. 18 m.

Rys. 4. Klasyfikacja ze względu na potencjał wiatru na wys. 40 m.

Rys. 5. Klasyfikacja ze względu na potencjał wiatru na wys. 60 m.

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego.

Tab. 7. Realizacja najważniejszych zadań z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego na terenie powiatu bielskiego w latach 2010 – 2012 r. (wg raportu z realizacji POŚ).

Zadanie	Jednostka realizująca	Zakres prac zrealizowanych w latach 2010-2012
Wdrożenie programu obniżenia niskiej emisji dla budynków powiatowych.	Starostwo Powiatowe	<p>W 2010 r. przeprowadzono modernizację gospodarki cieplnej budynków Specjalistycznego Psychiatrycznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Bielsku-Białej za kwotę 301 306,00 zł, wykonano dokumentację techniczną budynku Nr 15 za kwotę 50 000,00 zł oraz wymianę pokrycia dachu na budynku głównym za kwotę 300 000,00 zł.</p> <p>W 2010 r. zrealizowano również termomodernizację, wymianę stolarki okiennej i modernizację kotłowni w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liceum Ogólnokształcącym w Czechowicach Dziedzicach – 114 024,00 zł, – Zespole Szkół Technicznych i Licealnych w Czechowicach Dziedzicach – 95 348,13 zł, – Zespole Szkół „Silesia” w Czechowicach Dziedzicach – 77 442,05 zł, – Zespole Szkół Specjalnych Nr 4 w Czechowicach Dziedzicach – 54 100,00 zł. <p>Ponadto wykonano dokumentację techniczną dotyczącą termomodernizacji Segmentu B w Domu Pomocy Społecznej w Wilkowicach za kwotę 19 928,60 zł.</p> <p>W 2011 r. wykonano termomodernizację budynku Domu Pomocy Społecznej w Wilkowicach za kwotę 99 122,00 zł, modernizację instalacji c.o. w budynku Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej za kwotę 12 300,00 zł.</p> <p>W 2012 r. wykonano termomodernizacje następujących obiektów:</p> <p>budynku Zarządu Dróg Powiatowych – łączny koszt inwestycji to 232 413,73 zł,</p> <p>Domu Pomocy Społecznej w Wilkowicach – koszt: 157 673,16 zł, modernizacja kotłowni: 37 000,00 zł,</p> <p>Zespołu Szkół „Silesia” w Czechowicach-Dziedzicach – koszt: 779 024,45 zł.</p>
Kompleksowe rozwiązanie komunikacji dla mieszkańców całego powiatu.	Gminy Starostwo Powiatowe	<p>W 2011 r. zakończono projekt „Zaspokojenie potrzeb z zakresu transportu publicznego mieszkańców Powiatu Bielskiego” realizowany przez powiat bielski w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013 Priorytet VII, Transport, Działanie 7.2. W ramach projektu zakupiono 35 nowoczesnych autobusów, zróżnicowanych pod względem wielkościowym. Na realizację projektu wydatkowano w 2011 r. kwotę 18 265 234,00 zł z budżetu Powiatu. Dzięki komunalizacji PKS Bielsko-Biała S.A., powiat bielski może realizować zadania w sposób kompleksowy i możliwie tani w zakresie transportu zbiorowego. W ramach systemu Gminy dofinansowują komunikację publiczną (PKS).</p> <p>W 2012 Starosta Powiatu opracował „Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatu Bielskiego”.</p>
Opracowanie programów likwidacji niskiej emisji dla budynków gminnych i mieszkalnych.	Gminy	<p>Gmina Czechowice-Dziedzice: została opracowana „Aktualizacja Programu Ograniczenia Niskiej Emisji dla budynków jednorodzinnych w Gminie Czechowice – Dziedzice, zatwierdzona Uchwałą Rady Miejskiej nr VII/52/11 z dnia 29.03.2011r.</p>

Zadanie	Jednostka realizująca	Zakres prac zrealizowanych w latach 2010-2012
		Zarządzeniem Burmistrza Czechowic –Dziedzic nr 68/11 z dnia 13.05.2011r. został powołany zespół weryfikujący do realizacji zadań związanych z realizacją PONE.
Wdrażanie programów likwidacji niskiej emisji dla budynków gminnych i mieszkalnych.	Gminy	W okresie 2010 – 2012 r. w poszczególnych gminach zrealizowano: Gmina Bestwina: wykonano remont budynku OSP w Kaniowie, połączony z jego termomodernizacją i wymianą ogrzewania z węglowego na gazowe – kwota inwestycji: 1 001 502 zł. Gmina Czechowice-Dziedzice: realizacja PONE na terenie Czechowic-Dziedzic poprzez stworzenie systemu zachęt do wymiany systemów grzewczych do uzyskania wymaganego efektu ekologicznego. Kwoty wydatkowane w 2011 r.: 949 068,07 zł; w 2012 r.: 956 904,86 zł. Gmina Kozy: wymiana kotłów grzewczych w budynku należącym do Gminy. Kwota: 4 500 zł. Gmina Szczyrk: Program Ograniczenia Niskiej Emisji w 2010r. - likwidacja starych kotłów, montaż kolektorów słonecznych, łącznie na ten cel ze środków Gminy wydatkowano kwotę 1 123 178,75 zł. Gmina Jasienica: w 2012 r. w powstała Jasieniicka Niskoemisyjna Strefa Przemysłowa – docelowo energia wytwarzana dla potrzeb strefy pozyskiwana będzie ze źródeł odnawialnych.

Źródło: Raport z wykonania POŚ za lata 2010-2012.

Tab. 8. Realizacja najważniejszych zadań z zakresu modernizacji dróg na terenie powiatu bielskiego w roku 2010 i 2011 r. (zadania realizowane przez Powiatowy Zarząd Dróg).

Nazwa zadania	Źródła finansowania	Koszt realizacji [zł]	Okres realizacji [lata]
Przebudowa drogi powiatowej 4479 S Czaniec Roczyny – Andrychów w miejscowości Czaniec-wykonano przebudowę nawierzchni, budowę i przebudowę chodnika, przebudowę mostu, poprawa odwodnienia, budowa kanalizacji deszczowej	EFRR Budżet powiatu	3 082 593,91	2010
Przebudowa drogi powiatowej 1401 S Buczkowice – Rybarzowice w miejscowości Rybarzowice- wykonano wzmocnienie nawierzchni, przebudowę chodnika, remont kanalizacji deszczowej	EFRR Budżet powiatu	2 774 701,77	2010
Przebudowa przepustu drogowego na most w ciągu drogi powiatowej nr 4482 S Hałcnów – Kozy –Podlesie wraz z przebudową skrzyżowania na rondo w Kozach	Budżet państwa Budżet powiatu	1 733 857,85	2010
Zabezpieczenie i stabilizacja osuwiska w ciągu drogi powiatowej 4467 S ul. Kościelnej w Bestwinie	Budżet państwa Budżet powiatu	1 036 463,96	2010
Odbudowa drogi powiatowej 4480 S w miejscowości Porąbka – etap VII i VIII – wykonano docelową przebudowę jezdni	Budżet państwa Budżet powiatu	1 307 959,88	2010
Odbudowa drogi powiatowej 4480 S Porąbka – Wielka Puszcza w Porąbce – wykonano przebudowę przepustu, odtworzenie systemu odwodnienia, wykonanie kosztów siatkowo-kamiennych zabezp. Korpus drogi od strony potoku oraz wykonano konstrukcję drogi	Budżet państwa Budżet powiatu	1 505 781,71	2010

Nazwa zadania	Źródła finansowania	Koszt realizacji [zł]	Okres realizacji [lata]
Remont drogi powiatowej 4489 S Kaniówek – Dankowice-Stara Wieś wraz z systemem odwodnienia ul. M.Kolbego i ul. Słowackiego- wykonano wyrównanie podbudowy, remont nawierzchni wraz z systemem odwodnienia, chodniki	Budżet państwa	922 971,38	2010
Remont drogi powiatowej 4428S wraz z systemem odwodnienia ul. Ligocka- wykonano naprawę poboczy, ułożenie korytek ściekowych, udrożnienie kanalizacji deszczowej , remont nawierzchni	Budżet państwa	1 175 139,81	2010
Remont mostu w ciągu drogi powiatowej 4414 S ul. Słoneczna w Jaworzu- wykonano remont nawierzchni, regulację i wzmocnienie skarp i dna potoku, wymiana podbudowy nad płytą przejściową, uzupełnieni ubytków betonem	Budżet państwa	373 579,62	2010
Remont mostu w ciągu drogi 4425 S ul. Zabrzeska- wykonano remont palisady, regulację i wzmocnienie skarp i dna potoku,	Budżet państwa	40 699,20	2010
Remont mostu w ciągu drogi powiatowej 4464 S ul. Jawiszowicka w Bestwinie- wykonano remont nawierzchni, usunięcie podbudowy i ponowne wykonanie nad płytami przejściowymi, uzupełnieni ubytków zaprawą niskoskurczową	Budżet państwa	70 841,32	2010
Remont mostu w ciągu drogi powiatowej 4468 S ul. Szkolna w Bestwinie- wykonano remont nawierzchni, podbudowy i ponowne wykonanie nad płytami przejściowymi, brukowanie skarp, izolację przeciwilgociową	Budżet państwa	146 191,27	2010
Remont mostu w ciągu drogi powiatowej 4444 S ul. Bestwińska w Czechowicach – Dziedzicach- wykonano remont ław, brukowanie skarp, konserwacja łożysk, regulacja koryta rzeki, udrożnienie sączków, naprawa ubytków betonu	Budżet państwa	586 745,93	2010
Remont mostu w ciągu drogi powiatowej 4448 S ul. Dankowicka w Kaniowie- wykonano remont podbudowy i nawierzchni, brukowanie skarp, umocnienie dna cieku ,zabezpieczenie antykorozyjne oraz poprzez bariery i poręcze	Budżet państwa	163 432,54	2010
Remont drogi powiatowej 4476 S wraz z systemem odwodnienia ul. Kościelna w Czańcu -wykonano nową nawierzchnię bitumiczną, naprawa korytek ściekowych, odtworzenie i umocnienie rowów przydrożnych	Budżet państwa	599 750,00	2010
Remont drogi powiatowej 4485 S wraz z systemem odwodnienia , ul. Więżniów Oświęcimia w Wilamowicach- wykonano remont nawierzchni, odbudowę wlotu przepustu, remont poboczy i rowów	Budżet państwa	470 146,58	2010
Remont drogi powiatowej 4431 S wraz z systemem odwodnienia – ul. Długa w Ligocie – wykonano nową nawierzchnię bitumiczną, odtworzono wypłukane pobocza i rowy	Budżet państwa	78 403,91	2010
Remont drogi powiatowej 4427 S ul. Komorowicka w Mazańcowicach- wykonano oczyszczenie i skropienie warstw konstrukcji nawierzchni oraz wyrównano nawierzchnię mieszanką min.- bitum., uzupełnienie poboczy	Budżet państwa	255 289,88	2010
Remont drogi powiatowej 2633 S Strumień – Jasienica w miejscowości Landek- wykonano podbudowę, remont nawierzchni, ścinanie i uzupełnienie poboczy, przepusty pod korona drogi wraz z ściekami czołowymi, ścieki prefabrykowane, oczyszczenie rowów z namułu	Budżet państwa	1 086 809,55	2010
Remonty przepustów w ciągu drogi powiatowej 4467 S w Bestwinie i Bestwinie ul. Gospodarska, Kościelna i św. Floriana- wykonano wymianę rur, wykonano ścianki czołowe oraz wybrukowano wloty do przepustów	Budżet państwa	154 146,40	2010

Nazwa zadania	Źródła finansowania	Koszt realizacji [zł]	Okres realizacji [lata]
Przebudowa drogi powiatowej 4420 S w miejscowości Wieszcza i Roztropice – wykonano nową nawierzchnię pobocza i rowy	Budżet powiatu	458 950,67	2010
Remont drogi powiatowej 4461 S ul. Narutowicza w Czechowicach – Dziedzicach – wykonano nawierzchnię bitumiczną	Budżet powiatu	391 414,34	2010
Przebudowa drogi powiatowej 4425 S Czechowice- Zabrzeg- Międzyrzecze – Wapienica w miejscowości Międzyrzecze Górne- wykonano przebudowę nawierzchni, budowę kanalizacji deszczowej, budowę chodnika, budowę kładki dla pieszych	EFRR Budżet państwa Budżet powiatu	2 438 077,47	2011
Remont drogi powiatowej nr 1401S Buczkowice-Rybarzowice w miejscowości Buczkowice- wykonano remont nawierzchni	Budżet państwa Budżet powiatu	595 819,21	2011
Przebudowa drogi powiatowej nr 4485S Bielsko-Wilamowice-Jawiszowice- wykonano wzmocnienie istniejącej konstrukcji drogi, przebudowę i budowę chodnika, poboczy oraz rowów	Budżet państwa Budżet powiatu	4 030 579,37	2011
Przebudowa drogi powiatowej 4444S ul/. Bestwińskiej w Czechowicach-dziedzicach wraz z przebudową skrzyżowania z drogą pow. 4116S ul. Legionów- wykonano przebudowę skrzyżowania na rondo, przebudowę nawierzchni oraz budowę i remont chodników	Budżet państwa Budżet powiatu	1 641 607,05	2011
Przebudowa wiaduktu nad koleją w ciągu ul. Legionów w Czechowicach – Dziedzicach”- wykonano wymianę izolacji i dylatacji, wzmocnienie podpór oraz wymiana nawierzchni na moście	Budżet państwa Budżet powiatu	1 979 469,46	2011
Remont drogi powiat. Nr 4491S Bielany-Zasole Bielańskie, ul. Mostowa km 0+000-0+386- wykonano remont nawierzchni, ścinanie i uzupełnienie poboczy, czyszczenie rowów i przepustów z namułu, przedrukowano wjazdów z kostki betonowej	Budżet państwa Budżet powiatu	213 824,43	2011
Odbudowa drogi powiat. Nr 4485s Bielsko-wilamowice-Jawiszowice,ul. W. Oświecimia km 10+879-12+661- wykonano rozbiórkę i budowę chodników, części przelotowych przepustów oraz ścieków z elementów betonowych, zostało wykonane również odwodnienie korpusu drogi, wymiana podbudowy oraz nawierzchni	Budżet państwa Budżet powiatu	1 498 826,25	2011
Przebudowa zniszczonego przepustu na obiekt mostowy w ciągu potoku Mała Puszcza, gmina porąbka przy drodze pow. 4481S Porąbka--Kozubnik, ul. Mała Puszcza	Budżet państwa Budżet powiatu	182 602,31	2011
Odbudowa drogi powiat.nr 4481S Porąbka - Kozubnik, ul. Mała Puszcza km 1+000-1+400- wykonano wymianę nawierzchni, umocnienia skarp kosztami siatkowo-kamiennymi oraz zabezpieczenia w postaci poręczy ochronnych	Budżet państwa Budżet powiatu	215 034,64	2011
Rozbiórka ist. i budowa nowego mostu na potoku Dankówka w ciągu drogi powiat. Nr 4489S Kaniów-Dankowice-Stara Wieś-Wilamowice km 7+932 w miejscowości Dankowice	Budżet państwa Budżet powiatu	824 211,59	2011
Rozbiórka ist. i budowa nowego mostu na rzece Hłownica w ciągu drogi powiat. Nr 2633S Strumień-Jasienica km9+098 w miejsc. Landek	Budżet państwa Budżet powiatu	1 091 634,5	2011
Zabezpieczenie i stabilizacja osuwiska na dr pow. 4469 S w miejscowości Bestwina w km 1+250	Budżet państwa Budżet powiatu	1 785 791,1	2011

Nazwa zadania	Źródła finansowania	Koszt realizacji [zł]	Okres realizacji [lata]
Rozbiórka ist. i budowa nowego mostu na rzece Iłownica w ciągu drogi powiat. Nr4439S Ligota-Bronów-Międzyrzecze, km 3+333 w miejscowości Bronów	Budżet państwa Budżet powiatu	3 334 628,97	2011
Remont drogi powiatowej nr 4484S Piszczowice-Kozy w km 0+000-1+209 – wykonano remont nawierzchni, remont systemu odwodnienia	Budżet państwa Budżet powiatu	514 474,56	2011
Remont uszkodzonych zabezpieczeń korpusu drogowego dr.pow. 4480S Porabka-Wielka Puszcza w km 7+040-7+090 oraz 4+497-5+940	Budżet państwa Budżet powiatu	744 933,41	2011
Przebudowa przepustu ramowego wraz z regulacją rowu R-13 w ciągu drogi powiatowej 4423S ul. Międzyrzeczkiej w Jasienicy w ramach likwidacji szkód powodziowych”.	Budżet państwa Budżet powiatu	367 345,07	2011
Przebudowa ul. Czechowickiej 4428S w Ligocie – przebudowa jezdni, budowa chodników, przebudowa i budowa zatok autobusowych, budowa kanalizacji deszczowej	Budżet państwa Budżet powiatu EFFR	3 225 032,88	2012
Przebudowa ul. Bielskiej 4426S w Ligocie – przebudowa jezdni, budowa i przebudowa chodników, budowa kanalizacji deszczowej	Budżet państwa Budżet powiatu EFFR	5 329 649,06	2012
Remont drogi powiatowej 4473S Kęty – Podlesie – Kobiernice ul. Centralna w Kobiernicach w km 2+865-3+647- wykonano remont nawierzchni, odtworzenie poboczy oraz budowę kanalizacji deszczowej	Budżet państwa Budżet powiatu	614 374,25	2012
Remont drogi powiatowej nr 4490S Zasole Bielańskie-wilamowice, ul. Jana III Sobieskiego w Wilamowicach w km 3+400-5+100 – wykonano remont nawierzchni, chodników oraz roboty remontowe i utrzymaniowe systemu odwodnienia	Budżet państwa Budżet powiatu	1 987 681,72	2012
Przebudowa przepustu drogowego w ciągu drogi powiatowej nr 4414S ul. Słoneczna w Jaworzu wraz z regulacją potoku w km 2+250	Budżet państwa Budżet powiatu	305 023,73	2012
Odbudowa drogi powiatowej nr 4425S ,ul. Sikorskiego w Zabrzegu w km 4+576-4+696- wykonano wymianę podbudowy oraz nawierzchni, roboty w zakresie kanalizacji deszczowej	Budżet państwa Budżet powiatu	777 723,89	2012
Przebudowa drogi powiatowej nr 4440s Ligota-DK1- Czech.-Dziedzice-, ul. Mazańcowicka w km 4+842-4+976 –wykonano wymianę podbudowy wraz z nawierzchnią, regulację urządzeń obcych	Budżet państwa Budżet powiatu	444 278,16	2012
Remont dwóch przepustów ramowych w ciągu drogi powiatowej 4431S Zabrzeg-Ligota w km 4+322 i 4+422- wykonano przebudowę dwóch przepustów wraz z regulacją potoku	Budżet państwa Budżet powiatu	178 347,72	2012
Przebudowa drogi powiatowej nr 4485s Bielsko-Wilamowice-Jawiszowice w km 8+332-9+358 – wykonano wymianę podbudowy oraz nawierzchni, roboty związane z odwodnieniem	Budżet państwa Budżet powiatu	1 263 497,25	2012
Remont drogi powiatowej nr 2366S Strumień-Jasienica w km 10+520-11+570 w miejscowości Rudzica – wykonano remont podbudowy wraz z nawierzchnią, odtworzenie poboczy, remont systemu odwodnienia	Budżet państwa Budżet powiatu	1 370 706,01	2012
Przebudowa skrzyżowania drogi powiatowej 4444S i 4489S na rondo wraz z budową chodnika przy drodze 4444S w miejscowości Dankowice	Budżet państwa Budżet powiatu	2 537 743,00	2012

Źródło: ankietyzacja PZD.

4.2. Zasoby wodne (W)

4.2.1. Wody powierzchniowe

Obszar powiatu bielskiego należy do prawostronnego dorzecza Wisły. Wisła przepływa w jego północnej części, stanowiąc naturalną północną granicę powiatu. Przez wschodnie tereny powiatu przepływa rzeka Soła, która na odcinku kilkunastu kilometrów stanowi jego wschodnią granicę. Przez centralną część przepływa rzeka Biała. Do głównych dopływów Wisły w granicach powiatu należą:

- Rzeka Iłownica wraz z dopływami — przepływająca przez teren gminy Jasienica, miasta i gminy Czechowice-Dziedzice oraz gminy Jaworze,
- Rzeka Wapienica — przepływająca przez teren gminy Jasienica oraz miasta i gminy Czechowice-Dziedzice,
- Rzeka Biała — przepływająca przez teren gminy Wilkowice i miasta Czechowice-Dziedzice,
- Potok Dankówka — przepływająca przez teren gminy Wilamowice,
- Potok Łękawka — przepływający przez teren gminy Bestwina.

Do głównych dopływów Soły w granicach powiatu należą:

- Rzeka Żylica - przepływająca przez teren gminę miejską Szczyrk i gminę Buczkowice,
- Potok Mała Puszcza i Wielka Puszcza — przepływająca przez teren gminy Porąbka,
- Potok Domaczka — przepływający przez teren gminy Porąbka,
- Rzeka Pisarzówka wraz z dopływami — przepływająca przez teren gminy Kozy i gminy Wilamowice.

W dolinie Soły istnieją trzy jeziora zaporowe - „Czaniec”, „Porąbka”, „Tresna”. W granicach powiatu bielskiego położony jest zbiornik Czaniec, który jest najmniejszym i najniżej położonym zbiornikiem Kaskady Soły. Zbiornik ten spełnia rolę zbiornika wyrównawczego odpływów elektrowni szczytowej Porąbka oraz stanowi (wraz z pozostałymi zbiornikami) rezerwę wody pitnej dla aglomeracji bielskiej i śląskiej. Powierzchniową sieć hydrograficzną powiatu bielskiego uzupełniają również sztuczne zbiorniki wodne - stawy hodowlane. Ich areał w północnym obszarze powiatu bielskiego przekracza 1000 ha.

4.2.2. Jakość wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe podlegają corocznej ocenie w oparciu o wyniki badań monitoringowych prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Klasyfikacja jakości wód powierzchniowych za lata 2009-2010 r. wykonywana była zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r., nr 162, poz. 1008). Klasyfikacja za 2011 i 2012 r. wykonana została zgodnie z nowym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2011 r., nr 257, poz. 1545).

W roku 2009 r. na terenie powiatu bielskiego prowadzony był monitoring operacyjny (w 7 punktach pomiarowych), monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb (w 6 punktach pomiarowych) oraz monitoring wód przeznaczonych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (w 6 punktach pomiarowych).

Monitoringiem operacyjnym objęto punkty: Zlewaniec – ujście do Iłownicy, Jasienica – ujście do Iłownicy, Rudawka – ujście do Wapienicy, Wapienica – ujście do Iłownicy, Iłownica – ujście do Małej Wisły, Mała Wisła poniżej ujścia Iłownicy, Biała – ujście do Małej Wisły.

W grupie wskaźników określających stan fizyczny wody I klasę odnotowano w punktach: Rudawka ujście do Wapienicy i Mała Wisła poniżej ujścia Iłownicy. W pozostałych punktach odnotowano klasę II, z wyjątkiem punktu Iłownica ujście do Małej Wisły, którego ze względu na duże wartości zawiesiny, nie zakwalifikowano do żadnej z klas. W grupie wskaźników charakteryzujących warunki tlenowe, II klasę odnotowano w 5 punktach: Rudawka – ujście do Wapienicy, Wapienica – ujście do Iłownicy, Iłownica – ujście do Małej Wisły, Mała Wisła poniżej ujścia Iłownicy, Biała – ujście do Małej Wisły. W pozostałych: Zlewaniec – ujście do Iłownicy, Jasienica – ujście do Iłownicy, ze względu na wysokie zawartości BZT5 jakość wody nie odpowiadała żadnej z dwóch klas. W grupie wskaźników charakteryzujących zasolenie i zakwaszenie we wszystkich punktach stwierdzono I klasę jakości. W grupie wskaźników charakteryzujących warunki biogenne, II klasę jakości wód odnotowano w 5 punktach, z wyjątkiem punktu Biała – ujście do Małej Wisły, którego nie zakwalifikowano do żadnej z dwóch klas oraz punktu Mała Wisła poniżej ujścia Iłownicy w którym stwierdzono I klasę jakości. W grupie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego odnotowano potencjał dobry i wyższy we wszystkich monitorowanych punktach.

Monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb przeprowadzono w punktach:

Iłownica – ujście do Małej Wisły, Biała – ujście do Małej Wisły, Żylica w Szczyrku Górnym, Żylica – Łodygowice pow. Garbarni, Wielka Puszcza ujście do Soły, Pisarzówka ujście do Soły. We wszystkich punktach pomiarowych jakość wody nie spełniała kryteriów odpowiednich dla bytowania ryb łososiowatych i karpiowatych.

W roku 2010 r. na terenie powiatu bielskiego prowadzony był monitoring operacyjny (w 2 punktach pomiarowych), monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb (w 2 punktach pomiarowych) oraz monitoring wód przeznaczonych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (w 4 punktach pomiarowych). Monitoringiem operacyjnym objęto punkty: Mała Wisła – poniżej ujścia Iłownicy, Biała – ujście do Małej Wisły. W punkcie Mała Wisła – poniżej ujścia Iłownicy grupa elementów fizykochemicznych sklasyfikowana została w II klasie jakości, wskazując na potencjał dobry, natomiast w punkcie Biała – ujście do Małej Wisły, w związku z przekroczeniami wartości granicznych dla BZT5, zawiesiny ogólnej oraz związków azotu sklasyfikowana została poniżej potencjału dobrego. W grupie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego potencjał dobry odnotowano w obu monitorowanych punktach. Potencjał ekologiczny określono tylko dla punktu Mała Wisła – poniżej ujścia Iłownicy i zakwalifikowany został do klasy IV, jako potencjał słaby.

Monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do bytowania ryb przeprowadzono w punktach: Biała – ujście do Małej Wisły oraz Pisarzówka - ujście do Soły. W obu punktach pomiarowych jakość wody nie spełniała kryteriów odpowiednich dla bytowania ryb łososiowatych i karpowatych.

W roku 2011 na terenie powiatu bielskiego prowadzony był monitoring diagnostyczny (w 2 punktach pomiarowych) oraz monitoring wód przeznaczonych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (w 4 punktach pomiarowych). W ramach monitoringu diagnostycznego badano wody punktach Iłownica – ujście do Małej Wisły oraz Biała – ujście do Małej Wisły. W punkcie Iłownica ujście do Małej Wisły grupa elementów fizykochemicznych sklasyfikowana została w II klasie jakości, natomiast woda w punkcie Biała – ujście do Małej Wisły, w związku z przekroczeniami wartości granicznych dla BZT₅, azotu amonowego i azotu Kjeldahla, sklasyfikowana została poniżej potencjału dobrego. W obu punktach żaden z badanych wskaźników w grupie specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych nie przekroczył wartości granicznej dla stanu/potencjału dobrego. W grupie substancji priorytetowych, określających stan chemiczny wód, w obu monitorowanych punktach przekroczone zostały wartości graniczne dla stanu dobrego sumy Benzo(g,h,i)pyrenu i Indeno(1,2,3-cd)piranu. Pozostałe wskaźniki z tej grupy osiągnęły stan dobry. We wszystkich punktach zbadane elementy biologiczne mieściły się w klasie IV jakości.

W roku 2012 na terenie powiatu bielskiego prowadzony był monitoring operacyjny (w 6 punktach pomiarowych) oraz monitoring wód przeznaczonych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (w 4 punktach pomiarowych). W monitoringu operacyjnym wody badano w punktach: Łaziński Potok - ujście do Iłownicy, Jasienica - ujście do Iłownicy, Rudawka - ujście do Wapienicy, Wapienica - ujście do Iłownicy, Biała (Białka) - powyżej rozlewni, Pisarzówka - ujście do Soły. Przeprowadzone badania wskaźników fizykochemicznych we wszystkich punktach nie wykazały przekroczeń dla stanu lub potencjału dobrego i zostały sklasyfikowane w I lub II klasie. Najwyższą, pierwszą klasę dla wskaźników biologicznych otrzymał punkt Białka – powyżej rozlewni. Punkty: Łaziński Potok – ujście do Iłownicy, Rudawka – ujście do Iłownicy i Pisarzówka – ujście do Soły otrzymały klasę II, a dwa pozostałe punkty: Jasienica – ujście do Iłownicy i Wapienica – ujście do Iłownicy, klasę III. Stan/potencjał ekologiczny dobry i powyżej dobrego stwierdzono w punktach: Pisarzówka - ujście do Soły, Rudawka – ujście do Wapienicy, Biała (Białka) – powyżej Rozlewni. Stan/potencjał ekologiczny dobry stwierdzono w punkcie Łaziński Potok – ujście do Iłownicy. Stan/potencjał ekologiczny umiarkowany stwierdzono w punktach Wapienica - ujście do Iłownicy, Jasienica – ujście do Iłownicy.

W latach 2009 - 2012 r. na terenie powiatu bielskiego prowadzono również badania wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Badania te przeprowadzano w kilku punktach pomiarowych, w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. (Dz. U. z 2002 r., nr 204, poz. 1728). Jakość wód klasyfikowana jest odpowiednią kategorią: kategoria A1 – woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, kategoria A2 – woda wymagająca typowego uzdatniania

fizycznego i chemicznego, kategoria A3 – woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, poza A3 – woda nie odpowiada żadnej z powyższych kategorii. Klasyfikację wód pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia za lata 2009-2012 r. zamieszczono w poniższej tabeli.

Tab. 9. Klasyfikacja jakości wód powierzchniowych badanych w punktach pomiarowych na terenie powiatu bielskiego za lata 2009-2011 r. (pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia).

Lp.	Punkt pomiarowy	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
1.	Biała - w Wilkowicach	poza A3	poza A3	poza A3	A3
2.	Białka - powyżej rozlewni	A3	A3	A2	A2
3.	Żylica - w Szczyrku Górnym	A3	A3	A2	A3
4.	Pisarzówka - ujście do Soły	poza A3	A3	poza A3	poza A3

Źródło: dane WIOŚ.

Porównując klasyfikację w latach 2009-2012 r. stwierdza się poprawę jakości wody w dwóch punktach:

Biała - w Wilkowicach: z klasy poza A3 na kategorię A3; oraz Białka - powyżej rozlewni: z klasy A3 na A2.

W 2012 r. nastąpiło pogorszenie w Pisarzówce – ujście do Soły: z klasy A3 w 2011 r. na poza A3 w 2012 r.

Wskaźnikiem decydującym było o jakości wód było zanieczyszczenie bakteriami coli.

W 2009, 2011 i 2012 r. przeprowadzono również monitoring wód zbiornika Czaniec. W 2009 r. badania wykazały, że wszystkie badane parametry fizykochemiczne mieszczą się w kategorii A3.

Badania przeprowadzone w 2011 r. i 2012 r. wykazały poprawę jakości wód w zakresie parametrów fizykochemicznych – wszystkie mieszczą się w kategorii A1 i A2 (dobra jakość wody). Pod względem czystości bakteriologicznej badana woda odpowiadała kategorii A2 (woda wymagająca typowego uzdatniania).

4.2.3. Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych na terenie powiatu bielskiego ściśle związane są z użytkowymi poziomami wód czwartorzędowych głównie doliny rzeki Soły i Białej oraz zbiornikami kredowymi, związanymi z masywem Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego. Zbiorniki czwartorzędowe to zbiorniki o porowym charakterze ośrodka, związane z utworami piaszczysto-żwirowymi, lokalnie zaglinionymi, wykazujące zróżnicowaną naturalną odporność na zanieczyszczenia. Zbiorniki kredowe to zbiorniki o szczelinowo porowym charakterze ośrodka, związane głównie z gruboławicowymi piaskowcami. Zarówno użytkowe poziomy wód czwartorzędowych jak i wody w zbiornikach kredowych są zbiornikami mającymi kontakt hydrauliczny z powierzchnią siecią rzeczna, są więc silnie narażone na potencjalne zanieczyszczenia i drenaż przez rzeki.

W przeważającej części obszar powiatu położony jest poza zasięgiem wydzielonych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP). Zasięg GZWP nr 348 Beskid Śląski obejmuje tereny Gminy Jaworze, Jasienica, Szczyrk, Buczkowice. Jest to zbiornik kredowy szczelinowo-porowy z dominującymi wodami wodorowęglanowo-siarczanowo-wapniowymi. Zasięg GZWP nr 447 - Godula (Beskid Mały) obejmuje tereny gminy Kozy oraz gminę Porąbka. Jest to zbiornik kredowy szczelinowo-porowy, z dominującymi w nim wodami wodorowęglanowo-siarczanowo-wapniowymi. Czwartorzędowe poziomy wodonośne występują na terenie całego powiatu i związane są przede wszystkim z systemem kopalnych i współczesnych dolin rzecznych. Zbiorniki czwartorzędowe występują w porowych utworach piaszczystych i żwirowych. Zasilanie tych zbiorników następuje głównie przez opady atmosferyczne na całej jego powierzchni, a podstawą drenażu są cieki wodne i ujęcia studni gospodarskich. W związku z brakiem izolacji od poziomu terenu, wody tego zbiornika są w znacznej mierze narażone na zanieczyszczenia. GZWP stanowią najbardziej zasobne fragmenty poziomów wodonośnych, charakteryzują się najlepszymi parametrami hydrogeologicznymi. Biorąc powyższe pod uwagę, GZWP wymagają szczególnej ochrony i są objęte krajową i regionalną siecią monitoringu wód podziemnych. Powiat bielski wraz z powiatami pszczyńskim, cieszyńskim oraz z Tychami charakteryzuje się najniższymi zasobami wód podziemnych w województwie śląskim.

4.2.4. Jakość wód podziemnych

W 2012 r. Państwowy Instytut Geologiczny przeprowadził na zlecenie Głównego Inspektora Środowiska badania wód podziemnych. W powiecie bielskim w ramach sieci krajowej, oceniono wody podziemne w dwóch punktach pomiarowych, w Jasienicy (Mazańcowicach) i w Wilkowicach (Szyndzielnia). Wody poziomu czwartorzędowego, badane w Jasienicy zakwalifikowano do III klasy jakości wód. Wody ze źródła na stokach Szyndzielni zakwalifikowano jako wody II klasy jakości.

4.2.5. Zaopatrzenie ludności w wodę

Stan infrastruktury technicznej na terenie powiatu bielskiego związanej z zaopatrzeniem w wodę określa długość sieci wodociągowej w gminach. Wg stanu na koniec 2011 roku długość sieci wodociągowej rozdzielczej (bez przyłączy do budynków) w powiecie bielskim wynosiła 1 198,5 km. Charakterystykę infrastruktury technicznej w dziedzinie zaopatrzenia w wodę w powiecie przedstawia poniższa tabela.

Tab. 10. Urządzenia sieciowe – wodociągi na terenie powiatu bielskiego.

Urządzenia sieciowe - wodociągi		2008 r.	2011 r.
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	1 161,0	1 198,5
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	szt.	28 520	30 367
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	3 909,5	4 091,8

Urządzenia sieciowe - wodociągi		2008 r.	2011 r.
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	126 023	130 611

Źródło: dane GUS.

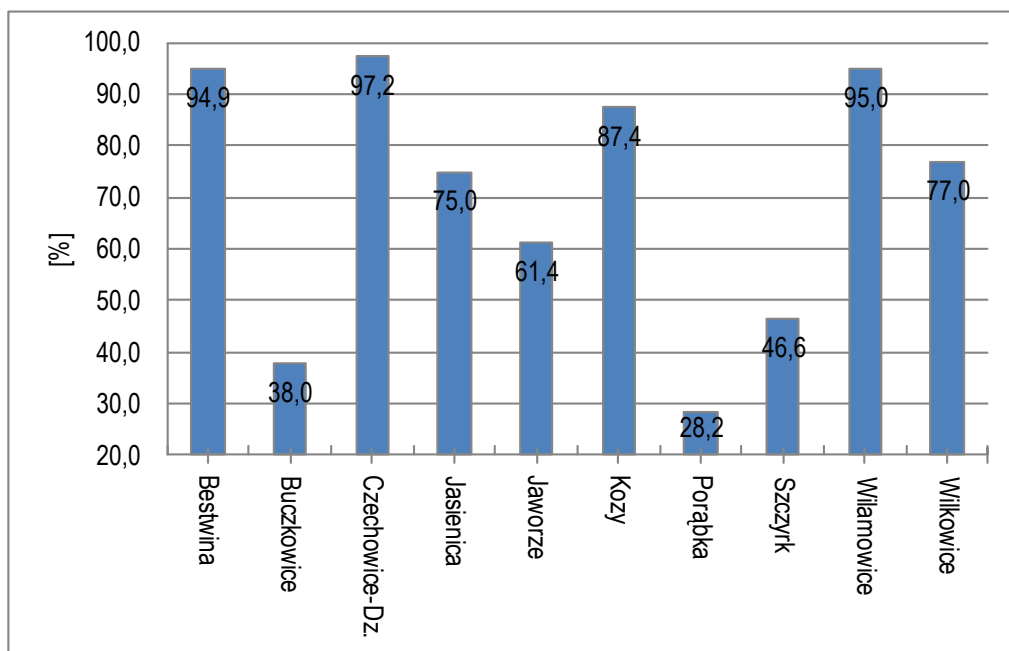
Zaopatrzenie w wodę realizowane jest w głównej mierze przez Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów Katowice, AQUA S.A. Bielsko-Biała które rozprowadza wodę pozyskiwaną m.in. ze zbiornika Czaniec oraz innych ujęć wody. Na terenie powiatu istnieje również kilka innych ujęć wody, służących do publicznego zaopatrywania ludności w wodę oraz celów przemysłowych. W powiecie do czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej liczącej na koniec 2011 r. 1 198,5 km, przyłączonych było 30 367 budynków mieszkalnych. Łącznie z sieci wodociągowej na koniec 2011 r. korzystało 82,6 % ludności powiatu. Zużycie wody z wodociągów przez 1 odbiorcę na terenie powiatu bielskiego wynosi 26 m³/rok.

Tab. 11. Sieć wodociągowa na terenie gmin powiatu bielskiego w 2011 r.

Lp.	Gmina	Długość sieci wodociągowej [km]	Połączenia do budynków [szt.]	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogółu ludności [%]
1.	Bestwina	113,3	2 568	94,9
2.	Buczkowice	47,5	1 034	38,0
3.	Czechowice-Dziedzice	264,6	7 557	97,2
4.	Jasienica	222,3	4 265	75,0
5.	Jaworze	43,0	1 035	61,4
6.	Kozy	112,5	2 593	87,4
7.	Porąbka	134,7	3 168	28,2
8.	Szczyrk	27,7	691	46,6
9.	Wilamowice	130,7	89,1	95,0
10.	Wilkowice	102,2	3 361	77,0
11.	Łącznie powiat	1198,0	30 367	82,6

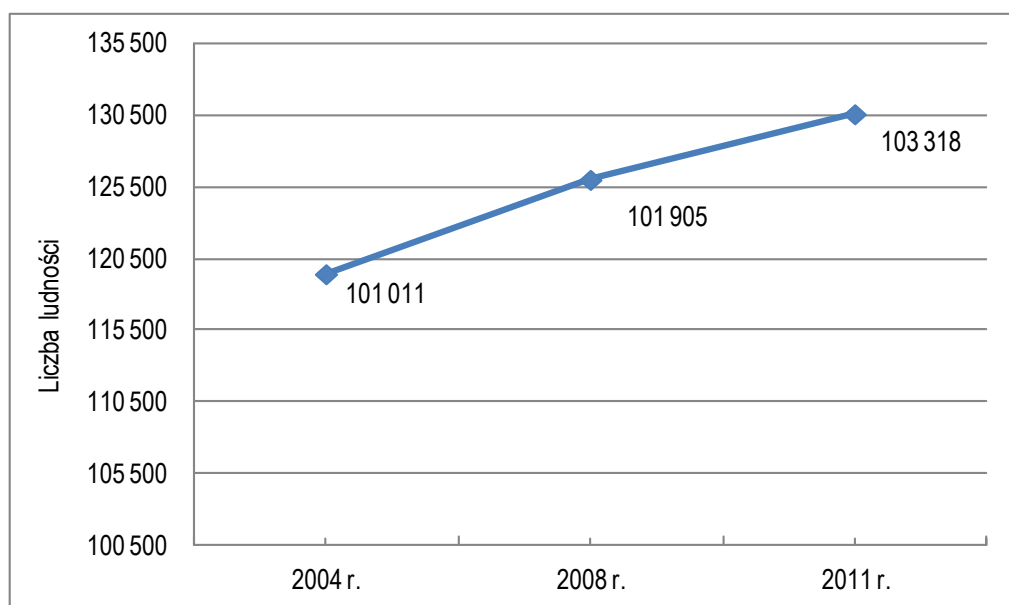
Źródło: dane GUS.

Wyk. 3. Stopień zwodociągowania wg poszczególnych gmin powiatu bielskiego w 2011 r.

Źródło: dane GUS.

Wyk. 4. Liczba ludności powiatu bielskiego korzystająca z wodociągów w latach 2004-2011.

Źródło: dane GUS.

Tab. 12. Zużycie wody w powiecie bielskim na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2011 r.

Ogółem	Przemysł	Rolnictwo i leśnictwo	Eksploracja wody wodociągowej	Przemysł	Rolnictwo i Leśnictwo	Eksploracja wody wodociągowej
w hm ³				w % ogółem		
27,0	1,8	19,9	5,3	6,8	73,6	19,6

Źródło: dane GUS.

4.2.6. Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Z sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu bielskiego korzystało w 2011 roku 36,8 % mieszkańców. Łączna długość sieci kanalizacyjnej powiatu wynosi 420,5 km. Stopień skanalizowania poszczególnych gmin powiatu bielskiego jest zróżnicowany. Najlepsza sytuacja w tym zakresie jest w gminach: Czechowice-Dziedzice (skanalizowanie w 59 %), Buczkowice (skanalizowanie w 57 %), Wilamowice (skanalizowanie w 48 %), a najmniej korzystna w gminie Jasienica (2%).

Tab.13. Urządzenia sieciowe – kanalizacja na terenie powiatu bielskiego.

Urządzenia sieciowe - wodociągi		2004 r.	2008 r.	2011 r.
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	254,7	397,5	420,5
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	szt	5 536	9 119	10 729
ścieki odprowadzone	dam ³	2 172,6	2 558,1	2 336
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	40 900	51 531	58 160
korzystający z instalacji w % ogółu ludności	%	27,4	33,5	36,8

Źródło: dane GUS.

Tab. 14. Sieć kanalizacyjna na terenie gmin powiatu bielskiego w 2011 r.

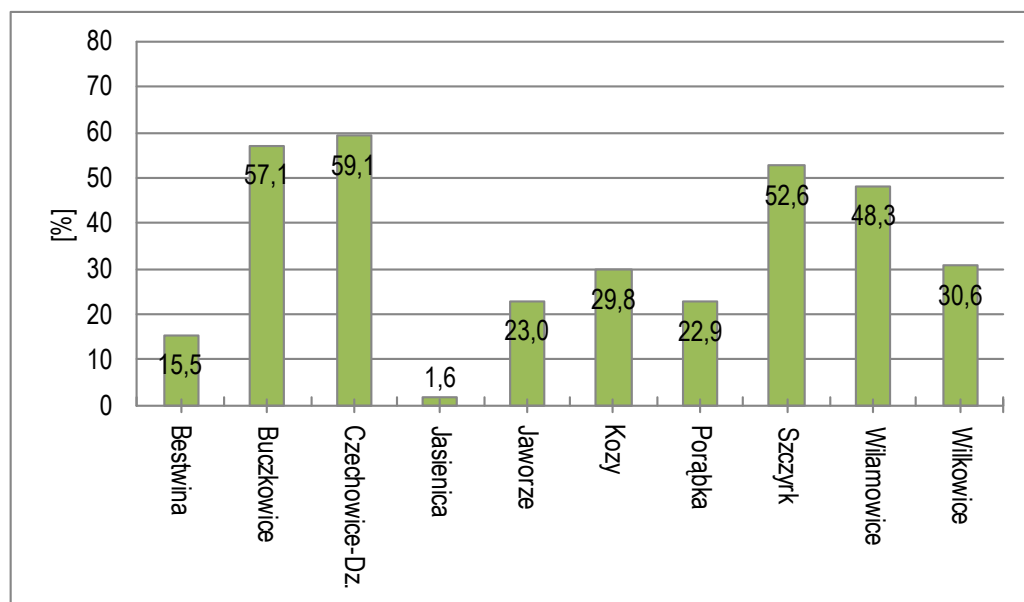
Lp.	Gmina	Długość sieci kanalizacyjnej [km]	Połączenia do budynków [szt.]	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności [%]
1.	Bestwina	9,7	325	15,5
2.	Buczkowice	59,6	2086	57,1
3.	Czechowice-Dziedzice	97,5	2553	59,1
4.	Jasienica	7,6	78	1,6
5.	Jaworze	43,0	1035	23,0
6.	Kozy	47,5	1186	29,8
7.	Porąbka	28,2	824	22,9
8.	Szczyrk	20,4	711	52,6
9.	Wilamowice	78,8	2053	48,3
10.	Wilkowice	47,1	410	30,6
11.	Łącznie powiat	420,5	10 729	36,8

Źródło: dane GUS.

Na terenie powiatu bielskiego działa aktualnie łącznie 5 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości 15,2 tys. m³/dobę (62 985 RLM). Są to oczyszczalnie różnych typów, w większości mechaniczno-biologiczne

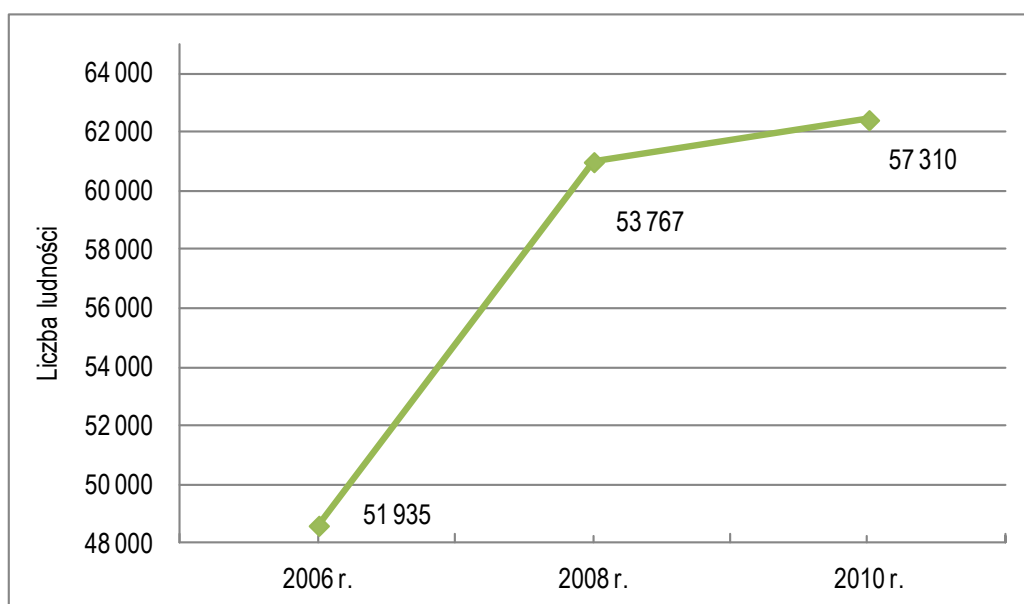
z podwyższonym usuwaniem biogenów. Z uwagi na ciągle zbyt słabo rozbudowany system sieci kanalizacyjnej nie wszystkie ścieki wytwarzane na terenie powiatu są oczyszczane. Ścieki komunalne z terenów nieskanalizowanych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, często nieszczelnych i odprowadzane w sposób niekontrolowany do środowiska, co wpływa niekorzystnie na stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych.

Wyk. 5. Stopień skanalizowania wg poszczególnych gmin powiatu bielskiego w 2011 r.

Źródło: dane GUS.

Wyk. 6. Liczba ludności powiatu bielskiego korzystająca z sieci kanalizacyjnej w latach 2006-2011.

Źródło: dane GUS.

Tab. 15. Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków oraz ich parametry techniczne – stan w 2011 r.

Lp.	Rodzaj oczyszczalni	Liczba oczyszczalni	Przepustowość oczyszczalni [m ³ /d]
1.	Oczyszczalnie ścieków komunalnych		
	mechaniczno-biologiczne	1	720
	z podwyższonym usuwaniem biogenów	4	14 500
2.	Oczyszczalnie ścieków przemysłowych		
	mechaniczne	2	4 998
	biologiczne	7	13 034
	chemiczne	2	324

Źródło: dane GUS.

Obecnie z komunalnych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu bielskiego korzysta łącznie ok. 57 310 osób. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności powiatu wynosi ok. 37%. W 2011 r. na terenie powiatu oczyszczono w ciągu roku 2 304 dam³ ścieków komunalnych oraz 1 653 dam³ ścieków przemysłowych.

Najważniejsze zadania zrealizowane na terenie powiatu bielskiego w latach 2010-2012.

W ostatnich latach (2010 – 2012 r.) na terenie powiatu bielskiego przeprowadzono wiele zadań w zakresie właściwego gospodarowania zasobami wodnymi i ochrony zasobów wodnych.

W poniższej tabeli wyszczególniono zadania zrealizowane przez RZGW w Gliwicach oraz RZGW w Krakowie.

Tab. 16. Zadania w zakresie właściwego gospodarowania zasobami wodnymi i ochrony zasobów wodnych zrealizowane w latach 2010-2012.

Lp.	Jednostka realizująca	Zakres zrealizowanych prac	Koszty [zł]
1.	RZGW Gliwice	Rzeka Biała w km 8+100 m. Czechowice Dziedzice - Usunięcie przeszkód utrudniających odpływ wód	49 907
2.	RZGW Gliwice	Rzeka Biała km 3+800 m. Czechowice-Dziedzice - Zabudowa wyrwy brzegowej (zasyp wyrwy z zagęszczeniem, odbudowa lewej opaski kinety koryta, odbudowa gurtu końcowego wypadu)	298 700
3.	RZGW Gliwice	Rzeka Biała km 22+900-22+990 m. Bystra -Wykonanie opaski brzegowej, wykonanie ubezpieczenia z koszy siatkowo-kamiennych	64 631

Lp.	Jednostka realizująca	Zakres zrealizowanych prac	Koszty [zł]
4.	RZGW Gliwice	Rzeka Biała km 24+930-24+980 m. Bystra -Wykonanie opaski brzegowej oraz bruku z kamienia naturalnego, likwidacja odsypiska	64 475
5.	RZGW Gliwice	Likwidacja szkód powodziowych w urządzeniach wodnych zabudowy regulacyjnej – bez uwzględnienia małej retencji (zlewnia Białej, głównie teren miasta Bielsko-Biała): 1.Pot. Straconka km 3+473-3+485 2.Usuwanie szkód powodziowych z 2010r. w zlewni rz. Białej, w tym: – Remont regulacji na pot. Kamienickim I w km 0+000-5+300 – P.T. – Remont regulacji na pot. Kamienickim II w km 0+000-4+300 – P.T. – Remont regulacji na pot. Starobielskim w km 0+000-5+300 – P.T. – Remont regulacji na pot. Niwka w km 0+000-5+300 – P.T. – Remont regulacji na rz. Białej w km 10+170-14+875 – Remont regulacji na rz. Białej w km 14+485-15+200 i 15+400-16+700 – P.T. – Remont regulacji na rz. Białej w km 18+000-21+500 3. Remont regulacji na rz. Białej w km 15+200-15+400 4. Remont regulacji na rz. Białej w km 17+200-17+900	60 391 2 199 111 540 000 2 500 000
6.	RZGW Gliwice	Opracowanie dokumentacji projektowej obejmującej wykonanie projektu remontu lub odbudowy istniejących stopni i progów oraz budowy nowych stopni lub progów dla powstrzymania postępującej erozji dennej, odbudowy opasek brzegowych, przywrócenie przekroju regulacyjnego koryta rzeki , wraz z wszelkimi uzgodnieniami, opracowaniami oraz decyzjami do uzyskania decyzji – pozwolenia na budowę dla następujących zadań: 1. Odbudowa urządzeń wodnych zabudowy rzeki Białej w km 0+000-5+150, m. Czechowice-Dziedzice, Bestwina, 2. Odbudowa urządzeń wodnych zabudowy regulacyjnej rzeki Biała w km 25+030- 27+500, w m. Bystra 3. Budowa ubezpieczeń brzegowych w celu likwidacji brzegowej rzeki Mała Wisła w km 22+250-23+800, m. Dankowice	70 000 50 000 30 000
7.	RZGW Kraków	Potok Żylica w km 10+000 – 10+162 – odcinkowy remont korekcji stopniowej w m. Buczkowice, gm. Buczkowice	21 045
8.	RZGW Kraków	Potok Żylica w km 14+200 – 14+250 w m. Szczyrk – wykonanie opaski z koszy siatkowo –kamiennych na L= 50,00mb	62 725
9.	RZGW Kraków	Potok Żylica w km 14+250 – 14+450 w m. Szczyrk – remont muru oporowego ma L = 150,00 mb	37 255
10.	RZGW Kraków	Żylica w km 11+800 – 13+850 lokalnie w m. Szczyrk, remont żłobu	336 021
11.	RZGW Kraków	Żylica w km 15+800 – 15+960 w m. Szczyrk – opaska z koszy siatkowo – kamiennych na L = 80,00 mb	76 040

Lp.	Jednostka realizująca	Zakres zrealizowanych prac	Koszty [zł]
12.	RZGW Kraków	Zimnik w km 2+810 – 2845 w m. Wilkowice – Huciska – opaska z koszy siatkowo – kamiennych na L = 35,00 mb	19 911
13.	RZGW Kraków	Zimnik w km 2+600 – 2+400 w m. Wilkowice – Huciska – opaski z koszy siatkowo – kamiennych wraz z gurtami siatkowo – kamiennymi o L = 70,0 mb	94 217
14.	RZGW Kraków	Potok Godziszka w km 2+370 – 2+570 w m. Godziszka – remont opasek siatkowo – kamiennych na L = 55,00 mb	22 897
15.	RZGW Kraków	Potok Dunacie w km 0+800 – 0+850 w m. Szczyrk – opaska z narzutu kamiennego luzem L = 50,00mb	29 899
16.	RZGW Kraków	Potok Dunacie w km 0+330 – 0+360 w m. Szczyrk, remont żłobu na L = 30,00mb	66 402
17.	RZGW Kraków	Potok Żylica w km 11+800 – 13+850 lokalnie w m. Szczyrk – remont żłobu	99 495
18.	RZGW Kraków	Potok Godziszka w km 0+200 – 3+450 w m. Godziszka, remont opasek siatkowo kamiennych, wykonanie nowych opasek siatkowo – kamiennych i z narzutu kamiennego na L = 240,000mb	139 460

Źródło: ankietyzacja.

W poniższej tabeli wyszczególniono główne zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej jakie zostały zrealizowane w ostatnich latach (2010 – 2012 r.) na terenie powiatu bielskiego, których finansowanie pochodziło głównie z budżetów gmin.

Tab. 17. Realizacja najważniejszych zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w latach 2009 – 2012 r., finansowanych głównie z budżetów gmin.

Gmina	Zadanie	Koszt [zł]	Źródła finansowania
Bestwina	Rozbudowa stacji uzdatniania wody pitnej w Kaniowie przy ul. Młyńskiej	1 869 855	budżet gminy
	Wymiana wodociągów w sołectwie Bestwina o łącznej długości 6,5 km przy ul. Krakowskiej, ul. Janowickiej, ul. Witosa i ul. Gen. Sikorskiego	318 000	budżet gminy
	Budowa kanalizacji sanitarnej w Bestwinie	10 439 573	budżet gminy
Buczkowice	Budowa sieci wodociągowej	1 024 100	budżet gminy
	Budowa sieci kanalizacyjnej o długości 66,5 km	29 885 900	budżet gminy
Gmina Czechowice-Dziedzice	Budowa nowych odcinków sieci wodociągowej	338 988	budżet gminy
	Modernizacja wodociągów	897 792	budżet gminy
	Podpisano umowę o dofinansowanie projektu pn.: „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice”	2 122 000 zł – koszt dok. projektowych	budżet gminy
Jasienica	Budowa przepompowni oraz 2,5 kilometra sieci kolektora tłoczego na terenie Mazańcowic i Międzyrzecza Dolnego	4 000 000	budżet gminy
Jaworze	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla Jaworza Średniego – rejon I i II oraz kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Chabrowej,	7 110 222	budżet gminy

Gmina	Zadanie	Koszt [zł]	Źródła finansowania
	Zielonej, Tulipanowej		
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla Jaworza Średniego rejon III, rejon V oraz rejon ul. Rumiankowej	8 253 300	budżet gminy
Kozy	Rozbudowa oczyszczalnia ścieków Pisarzowice z przepustowości $Q=798\text{m}^3/\text{dobę}$ do przepustowości $Q=2400\text{m}^3/\text{dobę}$	6 587 645	budżet gminy
	Budowy kanalizacji sanitarnej, tj. sieci i przyłącza wzdłuż kolektora Czerwinka	4 665 000	budżet gminy
Porąbka	Uzyskano pozwolenie na budowę dla budowy kanalizacji w Bujakowie wzdłuż ul. Podlesie, w Czańcu wzdłuż ulic: Królewskiej, Koralowej, Kryształowej, Kęckiej, Kościelnej, Dworskiej oraz w Porąbce - Kozubnik	zadanie poza inwestycyjne	budżet gminy
Szczyrk	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej do budynków mieszkalnych w rejonie ul. Myśliwskiej i Ogrodowej w Szczyrku	475 117	budżet gminy
Wilamowice	Rozbudowa sieci wodociągowej w Dankowicach, Wilamowicach, Zasolu Bielańskim, Heczmarowicach	252 682	budżet gminy
	Modernizacja sieci wodociągowej	388 340	budżet gminy
	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w sołectwie Dankowice	1 859 512	budżet gminy
	Budowa kanalizacji sanitarnej dla sołectwa Pisarzowice	2 848 006	budżet gminy
	budowę kanalizacji sanitarnej w Wilamowicach	167 133	budżet gminy
	Rozbudowa oczyszczalnia ścieków Pisarzowice z przepustowości $Q=798\text{m}^3/\text{dobę}$ do przepustowości $Q=2400\text{m}^3/\text{dobę}$	11 151 722 z czego gmina Kozy: 6 587 645	budżet gminy
	Budowa kanalizacji sanitarnej w Wilamowicach oraz w Zasolu Bielańskim	220 033	budżet gminy
Wilkowice	Budowa wodociągu w Mesznej i Bystrej	330 000	budżet gminy
	Budowa ok. 6,5 km kanalizacji sanitarnej	6 447 000	budżet gminy

Źródło: ankietyzacja.

W zakresie najważniejszych zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej finansowanych z budżetu Powiatu w latach 2011-2012 r. przeprowadzono modernizację instalacji wodno-kanalizacyjnej w budynku Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej, za kwotę: 2011 r.: 300 020 zł, 2012: 33 150 zł. W ramach zadań realizowanych przez Powiatowy Zarząd Dróg przeprowadzono budowę kanalizacji deszczowej na dł. 0,8 km w ramach realizacji zadania „Przebudowa drogi powiatowej 4425 S Czechowice- Zabrzeg- Międzyrzecze – Wapienica w miejscowości Międzyrzecze Górne” za kwotę 625 809 zł oraz budowę kanalizacji deszczowej na dł. 1,8 km w ramach realizacji zadania „Przebudowa ul. Bielskiej 4426S w Ligocie” w kwocie 1 311 576 zł.

4.3. Gospodarka odpadami (O)

Obowiązującym dotychczas dokumentem w zakresie gospodarowania odpadami na terenie powiatu bielskiego był powiatowy plan gospodarki odpadami. Pierwotny dokument został uchwalony przez Radę Powiatu Bielskiego w dniu 25 marca 2004 r. (Uchwała Nr II/20/124/2004 w sprawie przyjęcia opracowania pt. Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Bielskiego), natomiast Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Bielskiego przyjęta została przez Radę Powiatu w dniu 26 sierpnia 2010 r. (Uchwała nr VIII/53/370/10). Dokumenty te zawierają ocenę stanu w gospodarce odpadami, prognozowane zmiany

ilościowe, projektowany system gospodarki odpadami oraz cele i działania wraz z harmonogramem i szacunkowymi kosztami w zakresie gospodarki odpadami. W związku z nowymi przepisami, wprowadzonymi Ustawą o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2011 r., Nr 152, poz. 897 z póź. zm.) która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., a następnie Ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21) plany gospodarki odpadami oraz sprawozdania z realizacji tych planów będą sporządzane na poziomie krajowym oraz wojewódzkim. Plany oraz sprawozdania z realizacji planów nie będą już sporządzane na poziomie powiatów oraz gmin.

W dniu 24 sierpnia 2012 r. Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą Nr IV/25/2/2012 uchwalił wykonanie Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014. W planie stworzono nowy podział województwa na regiony gospodarki odpadami, uwzględniający zarówno wykonane w ostatnich latach, jak i planowane inwestycje z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi w poszczególnych gminach województwa śląskiego. Wszystkie gminy powiatu bielskiego przynależą do regionu IV (wraz z gminami: Bielsko-Biała, Żywiec, Czernichów, Gilowice, Jelesnia, Koszarawa, Lipowa, Łękawica, Łodygowice, Milówka, Radziechowy Wieprz, Rajcza, Ślemień, Świnna, Ujsoły Węgierska Górka, Wiry, Kobiór, Bieruń, Imielin, Łędziny, Bojszowy, Chełm Śląski, Tychy, Goczałkowice-Zdrój, Pszczyna, Miedźna) – rys. 9. Instalacją MBB w regionie IV (instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych jest Zakład Gospodarki Odpadami S.A. w Bielsku-Białej. Na terenie powiatu bielskiego funkcjonować będzie sortownia odpadów komunalnych selektywnie zebranych i zmieszanych EKOŁAD sp. z o.o. w Wilkowicach (instalacja zastępcza) oraz sortownia odpadów komunalnych zmieszanych i z selektywnego zbierania „Sanit-Trans” Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach (instalacja zastępcza). Jako instalacja zastępcza funkcjonować będzie składowisko odpadów komunalnych w Wilkowicach przy ul. Woprowskiej 1 zarządzane przez EKOŁAD sp. z o.o.

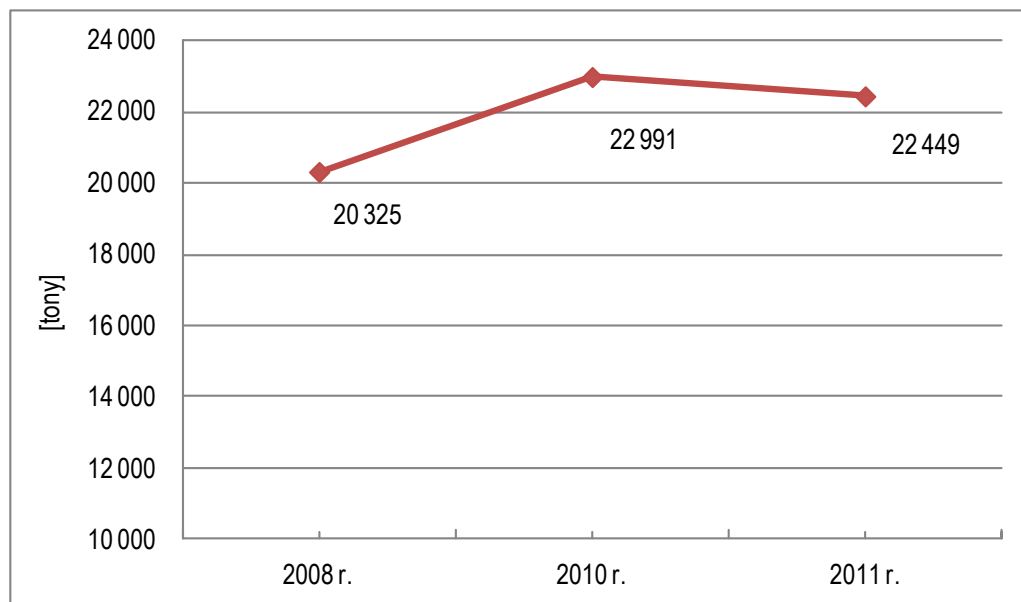
Podział ten wynika m.in. z nowych regulacji prawnych, zawartych w znowelizowanej ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych ustaw - Dz. U. z 2011 r., Nr 152, poz. 897 póź. zm.), a także w ustawie o odpadach. Wprowadzone w ostatnim okresie zmiany prawne mają umożliwić gminom właściwe zarządzanie strumieniem wytwarzanych odpadów komunalnych, a także stworzyć system gospodarowania odpadami komunalnymi oparty na selektywnym ich zbieraniu, w którym wykorzystuje się potencjał energetyczny odpadów i składowe odpady przetworzone.

4.3.1. Odpady z sektora komunalnego

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o odpadach odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstałych w gospodarstwach domowych.

Wg danych GUS, w 2011 r. przedsiębiorcy posiadający zezwolenia oraz gminne jednostki organizacyjne zebrały na terenie powiatu ok. 22,5 tys. ton odpadów komunalnych. Ilość odpadów komunalnych objętych zorganizowanym systemem zbiórki odpadów na przestrzeni lat 2008-2011 sukcesywnie wzrasta (poniższy wykres). Wiąże się to z obejmowaniem z roku na rok coraz większej ilości mieszkańców systemem zbiórki odpadów, rozwijaniem systemów selektywnej zbiórki odpadów, jak również ze wzrostem świadomości ekologicznej mieszkańców oraz działaniami inwestycyjnymi w zakresie rozwijania systemów gospodarki odpadami na terenach poszczególnych gmin.

Wyk. 7. Ilość odpadów komunalnych zebranych w latach 2008-2011 na terenie powiatu bielskiego.

Źródło: dane GUS.

Wg danych zawartych w Sprawozdaniu z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Bielskiego za lata 2009-2010 r., spośród masy odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w latach 2009-2010 przeważały opakowania z papieru i tektury, opakowania ze szkła oraz opakowania z tworzyw sztucznych.

Selektywne zbiórka była prowadzona głównie z wydzieleniem odpadów:

- papier i tektura (kod 20 01 01),
- szkło (kod 20 01 02),
- tworzywa sztuczne (kod 20 01 39),
- metale (kod 20 01 40).

Ponadto w poszczególnych gminach powiatu bielskiego prowadzone są zbiórki odpadów typu:

- biodegradowalne, wielkogabarytowe, zużyte opony, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- niebezpieczne wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych, w tym głównie baterie i akumulatory, przeterminowane leki, lampy fluorescencyjne oraz zużyte urządzenie zawierające freon,
- azbestowe.

Z danych zawartych w Sprawozdaniu z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Bielskiego za lata 2009-2010 r., wynika iż ilość selektywnie zbieranych odpadów (z podgrupy 20 01) w okresie sprawozdawczym 2009 – 2010 zmniejszyła się o około 10%. Spadek selektywnie zbieranych odpadów w tym okresie mógł być wynikiem ubożenia społeczeństwa, które z jednej strony ogranicza zakup produktów w jednorazowych opakowaniach, z drugiej strony część opakowań wykorzystuje we własnym zakresie (głównie w paleniskach domowych). Niemniej widoczny był w tym okresie rozwój systemów selektywnej zbiórki w poszczególnych gminach powiatu, poprzez wprowadzanie nowych rodzajów odpadów możliwych do przekazywania firmom odbierającym odpady oraz organizowanie okresowych akcji w zakresie zbiórki wytypowanych rodzajów odpadów wyodrębnionych ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych. Systemy gospodarki odpadami na terenie wszystkich gmin powiatu bielskiego oparte były w głównej mierze o Zakład Gospodarki Odpadami S.A. w Bielsku-Białej, składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Wilkowicach przy ul Woprowskiej 1. Odpady komunalne zebrane na terenie powiatu bielskiego były ponadto składowane na innych składowiskach zlokalizowanych poza terenem powiatu, w tym głównie na składowiskach: Zakład Gospodarki Odpadami „BESKID” Sp. z o.o. w Żywcu, składowisko odpadów inne niż niebezpieczne i obojętne w Kętach (Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych wraz ze Stacją Segregacji Surowców Wtórnych" w Kętach), Agencja Komunalna Sp. z o.o. w Brzeczach, „CONFINCO-POLAND” Sp. z o.o., w Katowicach, Przedsiębiorstwo Produkcjno – Handlowo – Usługowe „KOMART” Sp. z o.o., w Knurowie, Składowisko Odpadów Stałych w Tychach Urbanowicach.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie znowelizowana Ustawa z dnia 1 lipca 2011r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., Nr 152 poz. 897 z póź. zm.), która wprowadza m.in. następujące zmiany w funkcjonowaniu gospodarki odpadami komunalnymi:

- obligatoryjne przejęcie przez gminy obowiązku odbierania odpadów komunalnych od właścicieli zamieszkiwanych nieruchomości,
- ponoszenie przez mieszkańców na rzecz gminy opłaty celowej za zagospodarowanie wytworzonych odpadów komunalnych,
- koordynacyjną rolę województw polegającą na opracowaniu wojewódzkiego planu gospodarki odpadami
i wyznaczenie w nim regionów wraz z regionalnymi instalacjami przetwarzającymi odpady komunalne.

Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą, gminy m.in. są obecnie zobowiązane do:

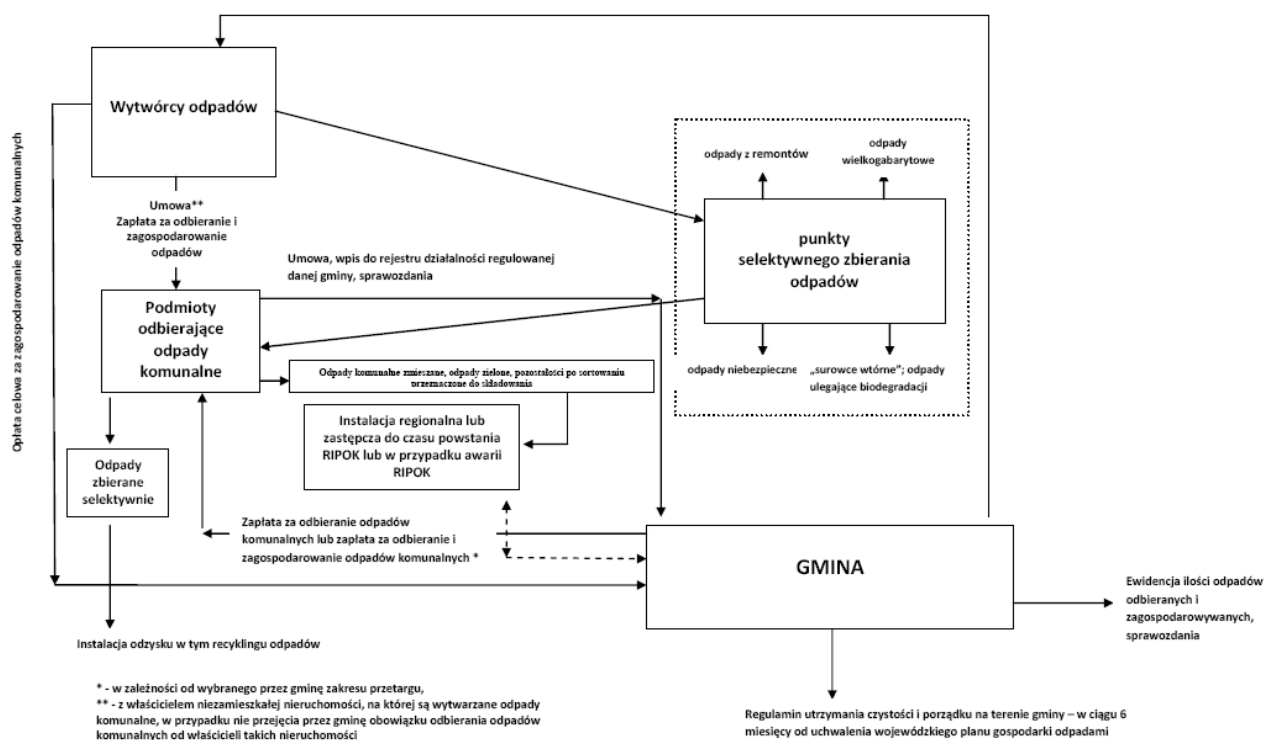
- objęcia wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi,
- nadzorowania gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym realizacji zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości,

- ustanowienia selektywnego zbierania odpadów komunalnych obejmującego co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe oraz odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji,
- tworzenia punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, w tym wskazują miejsca, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych,
- osiągnięcia do dnia 31 grudnia 2020 r.:
 - poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo,
 - poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 70% wagowo.
- ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:
 - do dnia 16 lipca 2013 r. - do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania,
 - do dnia 16 lipca 2020 r. - do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.,
- prowadzenia działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- zapewnienia, budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych,
- zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
- przygotowania wytycznych do regulaminu utrzymania i czystości i porządku w gminie,
- przygotowania projektów niezbędnych uchwał o:
 - wyborze metody ustalenia opłaty za gospodarowania odpadami komunalnymi (od mieszkańców) oraz o wysokości stawki,
 - terminie częstotliwości i trybie uiszczania opłaty od mieszkańców,
 - wzór deklaracji o wysokości opłaty składanej przez mieszkańców,
 - sposobie i zakresie świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości,
 - rodzajach dodatkowych usług świadczonych przez gminę w zakresie odbierania odpadów.(uchwały weszły w życie do 1 lipca 2013 r.).
- zorganizowania przetargu na odbiór lub odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych,
- zawarcia umowy z firmą, która wygra przetarg i kontrola jej wykonywania,

- pokrycia kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi z pobranych od mieszkańców opłat,
- prowadzenia rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Poniższy rysunek przedstawia uproszczony schemat nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi obowiązujący od 1 lipca 2013 r.

Rys. 8. Uproszczony schemat nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi obowiązujący od 1 lipca 2013 r.

Źródło: Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014.

Nowe przepisy określają również kary pieniężne, którym podlegają przedsiębiorcy oraz gminne jednostki organizacyjne, m.in. w sytuacjach jak:

- odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości bez wymaganego wpisu do rejestru działalności regulowanej,
- mieszanie selektywnie zebranych odpadów komunalnych ze zmieszanymi odpadami komunalnymi,
- nie przekazywanie odebranych od właścicieli nieruchomości zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych,
- przekazywanie nierzetelnych sprawozdań kwartalnych,
- przekazywanie po terminie sprawozdań,

- nie osiągną wymaganego poziomu recyklingu oraz poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

W ustawie określono kary finansowe gminie, która:

- przekazuje po terminie sprawozdanie,
- nie wykonuje obowiązku osiągnięcia wymaganego poziomu recyklingu oraz poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania,
- nie zorganizowała przetargu.

Kary finansowe określono także prowadzącemu instalację, w przypadku gdy:

- odbiera odpady spoza regionu gospodarki odpadami komunalnymi,
- nie zawiera umowy na zagospodarowanie odpadów z podmiotem odbierającym odpady,
- nie odbiera odpadów przewidzianych do instalacji zastępczej obsługi danego regionu.

Główne cele na najbliższe lata w gospodarowaniu odpadami komunalnymi zostały sformułowane w *Planie gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014* w następujący sposób:

1. Gospodarowanie odpadami w województwie w oparciu o regionalne i zastępcze instalacje przetwarzania odpadów.
2. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.
3. Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów.
4. Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych.
5. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Cele szczegółowe zostały sformułowane w następujący sposób:

1. Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 roku.
2. Objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 roku.
3. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w województwie śląskim w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji:
 - w 2013 r. nie więcej niż 50%,
 - w 2020 r. nie więcej niż 35%.
4. Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich

ilości wytwarzanych do końca 2020 roku. Natomiast dla roku 2013 przyjęto następujące poziomy selektywnego zbierania:

- Papieru i tektury – 15%,
- Szkła – 25%,
- Metali – 15%,
- Tworzyw sztucznych – 15%.

5. Wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujący rozwój systemu selektywnego gromadzenia odpadów wielkogabarytowych:

- rok 2013: 25%
- rok 2020: 50%.

6. Wydzielenie odpadów budowlano-remontowych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujące poziomy przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych:

- rok 2020: 70%.

7. Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych:

- rok 2013: 10%
- rok 2020: 50%.

8. Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji kuchennych i ogrodowych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego zbierania tych odpadów:

- rok 2020: 20%.

9. Selektywne zbieranie odpadów z terenów zielonych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego zbierania tych odpadów:

- rok 2013: 70%
- rok 2020: 90%.
- zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 60% wytworzonych odpadów do końca roku 2014.

Główne zadania w zakresie wdrażania właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi ciążyą na gminach. Zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy m.in. zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, obejmują wszystkich właścicieli zamieszkałych nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi.

W Planie gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014, województwo zostało podzielone na 4 regiony. Zgodnie z podziałem, wszystkie gminy powiatu bielskiego przynależą do Regionu IV.

W każdym z regionów docelowo zapewniona zostanie odpowiednia przepustowość instalacji do przetwarzania odpadów, które winny przyczynić się do osiągnięcia wymaganych celów w zakresie

Regiony gospodarki odpadami

- region I
- region II
- region III
- region IV
- region województwa małopolskiego

0 50 km

Jak wynika z ankietyzacji Gmin, w najbliższych latach w gminie Kozy planowana jest budowa GPZON. W Gminie Wilamowice planowane jest utworzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) (podpisano umowę na realizację zadania). Zadania powiatu na najbliższe lata powinny dotyczyć wspierania gmin w ich działaniach oraz edukacji ekologicznej społeczeństwa w zakresie właściwego zagospodarowywania wytworzonych odpadów.

Odpady niebezpieczne podlegające szczególnym zasadom gospodarowania

Zarząd Powiatu Bielskiego w 2007 r. opracował „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bielskiego”, który w 2009 r. został zaktualizowany. Celem Programu jest:

- 54

- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców powiatu spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Do 2010 r. Powiat współpracował z gminami w zakresie likwidacji odpadów zawierających azbest. Przedmiotem tej współpracy było udzielanie dofinansowania dla mieszkańców ze środków PFOŚiGW do przedsięwzięć, polegających na usuwaniu odpadów powstałych przy likwidacji pokryć dachowych i elewacji, zawierających azbest z budynków mieszkalnych i gospodarczych. W 2010 r., ze względu na likwidację gminnych i powiatowych funduszu ochrony środowiska, brak możliwości dotowania osób fizycznych, wstrzymano kontynuowanie współpracy z gminami przy likwidacji wyrobów zawierających azbest. Mimo trudności, przeprowadzone działania pozwoliły na stopniową realizację celów zakładanych w programie likwidacji azbestu dla powiatu, polegających na sukcesywnym usuwaniu z terenu powiatu bielskiego wyrobów zawierających azbest. Proces usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu bielskiego następował sukcesywnie. Samorządy gminne prowadziły działania na rzecz inwentaryzacji i demontażu wyrobów zawierających azbest. Z przyjętego przez Zarząd Województwa Śląskiego Uchwałą Nr 1258 /49/IV/2011 z dnia 19 maja 2011 roku *Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032*, wynika iż obecnie powiat bielski należy do powiatów o niższej ilości występujących wyrobów zawierających azbest niż średnia w województwie śląskim. Średni wskaźnik występowania wyrobów zawierających azbest dla obszaru województwa wynosi 23,6 tony wyrobów na 1 km², natomiast dla powiatu bielskiego wynosi 11,6 tony wyrobów na 1 km². Szacuje się, że w 2010 r. na terenie powiatu bielskiego znajdowała się następująca ilość wyrobów zawierających azbest:

- płyty azbestowo-cementowe (osoby fizyczne) – 3 747 ton,
- płyty azbestowo-cementowe (podmioty prawne) – 1 558 ton,
- łącznie: 5 305 ton.

Tab. 18. Wskaźnik występowania płyt azbestowo-cementowych na terenie powiatu bielskiego i województwa śląskiego.

Obszar	Ilość płyt azbestowo – cementowych osoby fizyczne [Mg]	Ilość płyt azbestowo – cementowych podmioty prawne [Mg]	Łącznie [Mg]	Wskaźnik występowania płyt azbestowo-cementowych [ton/km ²]
powiat bielski	3 747	1 558	5 305	11,6
województwo śląskie	154 448	137 042	291 531	23,6

Źródło: Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032.

Ilość wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie poszczególnych gmin powiatu zestawiono w poniższej tabeli.

Tab. 19. Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gmin powiatu bielskiego. Wyniki inwentaryzacji na podstawie ankiet, dane bazy azbestowej oraz dane przyjęte do *Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032*.

Gmina	Dane z ankietyzacji gmin płyty azbestowo - cementowe [tony]	Dane z bazy azbestowej [tony]				Płyty azbestowo – cementowe - dane przyjęte do Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032 [tony]	
		płyty azbestowo - cementowe			pozostałe wyroby	osoby fizyczne	podmioty prawne
		osoby fizyczne	podmioty prawne	łącznie	podmioty prawne		
Bestwina	300	240	-	-	-	300	-
Buczkowice	443	546	-	-	-	546	-
Czechowice-Dziedzice	140	580	1813	1233	0,003	580	1233
Jesienica	-	190	489	299	-	190	299
Jaworze	131	138	-	-	-	138	-
Kozy	353	-	-	-	-	353	-
Porąbka	825	673	693	20	1,03	825	20
Szczyrk	-	134	-	-	0,005	134	-
Wilamowice	-	411	-	-	-	411	-
Wilkowice	270	184	190	6	-	270	6
Łącznie powiat						3 747	1 558

Źródło: Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032.

Dane ilościowe mogą być obecnie niepełne z uwagi na fakt, iż baza danych www.bazaazbestowa.pl jest obecnie w trakcie tworzenia, źródła danych są niejednorodne, a problemem jest brak pełnej inwentaryzacji i szczegółowych danych dotyczących faktycznej ilości wyrobów zawierających azbest. Wyroby zawierające azbest powinny być zdemontowane i unieszkodliwione poprzez składowanie do 2032 r. Jedyną dopuszczoną prawem metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub w wydzielonych kwaterach na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Na terenie województwa śląskiego funkcjonują 4 składowiska odpadów przyjmujące azbest. Najbliższe składowisko odpadów azbestowych znajduje się w Knurowie oraz Jastrzębiu. Według *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032* koszty usunięcia wyrobów

zawierających azbest spoczywają na właścicielach, zarządcach tych obiektów, w tym również osób fizycznych. W przypadku osób fizycznych bardzo duże znaczenie nadal będą miały działania samorządu terytorialnego umożliwiające uzyskanie dofinansowanie w demontażu wyrobów i usuwaniu odpadów azbestowych. W *Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032* oszacowano koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych z obiektów osób fizycznych na terenie powiatu bielskiego na poziomie 11 241 000 zł.

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, który jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań ustalonych w Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski.

Główne cele programu to:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- 2) minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- 3) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program przewiduje także:

- do 2012 r. przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- utworzenie i uruchomienie Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej (ESIP) do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji programu,
- zwiększenie zaangażowania administracji samorządowej, szczególnie gmin.

Zadania powiatów określone w *Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*:

- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację programu;

- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Zadania gmin określone w *Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*:

- gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

W dniu 19 maja 2011 r. Zarząd Województwa Śląskiego przyjął uchwałę Nr 1258 /49/IV/2011 w sprawie przyjęcia *Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032*. W programie tym wskazano następujące zadania w zakresie usuwania azbestu:

- 1) Oczyszczanie obiektów z wyrobów zawierających azbest; odpowiedzialny za realizację: właściciele, użytkownicy, zarządcy nieruchomości; termin realizacji: do 2032 r.;
- 2) Działania informacyjno-edukacyjne związane z problematyką azbestową tj. o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest (ulotki, materiały informacyjne, spotkania, seminaria, działalność w mediach i inne); odpowiedzialny za realizację: urzędy gmin i starostwa powiatowe, Marszałek Województwa Śląskiego; termin realizacji: do 2032 r.;
- 3) Aktualizacja bazy informacyjnej dotyczącej występowania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa; odpowiedzialny za realizację: urzędy gmin Marszałek Województwa Śląskiego, ministerstwo Gospodarki; termin realizacji: do 2032 r.;

- 4) Aktualizacja „Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”; odpowiedzialny za realizację: Marszałek Województwa Śląskiego, termin realizacji: 2012-2032 r.;
- 5) Monitoring realizacji „Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” Marszałek Województwa Śląskiego, termin realizacji: do 2032 r.;

W opisanych powyżej dokumentach zakłada się iż:

- do roku 2015 powinien zostać zakończony okres planowania działań w zakresie usuwania wyrobów azbestowych (do tego też roku Minister Gospodarki planuje utrzymać w formie dotacji wsparcie finansowe dla opracowywania gminnych, powiatowych programów usuwania wyrobów zawierających azbest).

Ponadto wskazuje się, że istotnym elementem pozyskiwania przez jednostki samorządu terytorialnego środków finansowych z funduszy ochrony środowiska na działania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu gminy lub powiatu jest posiadanie rzetelnie wykonanej inwentaryzacji oraz planu usuwania wyrobów zawierających azbest. Minister Gospodarki planuje utrzymać w formie dotacji wsparcie finansowe dla opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest dla jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli do 2015 r. A w kolejnych latach 2016-2032 powinna nastąpić intensyfikacja procesu usuwania wyrobów zawierających azbest.

W związku z opisanymi powyżej uwarunkowaniami oraz zapisami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bielskiego” proponuje się przyjęcie do realizacji w kolejnych latach następujących zadań:

Tab. 20. Zadania własne Powiatu w zakresie usuwania azbestu z terenu powiatu bielskiego na lata 2013-2015 z perspektywą do 2032 r.

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna/ współpracująca	Okres realizacji
1.	Gromadzenie i coroczna aktualizacja danych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 04.02.2004 r.	Powiat Bielski Gminy	2013-2032
2.	Współpraca z wojewodą, samorządem wojewódzkim i gminami w zakresie realizacji zadań „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bielskiego”	Powiat Bielski Wojewoda, Gminy	2013-2032
3.	Działania informacyjno – edukacyjne, w tym m.in.: - przygotowanie ulotek informacyjnych o szkodliwości azbestu i o obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania - przygotowanie stałej informacji, na stronach internetowych, poświęconej tematyce azbestu - okresowe publikacje w prasie lokalnej dotyczące tematyki azbestu	Powiat Bielski	2013-2032
4.	Okresowa weryfikacja i aktualizacja „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bielskiego”	Powiat Bielski	wg potrzeb
5.	Informacje z realizacji Programu Usuwania Azbestu oraz monitorowanie prac zamieszczane w opracowywanych, co dwa lata raportach z wykonania „Programu ochrony środowiska dla powiatu bielskiego”	Powiat Bielski Gminy	2013-2032
6.	Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów oświatowych i użyteczności publicznej podlegających starostwu powiatowemu	Powiat Bielski	2013 - 2032

Baterie i akumulatory

System zbierania zużytych akumulatorów na terenie powiatu bielskiego funkcjonuje w oparciu o firmy zajmujące się recyklingiem akumulatorów kwasowo-ołowiowych. Zużyte akumulatory są przy zakupie nowego urządzenia oddawane w punktach sprzedaży. Na terenie powiatu baterie zbierane są w niektórych szkołach i placówkach handlowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, wprowadzający baterie lub akumulatory na rynek obowiązany jest do zorganizowania i sfinansowania zbierania, przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania zużytych baterii i akumulatorów.

W ostatnich latach zbieranych jest rocznie ok. 20-30 ton tego typu odpadów. Odpady te przekazywane są do odzysku.

Odpady medyczne i weterynaryjne

W placówkach medycznych i weterynaryjnych stosuje się selektywne zbieranie odpadów do specjalistycznych pojemników. Odpady są zbierane przez posiadające stosowne zezwolenia firmy i unieszkodliwiane głównie przez termiczne przekształcanie.

W ostatnich latach zbieranych jest rocznie ok. 40-50 ton odpadów medycznych i weterynaryjnych.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

Pojazdy wycofane z eksploatacji są przekazywane do stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz punktów upoważnionych do zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji. W stacjach demontażu na terenie powiatu bielskiego rocznie procesom odzysku poddanych zostaje ok. 750-920 ton pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych powinien być zbierany przez jednostki handlowe na zasadzie wymiany przy zakupie nowego sprzętu (w tym sprzedawców hurtowych i detalicznych) oraz gminy zobowiązane do odbierania tego rodzaju odpadów. Obecnie działający system zbiórki tych odpadów powoduje, że część tych odpadów trafia do punktów zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

W ostatnich latach zbieranych jest rocznie ok. 250-270 ton odpadów sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Odpady zawierające PCB

PCB znajdują się przede wszystkim w kondensatorach. W roku 2010 na terenie powiatu bielskiego zebrano 55 ton tego typu odpadów. Odpady zawierające PCB trafiają do instalacji unieszkodliwiania (spalanie) lub instalacji odzysku tego typu odpadów.

Oleje odpadowe

Oleje odpadowe są przekazywane do odzysku lub unieszkodliwiania za pośrednictwem firm specjalizujących się w zbieraniu olejów przepracowanych, emulsji olejowo-wodnych oraz szlamów zaolejonych. Nie istnieje jednolity system zbierania olejów odpadowych. W ostatnich latach zbierano rocznie ok. 170-210 ton olejów odpadowych.

Pozostałe odpady**Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej**

Największą ilościowo grupę wytwarzanych na terenie powiatu bielskiego odpadów stanowią odpady budowlane. Zbieraniem odpadów powstających w trakcie prac budowlanych i remontowych zajmują się przedsiębiorcy prowadzący te prace lub wyspecjalizowane firmy. W 2010 r. zebrano na terenie powiatu bielskiego 2,6 tys. ton tego typu odpadów. 1,7 tys. ton tych odpadów została poddana procesom odzysku na terenie powiatu.

Komunalne osady ściekowe

Gromadzenie i system zbierania osadów ściekowych są elementem procesu technologicznego oczyszczania ścieków. W 2010 r. wytworzono na terenie powiatu bielskiego 5,8 tys. ton komunalnych osadów ściekowych, z czego w obszarze powiatu zagospodarowano poprzez odzysk ok. 5,3 ton tych odpadów.

Odpady opakowaniowe

Odpady opakowaniowe wytwarzane w domach zbierane są selektywnie w ramach systemów zbiórki odpadów organizowanych przez gminy lub firmy zajmujące się zbiórką odpadów. Odpady te trafiają do organizacji odzysku. Część z odpadów opakowaniowych zbierana jest przez punkty skupu surowców wtórnych. W 2010 r. na terenie powiatu bielskiego zebrano 2,9 tys. ton odpadów opakowaniowych.

Procesom odzysku w instalacjach zostało poddanych na terenie powiatu w 2010 r. ok. 3,0 tys. ton odpadów opakowaniowych.

Zużyte opony

Działające na rynku organizacje odzysku zajmują się obecnie tworzeniem kompleksowego systemu zbierania, odzysku i unieszkodliwiania zużytych opon, współpracując z operatorami logistycznymi oraz firmami zajmującymi się odzyskiem lub unieszkodliwianiem tego rodzaju odpadów na terenie powiatu. Sieć zbiórki zużytych opon obejmuje: punkty serwisowe, ogumienia, firmy eksploatujące pojazdy, stacje demontażu pojazdów, gminy i osoby fizyczne. W ostatnich latach zbierano rocznie ok. 270-280 ton tego typu odpadów.

Na terenie powiatu bielskiego znajdują się instalacje do przerobu odpadów z sektora gospodarczego, takie jak:

- 1 stacja demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- 3 instalacje do przerobu odpadów remontowo-budowlanych,
- inne, m.in.:
 - kompostowania osadów ściekowych,
 - instalacje do produkcji mieszanek betonowych,
 - instalacje do przetwarzania tworzyw sztucznych.

Według prognoz zawartych w *Planie gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014* ilość wytwarzanych odpadów z sektora gospodarczego będzie uwarunkowana od przyszłości branży wydobywczej oraz energetycznej. Przewiduje się, że do 2022 wzrost ilości wytwarzanych odpadów ulegnie stabilizacji, osiągając poziom 1% w skali roku dla odpadów innych niż niebezpieczne oraz 0,5% dla

odpadów niebezpiecznych. Biorąc pod uwagę rozwój gospodarczy, wdrażanie nowoczesnych niskoodpadowych technologii produkcji w wielu dziedzinach przemysłu, przewiduje się że do 2018 r. nastąpi wzrost ilości odpadów z sektora gospodarczego poddanych procesom odzysku i unieszkodliwianych (poza składowaniem) o ok. 10%, przy jednoczesnym ograniczeniu ilości odpadów podlegających składowaniu.

Do założonych celów, wynikających z *Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014* do roku 2022 w zakresie odpadów powstających w sektorze gospodarczym należą:

- Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.
- Sukcesywne zwiększanie udziału odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania poza składowaniem.
- Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych.
- Wzrost efektywności systemu zbierania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych, głównie z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.
- Sukcesywne zwiększanie udziału odpadów niebezpiecznych poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania.
- Edukacja ekologiczna wytwórców odpadów niebezpiecznych w zakresie zagrożeń wynikających z niekontrolowanego przedostawania się odpadów niebezpiecznych do środowiska.

System gospodarki odpadami z sektora gospodarczego powinien uwzględniać hierarchię postępowania określoną przepisami ustawy o odpadach:

- zapobieganie powstawaniu odpadów lub ograniczenie ich ilości i negatywnego oddziaływania na środowisko,
- zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk odpadów, jeśli nie udało się zapobiec ich powstawaniu,
- zgodne z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwianie odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec i których nie udało się poddać odzyskowi.

Odpady niebezpieczne powinny być wydzielane ze strumienia pozostałych odpadów „u źródła”. Niezbędnym elementem systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi są punkty selektywnego zbierania odpadów, w których przyjmowane będą m. in. oleje odpadowe, zużyte baterie i akumulatory przenośne, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, farby, lakiery, środki ochrony roślin itp. W przypadku niektórych rodzajów odpadów niebezpiecznych możliwe jest również wykorzystanie innych miejsc zbierania tj.: apteki (przeterminowane leki), punkty serwisowe (oleje odpadowe, zużyte baterie i akumulatory przenośne) oraz sklepy (zużyte baterie i akumulatory przenośne, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny). Odpady niebezpieczne zebrane w punktach i innych miejscach zbierania powinny być kierowane, z wykorzystaniem specjalistycznego transportu (ADR), do instalacji przetwarzania, instalacji odzysku i innych niż recykling procesów odzysku oraz do instalacji unieszkodliwiania. W *Planie gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014* zostały szczegółowo określone poziomy zbierania, odzysku bądź recyklingu poszczególnych

odpadów powstających w sektorze gospodarczym oraz odpadów których zagospodarowanie stwarza problemy.

4.4. Przyroda i krajobraz (PK)

W skład obszarów i obiektów chronionych na terenie powiatu bielskiego wchodzi:

- obszar Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego wraz z otuliną, obszar Parku Krajobrazowego Beskidu Małego wraz z otuliną,
- 4 rezerваты przyrody: Dolina Łąńskiego Potoku, Morzyk, Rotuz, Zasolnica,
- obszary Natura 2000: Natura 2000 SOO Beskid Śląski, Natura 2000 SOO Beskid Mały, Natura 2000 SOO Pierściec, Natura 2000 SOO Cieszyńskie Źródła Tufowe, Natura 2000 OSO Dolina Górnej Wisły, Natura 2000 OSO Stawy w Brzeczczach, Natura 2000 OSO Dolina Dolnej Soły,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy Jaworze,
- obszar chronionego krajobrazu Podkęcie w gminie Bestwina,
- użytek ekologiczny: Uroczysko Jasionka w gminie Jaworze (na granicy z Brenną),
- 75 pomników przyrody.

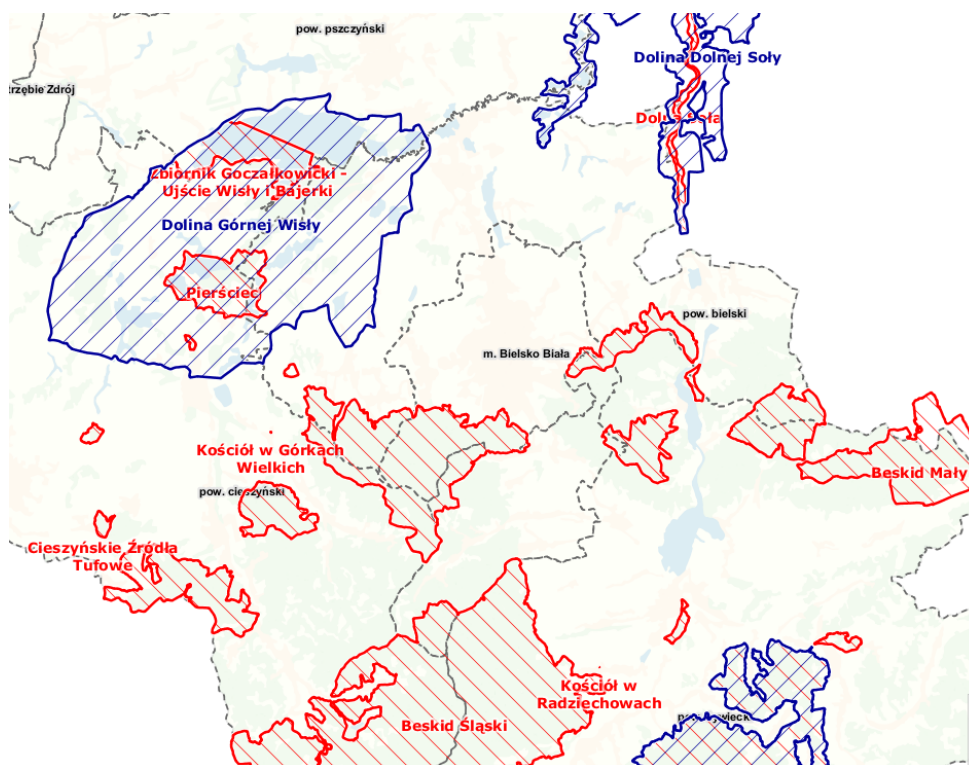
Tab. 21. Obszary i obiekty prawnie chronione na terenie powiatu bielskiego.

Obszary i obiekty prawnie chronione		2004 r.	2008 r.	2012 r.
obszary prawnie chronione (bez obszarów Natura 2000)	ha	10 938,8	10 939,0	11 142,0
rezerваты przyrody	ha	84,2	84,5	84,5
parki krajobrazowe	ha	10 695,0	10 695,0	10 695,0
obszary chronionego krajobrazu	ha	174,7	174,7	174,7
użytki ekologiczne	ha	1,5	1,5	1,5
zespół przyrodniczo-krajobrazowy	ha	0,0	203,0	203,0
pomniki przyrody	szt	73	82	75

Źródło: dane GUS.

Na przestrzeni ostatnich lat (2008-2012 r.) na terenie powiatu bielskiego nie uległa zwiększeniu powierzchnia obszarów prawnie chronionych (bez obszarów Natura 2000). Lokalizację obszarów Natura 2000: Natura 2000 SOO Beskid Śląski, Natura 2000 SOO Beskid Mały, Natura 2000 SOO Pierściec, Natura 2000 SOO Cieszyńskie Źródła Tufowe, Natura 2000 OSO Dolina Górnej Wisły, Natura 2000 OSO Stawy w Brzeczczach, Natura 2000 OSO Dolina Dolnej Soły pokazano na rys. 10. Lokalizację obszarów chronionych - parków krajobrazowych i rezerwatów pokazano na rys. 11.

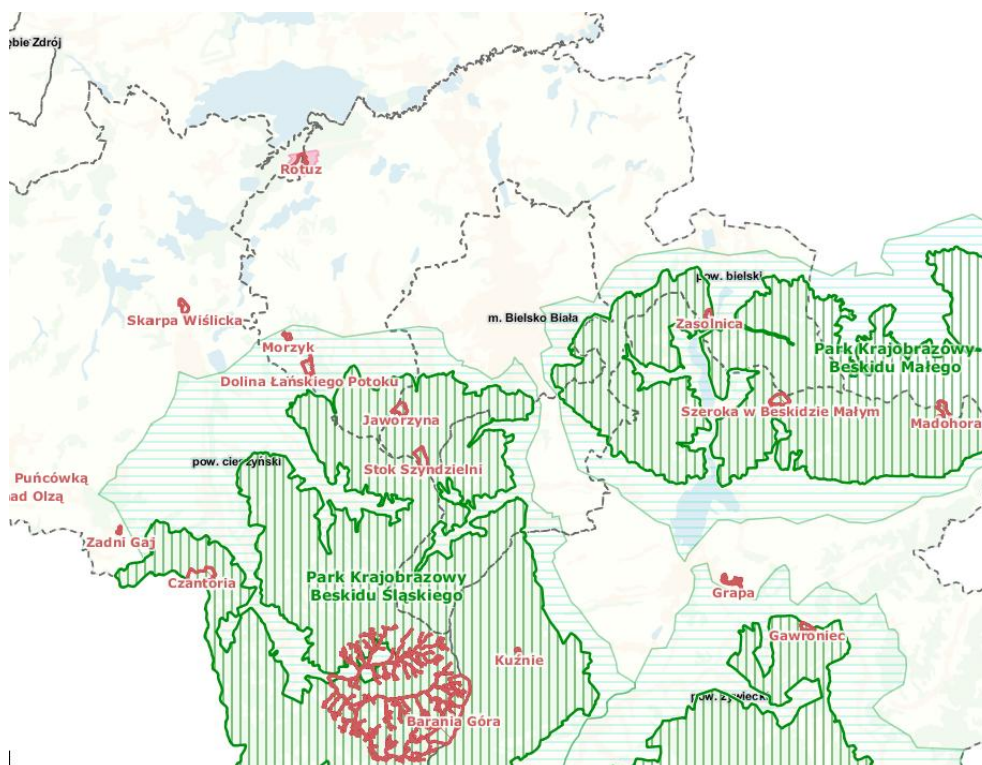
Rys. 10. Lokalizacja obszarów Natura 2000 na terenie powiatu bielskiego.

Źródło: dane RDOŚ.

Objaśnienia: kolor niebieski – obszary OSO Natura 2000; kolor czerwony – obszary SOO Natura 2000.

Rys. 11. Lokalizacja obszarów chronionych - parków krajobrazowych i rezerwatów na terenie powiatu bielskiego.

Źródło: dane RDOŚ.

4.4.2. Parki krajobrazowe

Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego został utworzony rozporządzeniem nr 10/98 wojewody bielskiego z dnia 16.06.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Biel. nr 9/98, poz. 111) na powierzchni 38 620 ha (z otuliną - 60 905 ha) w celu zachowania, popularyzacji i upowszechniania szczególnych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Beskidu Śląskiego. W zasięgu powiatu bielskiego obejmuje on tereny leśne pasm górskich Szyndzielni, Klimczoka oraz Skrzycznego.

Park Krajobrazowy Beskidu Małego został utworzony na mocy rozporządzenia nr 9/98 wojewody bielskiego z dnia 16.06.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Biel. nr 9/98, poz. 110) na obszarze 25 770 ha z otuliną o powierzchni 22 253 ha, w celu zachowania i upowszechniania wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Beskidu Małego. Wschodnia część terytorium parku znajduje się obecnie w granicach województwa małopolskiego, zachodnia (16 549 ha powierzchni parku i 10 243 ha otuliny) leży na terenie województwa śląskiego, w tym powiatu bielskiego.

4.4.3. Rezerваты przyrody

Aktualnie na terenie powiatu bielskiego znajdują się 4 rezerваты przyrody: Dolina Łąńskiego Potoku, Morzyk, Rotuz, Zasolnica.

Rezerwat przyrody Dolina Łąńskiego Potoku został utworzony w 1998 r. na mocy rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 23.12.1998 r. (MP Nr 164/98, poz. 1187) i Rozporządzenia Wojewody Śląskiego Nr 50/07 z 7 września 2007 r. (Dz. Urz. nr 155, poz. 2948) na powierzchni 47,07 ha w gminie Jasienica w celu ochrony naturalnego zbiorowiska podgórskiego łągu jesionowego i nadrzecznej olszyny górskiej.

Rezerwat przyrody Morzyk został utworzony w 1996 r. na mocy Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 12.11.1996 r. (MP Nr 75/96, poz. 686) i Rozp. Woj. Śl. z 2003 r. (Dz. Urz. nr 85, poz. 2283), na powierzchni 10,25 ha w gminie Jasienica (Grodziec) w celu zachowania i ochrony wielogatunkowych lasów grądowych i buczyny karpackiej.

Rezerwat przyrody Rotuz został utworzony w 1967 r. na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 30.12.1966 r. (MP Nr 10/67, poz. 54) i Rozporządzenia Wojewody Śląskiego z 2005 r. (Dz. Urz. Nr 4, poz. 68), na powierzchni 40,63 ha na terenie gminy Czechowice-Dziedzice w powiecie bielskim i Chybie w powiecie cieszyńskim, w celu ochrony torfowiska wysokiego oraz fragmentów boru bagiennego.

Rezerwat przyrody Zasolnica został utworzony w 1973 r. na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 23.01.1973 r. (MP Nr 5/73, poz. 38), na powierzchni 16,65 ha w miejscowości Porąbka w celu ochrony fragmentu starodrzewia buczyny karpackiej w reglu dolnym.

4.4.4. Obszary Natura 2000

Natura 2000 to powstały w ostatnim dziesięcioleciu system obszarów chronionych (w Polsce tworzony od 2004 r.), który ma zapewnić trwałą egzystencję florze i faunie na terenie Europy, zachowanie cennych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych oraz integrację ochrony przyrody z działalnością człowieka. Jej podstawowym celem jest ochrona przyrodniczego dziedzictwa i realizacja idei zrównoważonego rozwoju w skali ponad krajowej. Podstawę prawną ochrony europejskiej flory, fauny i siedlisk stanowią dwa akty:

- Dyrektywa 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków, zwana Dyrektywą Ptasia, uchwalona 2 kwietnia 1979 r., a następnie zmodyfikowana dyrektywami 81/854/EWG, 85/411/EWG, 86/122/EWG, 91/244/EWG i 94/24/EWG, na jej podstawie wyznaczane są obszary specjalnej ochrony (OSO)
- Dyrektywa 92/43/EWG o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory, zwana Dyrektywą Siedliskową, uchwalona 21 maja 1992 r. i zmieniona dyrektywą 97/62/EWG. Wyznacza ona specjalne obszary ochrony (SOO).

Do chwili obecnej wydzielono w granicach powiatu bielskiego następujące obszary wchodzące w system Natura 2000: Natura 2000 SOO Beskid Śląski, Natura 2000 SOO Beskid Mały, Natura 2000 SOO Pierściec, Natura 2000 SOO Cieszyńskie Źródła Tufowe, Natura 2000 OSO Dolina Górnej Wisły, Natura 2000 OSO Stawy w Brzeszczach, Natura 2000 OSO Dolina Dolnej Soły. Ponadto w bezpośrednim sąsiedztwie gminy Czechowice-Dziedzice (graniczny z gminą od północnego-zachodu) usytuowany jest obszar Natura 2000 SOO Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki.

Natura 2000 SOO Beskid Śląski - Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 o powierzchni 26 405,4 ha.

Obejmuje masywy górskie w Beskidzie Śląskim, pokrywając się w dużym stopniu z granicami Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego. W powiecie bielskim obejmuje fragment gmin: Szczyrk, Jasienica, Jaworze i Wilkowice, ponadto znajduje się w obszarach gmin: Ustroń, Wisła, Brenna, Goleiszów, Istebna, Lipowa, Milówka, Radziechowy-Wieprz, Węgierska Górka, Bielsko-Biała. W obszarze zidentyfikowano 17 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Najcenniejszymi są fragmenty lasów o charakterze naturalnym - dolnoreglowy bór na torfie *Bazzanio-Piceetum* (Barania Góra), dolnoreglowego boru jodłowo-świerkowego, występuje tu unikatowy ekotyp tzw. świerka istebniańskiego. Na terenie północnej części Beskidu Śląskiego rozwijają się dość licznie lasy jaworowe z miesięcznicą trwałą *Lunario-Aceretum*. Dużym różnicowaniem wyróżnia się także roślinność nieleśna. Obszar charakteryzuje się największą liczbą jaskiń i schronisk skalnych w obrębie polskich Karpat Zewnętrznych. Występuje tu 21 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to ostoja fauny typowej dla puszczy karpackiej. Na obszarze znajdują się też liczne stanowiska rzadkich i zagrożonych roślin oraz bezkręgowców.

Sprawujący nadzór nad obszarem: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach. W latach 2009-2010 r. dla obszaru m.in. przeprowadzono korektę oceny zawierającej dane dotyczące stanu siedliska (kod 3220) występującego w obszarze Natura 2000, oraz skorygowano dane dotyczące powierzchni obszaru.

Natura 2000 SOO Beskid Mały - Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 o powierzchni 7 186,2 ha. Obszar składa się z sześciu części w paśmie Beskidu Małego. Są to głównie obszary leśne położone wokół najwyższych wzniesień tego pasma i objęte są również Parkiem Krajobrazowym Beskidu Małego. W powiecie bielskim położone są trzy części, usytuowane w obszarach gminy Kozy i gminy Porąbka. Obszar Natura 2000 SOO Beskid Mały to najlepiej wykształcony kompleks kwaśnych buczyn górskich *Luzulo luzuloidis-Fagetum* w Karpatach. Stwierdzono tu łącznie obecność 15 siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W latach 2009-2012 trwała weryfikacja danych, uzupełniono i poprawiono dane o liczebnościach i stanie występujących gatunków.

Natura 2000 SOO Pierściec - Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 o powierzchni 1 702,1 ha. Ostoja „Pierściec” obejmuje budynek starego zabytkowego młyna, który upodobały sobie nietoperze jako swoją letnią kolonię rozrodczą. Występuje tu jeden z najmniejszych polskich nietoperzy – podkowiec mały (*Rhinolophus hipposideros*). Poza młynem w obszar ostoi wchodzi okoliczne stawy, pola oraz tereny leśne wykorzystywane jako tereny żerowiskowe oraz szlaki migracji tego zwierzęcia. Sprawujący nadzór nad obszarem: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach. W 2011 r. przystąpiono do prac nad planem zadań ochronnych dla obszaru, a Zarządzeniem nr 16 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Pierściec PLH 240022, ustanowiono plan. Plan zadań ochronnych opracowywany jest na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Podstawowym celem opracowania planu jest rozpoczęcie działań niezbędnych dla skutecznej ochrony, zapewnienie, że siedliska przyrodnicze i gatunki, dla ochrony których wyznaczono obszar (w przypadku obszaru Natura 2000 SOO Pierściec - podkowiec mały (*Rhinolophus hipposideros*), nie zostaną utracone. Plan określa aktualny stan przedmiotów ochrony, zagrożenia dla utrzymania lub osiągnięcia ich właściwego stanu, przez co należy rozumieć zapewnienie ciągłości istnienia gatunków i siedlisk przyrodniczych na danym terenie oraz niezbędne działania ochronne, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie, a także terenu i terminu ich wdrażania.

Natura 2000 SOO Cieszyńskie Źródła Tufowe - Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 o powierzchni 266,9 ha. Obszar składa się z czterech części. W powiecie bielskim znajduje się jedna część, która obejmuje obszar rezerwatu przyrody Morzyk (gmina Jasienica), pozostałe trzy obszary usytuowane są w obszarach gmin: Dębowiec (Kamieniec), Golezów (Góra Jasieniowa), Skoczów (Skarpa Wiślicka). Niezwykłym walorem tych obszarów są wolno sączące się źródła, którym towarzyszy zjawisko osadzania węglanu wapnia na uskokach terenu oraz na mchach i porostach. Są to obszary aktywnych współcześnie źródlisk z depozycją martwicy wapiennej (tufów wapiennych i trawertynów) i towarzyszącą im typową florą mszaków (ze

związku Cratoneurion). Sprawujący nadzór nad obszarem: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach. W 2012 r. przystąpiono do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru.

Natura 2000 SOO Dolna Soła - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 o powierzchni 501,0 ha. Obejmuje fragment rzeki Soły z przylegającymi polami uprawnymi, łąkami oraz stawami hodowlanymi i wydzielony został w granicach obszaru Natura 2000 OSO Dolina Dolnej Soły. Soły zachowała na tym odcinku charakter naturalnej rzeki, posiada szerokie kamieniste koryto oraz oferuje różnorodność siedlisk, wśród których powierzchniowo dominują lasy łęgowe. Teren ten jest również ważnym miejscem dla płazów, w szczególności licznie reprezentowanych przez kumaka nizinnego, któremu często towarzyszą traszki – grzebieniasta i zwyczajna. W 2012 r. przystąpiono do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru.

Natura 2000 OSO Dolina Górnej Wisły - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 o powierzchni 24 740,2 ha. W powiecie bielskim obejmuje fragment gmin Czechowice-Dziedzice i Jasienica, ponadto usytuowany jest w obszarach gmin Goczałkowice-Zdrój, Pszczyna, Chybie, Skoczów, Dębowiec i Strumień. Obszar obejmuje Zbiornik Goczałkowicki i przyległe stawy hodowlane. Zbiornik Goczałkowicki jest zbiornikiem wody pitnej i jest on wyłączony z masowej rekreacji (kąpiel, sporty wodne), a uprawianie wędkarstwa jest tu możliwe w ograniczonym zakresie. Część lądowo-bagienna ostoi, zajmująca około 50% jej powierzchni, pokryta jest zaroślami wierzbowymi, wilgotnymi borami trzcinnikowymi i łęgami przysrumykowymi oraz roślinnością szuwarową i zbiorowiskami łąkowymi. Zachodnia zatoka zbiornika, do której uchodzi Wisła, jest wypłycona, a poziom wód podlega silnym wahaniom sezonowym. Na stawach prowadzona jest intensywna hodowla karpia, a jesienią odbywają się polowania. Łącznie na terenie ostoi zidentyfikowano 29 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, m.in. są to gatunki łęgowe w ilości przekraczającej 1% wielkości populacji krajowej: bączek (PCK), bąk (PCK), dzierzba czarnoczelna (PCK), mewa czarnogłowa, rybitwa białowąsa (PCK), rybitwa rzeczna, rybitwa czarna, szablodziób, ślepowron (PCK), cyranka, czernica, kokoszka, krakwa, krwawodziób, perkoz dwuczuby, płaskonos, sieweczka rzeczna, śmieszka, zausznik. W wysokim zagęszczeniu występują: bocian biały, muchołówka białoszyja, krzyżówka, głowienka, łyska, perkoz. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego perkoz dwuczuby, czapli białej i płaskonosa. Zagrożeniem dla obszaru jest zaniechanie lub zmiana użytkowania stawów hodowlanych, likwidacja wysp i szuwarów na stawach. Sprawujący nadzór nad obszarem: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach. W latach 2009-2011 w związku z koniecznością weryfikacji danych, na podstawie których wskazywane były obszary specjalnej ochrony ptaków, przeprowadzono korektę bazy zawierającej dane dotyczące liczebności poszczególnych gatunków ptaków występujących w obszarach Natura 2000. Oprócz weryfikacji danych wyjściowych, uzupełniono i poprawiono dane o liczebnościach w oparciu o dostępne źródła literaturowe i inwentaryzacje ornitologiczne. W 2011 r. przystąpiono do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru. Obecnie prace nad planem dobiegają zakończenia, w najbliższym czasie wydane zostanie

zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 OSO Dolina Górnej Wisły.

Natura 2000 OSO Stawy w Brzeszczach - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 o łącznej powierzchni 3 066,0 ha. W obszarze powiatu bielskiego obejmuje dolinę Wisły w północno-zachodniej części gminy Wilamowice. W obszarze znajdują się kompleksy stawów hodowlanych, położone po obu stronach rzeki Wisły. Wisła ma tutaj naturalny charakter, meandruje i w jej dolinie znajduje się sporo starorzeczy. W ostoi występuje co najmniej 14 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), czapla purpurowa (PCK), rybitwa białowąsa (PCK), ślepowron (PCK), kokoszka, krakwa, krwawodziób, śmieszka, zausznik; stosunkowo wysoką liczebność osiąga: bąk (PCK), rybitwa czarna i perkoz dwuczuby. Zagrożeniem dla ostoi jest zaniechanie lub zmiana użytkowania stawów hodowlanych, likwidacja wysp na stawach i wycinanie zakrzewień, likwidacja szuwarów i roślinności wodnej na stawach, zmiana przeznaczenia stawów hodowlanych na stawy rekreacyjne, zaniechanie gospodarki stawowej, regulacja Wisły. Sprawujący nadzór nad obszarem: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie. W 2012 r. przystąpiono do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru.

Natura 2000 OSO Dolina Dolnej Soły - Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 o powierzchni 4 023,6 ha. Obszar położony jest w większości na terenie województwa małopolskiego. W województwie śląskim, w gminie Wilamowice znajduje się jedynie część ostoi o powierzchni ok. 290 ha. Obszar obejmuje 20-kilometrowy fragment rzeki Soły i jej dolinę wraz ze stawami hodowlanymi i zwirowniami. W ostoi występuje co najmniej 13 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), rybitwa białowąsa (PCK), ślepowron (PCK), czernica, perkoz dwuczuby, sieweczka rzeczna, zausznik; stosunkowo wysoką liczebność (C7) osiągają bąk (PCK) i krwawodziób. Zagrożeniem dla ostoi jest zaniechanie lub zmiana użytkowania stawów hodowlanych, likwidacja wysp na stawach, likwidacja szuwarów i roślinności wodnej na stawach, regulacja Soły i wycinanie zakrzaczeń nadrzecznych, eksploatacja żwiru w korycie Soły. Sprawujący nadzór nad obszarem: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie. W 2012 r. przystąpiono do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru.

4.4.5. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy

W powiecie bielskim utworzono dotychczas 1 zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Jaworze” na mocy Uchwały nr XLIII/230/2002 Rady Gminy Jaworze (Dz. U. Woj. Śl. Nr 53, poz. 1763).

4.4.6. Obszar chronionego krajobrazu

W powiecie bielskim utworzono dotychczas 1 obszar chronionego krajobrazu „Podkęcie” na terenie gminy Bestwina, na mocy Uchwały Nr XII/68/95 Rady Gminy w Bestwinie z 29.06.1995 r. Ochroną objęto obszar kompleksu stawów w dolinie rzeki Białej.

4.4.7. Użytek ekologiczny

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne, oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, siedliska przyrodnicze. W powiecie bielskim utworzono dotychczas 1 użytek ekologiczny na terenie gminy Jaworze (częściowo na terenie Brennej) - Uroczysko Jasionka, na mocy Rozporządzenia Wojewody Nr 14/03 z 26 czerwca 2003 r. Ochroną objęto obszar źródłiska o powierzchni 1,1 ha.

4.4.8. Lasy i tereny zieleni

Tereny leśne

Lasy i grunty leśne powiatu bielskiego zajmują ok. 12 990 ha, co stanowi 27,6% jego powierzchni. Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa zajmują powierzchnię ok. 9 980 ha, lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa ok. 3 011ha.

Tab. 22. Leśnictwo powiatu bielskiego – 2011 r.

Gmina	Powierzchnia gruntów leśnych							Lesistość w %
	ogółem	w tym lasy	z ogółem publiczne					
			razem	własność Skarbu Państwa	w tym		własność gmin	
					w zarządzie Lasów Państwowych	w zasobie Agencji Nieruchomości Rolnych		
w ha								
Bestwina	347	340	261	261	261	–	0	9,0
Buczkowice	103	103	2	2	–	2	–	5,3
Czechowice- Dziedzice	965	933	888	888	888	–	–	14,0
Jesienica	1461	1435	1024	1015	944	34	9	15,7
Jaworze	1117	1082	1095	1095	1082	6	0	51,2
Kozy	1054	1029	995	985	985	–	10	38,5

Gmina	Powierzchnia gruntów leśnych							Lesistość w %
	ogółem	w tym lasy	z ogółem publiczne					
			razem	własność Skarbu Państwa	w tym		własność gmin	
					w zarządzie Lasów Państwowych	w zasobie Agencji Nieruchomości Rolnych		
w ha								
Porąbka	2972	2914	2438	2386	2386	–	52	45,2
Szczyrk	2774	2681	2150	2097	2097	–	53	68,6
Wilamowice	434	433	146	143	139	2	3	7,6
Wilkowice	1763	1723	1124	1107	1099	1	17	50,1
Łącznie powiat	12990	12675	10123	9980	9882	45	144	27,6

Źródło: dane GUS.

Tab. 23. Powierzchnia gruntów leśnych niestanowiących własności Skarbu Państwa na terenie powiatu bielskiego – 2011 r.

Powierzchnia gruntów leśnych niestanowiących własności Skarbu Państwa				Lasy ochronne w % ogółem gruntów leśnych
ogółem	w tym			
	osób fizycznych	wspólnot gruntowych	gmin	
w ha				
3011	2318	383	144	

Źródło: dane GUS.

Większość lasów pozostaje w administracji Lasów Państwowych - Nadleśnictwo Bielsko. Lasy obszaru gminy Porąbka i Wilamowice administrowane są przez Nadleśnictwo Andrychów. Lasy prywatne na terenie powiatu cechuje duże rozdrobnienie - występują w sąsiedztwie pól i łąk oraz na obrzeżach większych kompleksów Lasów Państwowych.

Lasy Nadleśnictwa Bielsko zaliczone są w całości do I grupy lasów ochronnych (lasy glebochronne, wodochronne, nasienne i leżące w granicach adm. miast). Wszystkie drzewostany znajdują się pod wpływem ujemnego oddziaływania emisji przemysłowych, i jako takie, w całości zaliczone są do II strefy uszkodzeń. Ponadto całość lasów nadleśnictwa zakwalifikowano do II kategorii zagrożenia pożarowego. Niekorzystnym zjawiskiem w lasach Nadleśnictwa było obserwowane od kilkunastu lat osłabienie i zamieranie drzewostanów świerkowych. W związku z tym od wielu lat realizowana jest stopniowa przebudowa drzewostanów uszkodzonych w wyniku zanieczyszczenia środowiska, oraz tych, których składy gatunkowe nie były i nie są w pełni zgodne z warunkami siedliskowymi. Pozwala to na odtwarzanie stabilnych ekosystemów leśnych.

Od 2008 r. zauważalna jest stała tendencja zmniejszania się rozmiaru i tempa wydzielania się drzew posuszowych, utrzymywany jest dobry poziom stanu sanitarnego drzewostanów, a Nadleśnictwa dobrze radzą sobie organizacyjnie ze zwalczaniem kornika i usuwaniem posuszu.

Od 1995 roku Nadleśnictwo Bielsko wchodzi w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Beskidu Śląskiego, wraz z nadleśnictwami Ustroń, Wisła i Węgierska Górka. W ramach działalności LKP prowadzona jest intensywna współpraca z samorządami, szkołami i przedszkolami oraz lokalnymi organizacjami ekologicznymi, mająca na celu szeroko pojętą edukację ekologiczną społeczeństwa.

Od kilku lat na terenie całej Polski wdrażany jest Program Zwiększania Lesistości Kraju. Wdrażanie tego programu jest utrudnione ze względu na problemy rozgraniczenia geodezyjnego gruntów porolnych, przydatnych do zalesiania, znajdujących się w zarządzie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, co uniemożliwia ich przejęcie przez Lasy Państwowe, niezbyt duże zainteresowanie zalesianiem właścicieli gruntów rolniczych, ograniczone środki finansowe przewidziane w budżecie Państwa na refundację kosztów zalesień gruntów porolnych będących własnością prywatną (zgodnie z ustawą o lasach).

Tab. 24. Tereny zieleni w obszarze powiatu bielskiego – stan na koniec 2008 r. i 2011 r.

Tereny zieleni		2008 r.	2011 r.
parki spacerowo - wypoczynkowe			
obiekty ogółem	szt	4	7
powierzchnia ogółem	ha	23,5	31,3
zieleńce			
obiekty ogółem	szt	27	31
powierzchnia ogółem	ha	8,6	10,3
zieleń uliczna			
powierzchnia ogółem	ha	21,2	24,2
parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej			
powierzchnia ogółem	ha	142,3	106,8
cmentarze			
obiekty ogółem	szt	50	51
powierzchnia ogółem (w miastach i na wsi)	ha	44,4	45,2

Źródło: dane GUS.

Najważniejsze zadania zrealizowane na terenie powiatu bielskiego w latach 2009-2012

W poniższej tabeli wyszczególniono główne zadania z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu zrealizowane przez gminy w ostatnich latach (2009 – 2012 r.) na terenie powiatu bielskiego.

Tab. 25. Realizacja zadań z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu na terenie gmin powiatu bielskiego w latach 2009 – 2012 r. (zadań finansowanych z budżetów gmin).

Gmina	Zadanie	Koszt [zł]	Źródła finansowania
Czechowice-Dziedzice	Cięcia sanitarne i prześwietlające 5 sztuk drzew pomnikowych, w tym 3 sztuki dębów szypułkowych oraz 2 sztuki lip drobnolistnych.	27 671,80	budżet gminy
Jaworze	Prace pielęgnacyjno-konserwacyjne polegające na wykonaniu cięć sanitarnych, korekcyjnych redukcji masy korony i wiązań elastycznych zapobiegających rozłamaniu 20 pomników przyrody (łącznie 33 szt. drzew) rosnących pojedynczo lub w grupach na terenie gminy.	49 580,35	budżet gminy
Porąbka	Pielęgnacja drzew w parku w miejscowości Kobiernice – 93 szt. oraz nowe nasadzenia drzew parkowych.	90 967,69 (Gmina: 21682,89 zł, WFOŚiGW: 69284,80 zł).	budżet gminy
	Wykonanie konstrukcji gniazda wraz z montażem słupa w miejscowości Bujaków.	3802,69	budżet gminy
Wilamowice	– ustanowienie pomnika przyrody „Zabytkowy drzewostan rosnący wokół kościoła i cmentarza w Starej Wsi” – pielęgnacja drzew od nr 1 do nr 37 na Alei Lipowej w Dankowicach – pielęgnacja drzew od nr 38 do nr 92 na Alei Lipowej w Dankowicach – pielęgnacja i założenie wiązań elastycznych na pomniku przyrody - buku w Dankowicach	27 671,80	budżet gminy
Wilkowice	Zrealizowano platformę widokową na obiekcie zaplecza narciarskich tras biegowych w szczytowych partiach Magurki Wilkowickiej	w ramach zadania budowy zaplecza narciarskiego	budżet gminy
	zrealizowano „Szlak Harnasia Rogacza” oraz budowę alejek parkowych w parku gminnym w Wilkowicach.	100 000	budżet gminy

Źródło: ankietyzacja.

4.5. Gleby (GL)

Na terenie powiatu bielskiego występują gleby bielcowe, pseudobielcowe (płowe), gleby brunatne, rędziny, mady, gleby lessowe, glejowe, torfowe, czarnoziemy i czarne ziemie. W południowej, górzystej części powiatu, obejmującej rejon gmin Porąbka, Kozy, Wilkowice, Buczkowice, Szczyrk i Jaworze, największy obszar zajmują gleby brunatne kwaśne, gliniaste lub gleby pyłowe. Na najwyższych wzniesieniach występują gleby szkieletowe typowe dla stadium początkowego procesu glebotwórczego. Są to gleby pochodzenia wietrzeniowego, związane z występującym w podłożu fliszem karpackim. W północnej, nizinnej części powiatu przeważają gleby pyłowe, głównie lessowate. W dolinach rzecznych i kotlinach dominują mady, występują tu również występują gleby pochodzenia hydrogenicznego: torfowe, mułowo-błotne i murszowe.

Monitoring jakości gleb i ziemi realizowany jest przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Jednym z głównych programów w tym zakresie jest Program "Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski", który realizowany jest od 1995 r.. W 5-letnich odstępach czasowych są pobierane próbki glebowe z 216 stałych

punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Ostatnia tura Monitoringu przypadła na lata 2010-2012 i realizowana była przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie GIOŚ. W obszarze powiatu bielskiego nie prowadzono badań. Najbliżej zlokalizowane punkty znajdują się na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój, na terenie Bielska-Białej oraz na terenie Żywca. Wyniki badań zamieszczono poniżej.

Punkt: 409 Miejscowość: Goczałkowice

Kompleks: 8 (zbożowo-pastewny mocny); Typ: AP (gleby płowe); Klasa bonitacyjna: IIIb Gatunek gleby wg: BN-78/9180-11: ip (ił pylasty)

Odczyn i węglany	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Odczyn "pH " w zawiesinie H ₂ O	pH	5.3	6.2	5.9	6.6
Odczyn "pH " w zawiesinie KCl	pH	4.1	5.0	5.1	5.3
Węglany (CaCO ₃)	%	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.

Substancja organiczna gleby	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Próchnica	%	2.37	2.22	1.93	2.29
Węgiel organiczny	%	1.37	1.29	1.12	1.33
Azot ogólny	%	0.127	0.125	0.115	0.113
Stosunek C/N		10.8	10.3	9.7	11.8

Właściwości sorpcyjne gleby	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Kwasowość hydrolityczna (Hh)	cmol(+)*kg ⁻¹	5.48	3.21	3.40	3.53
Kwasowość wymienna (Hw)	cmol(+)*kg ⁻¹	0.84	0.18	0.14	0.23
Glin wymienny "Al"	cmol(+)*kg ⁻¹	0.59	0.04	0.02	0.11
Wapń wymienny (Ca ²⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	4.37	5.01	4.87	5.11
Magnez wymienny (Mg ²⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	0.43	0.64	0.62	0.86
Sód wymienny (Na ⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	0.06	0.06	0.05	0.12
Potas wymienny (K ⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	0.53	0.53	0.67	0.55
Suma kationów wymiennych (S)	cmol(+)*kg ⁻¹	5.39	6.24	6.21	6.64
Pojemność sorpcyjna gleby (T)	cmol(+)*kg ⁻¹	10.87	9.45	9.61	10.17
Wysycenie kompleksu sorpcyjnego kationami zasadowymi (V)	%	49.59	66.03	64.62	65.28

Zawartość pierwiastków przyswajalnych dla roślin	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Fosfor przyswajalny	mg P ₂ O ₅ * 100g ⁻¹	16.2	13.3	12.8	13.0
Potas przyswajalny	mg K ₂ O*100g ⁻¹	16.4	15.3	22.6	18.4
Magnez przyswajalny	mg Mg*100g ⁻¹	4.40	6.30	5.70	17.20
Siarka przyswajalna	mg S-SO ₄ *100g ⁻¹	1.88	1.75	1.53	1.44

Całkowita zawartość makroelementów	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Fosfor	%	0.082	0.089	0.092	0.087

Wapń	%	0.13	0.14	0.16	0.14
Magnez	%	0.19	0.17	0.13	0.15
Potas	%	0.19	0.16	0.12	0.12
Sód	%	0.007	0.008	0.008	0.008
Siarka	%	0.024	0.020	0.020	0.018
Glin	%	1.44	1.27	1.16	1.00
Żelazo	%	1.17	1.17	1.09	1.20

Całkowita zawartość pierwiastków śladowych	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Mangan	mg*kg ⁻¹	287	300	240	322
Kadm	mg*kg ⁻¹	0.77	0.97	0.82	0.89
Miedź	mg*kg ⁻¹	8.8	8.5	7.5	9.4
Chrom	mg*kg ⁻¹	14.3	13.3	12.0	15.0
Nikiel	mg*kg ⁻¹	9.2	8.2	8.6	9.7
Ołów	mg*kg ⁻¹	27.2	28.3	31.2	34.7
Cynk	mg*kg ⁻¹	73.3	71.7	76.5	119.3
Kobalt	mg*kg ⁻¹	2.56	3.32	2.66	4.18
Wanad	mg*kg ⁻¹	39.3	36.7	36.0	24.2
Lit	mg*kg ⁻¹	7.5	10.1	6.9	7.3
Beryl	mg*kg ⁻¹	0.37	0.47	0.33	0.40
Bar	mg*kg ⁻¹	45.7	49.0	41.9	45.3
Stront	mg*kg ⁻¹	11.3	13.5	10.3	7.2
Lantan	mg*kg ⁻¹	15.4	18.4	13.9	14.0

Punkt: 411 Miejscowość: Aleksandrowice M. Bielsko-Biała

Kompleks: 10 (pszenny górski); Typ: D (czarne ziemie właściwe); Klasa bonitacyjna: IIIa Gatunek gleby wg: BN-78/9180-11: gsp (głina średnia pylasta)

Odczyn i węglany	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Odczyn "pH " w zawiesinie H ₂ O	pH	7.3	7.5	7.1	7.8
Odczyn "pH " w zawiesinie KCl	pH	6.6	6.7	6.3	7.2
Węglany (CaCO ₃)	%	1.29	1.50	1.25	3.10

Substancja organiczna gleby	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Próchnica	%	3.74	4.17	4.25	4.82
Węgiel organiczny	%	2.17	2.42	2.46	2.80
Azot ogólny	%	0.167	0.190	0.179	0.241
Stosunek C/N		13.0	12.7	13.7	11.6

Właściwości sorpcyjne gleby	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Kwasowość hydrolityczna (Hh)	cmol(+)*kg ⁻¹	1.05	1.05	1.18	1.35
Kwasowość wymienna (Hw)	cmol(+)*kg ⁻¹	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.
Glin wymienny "Al"	cmol(+)*kg ⁻¹	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.
Wapń wymienny (Ca ²⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	20.76	21.97	19.72	19.70

Magnez wymienny (Mg ²⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	1.12	1.35	1.18	2.47
Sód wymienny (Na ⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	0.18	0.13	0.15	0.08
Potas wymienny (K ⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	0.90	1.15	0.61	2.03
Suma kationów wymiennych (S)	cmol(+)*kg ⁻¹	22.96	24.60	21.66	24.27
Pojemność sorpcyjna gleby (T)	cmol(+)*kg ⁻¹	24.01	25.65	22.84	25.62
Wysycenie kompleksu sorpcyjnego kationami zasadowymi (V)	%	95.63	95.91	94.83	94.73

Zawartość pierwiastków przyswajalnych dla roślin	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Fosfor przyswajalny	mg P ₂ O ₅ *100g ⁻¹	53.5	70.5	142.0	105.0
Potas przyswajalny	mg K ₂ O*100g ⁻¹	25.5	42.2	26.2	43.1
Magnez przyswajalny	mg Mg*100g ⁻¹	9.20	11.00	12.10	17.40
Siarka przyswajalna	mg S-SO ₄ *100g ⁻¹	1.50	1.70	1.31	3.54

Całkowita zawartość makroelementów	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Fosfor	%	0.117	0.122	0.204	0.143
Wapń	%	0.97	1.09	0.86	1.31
Magnez	%	0.29	0.25	0.19	0.33
Potas	%	0.26	0.21	0.16	0.20
Sód	%	0.017	0.015	0.015	0.010
Siarka	%	0.037	0.038	0.043	0.050
Glin	%	2.00	1.46	1.44	0.99
Żelazo	%	1.73	1.69	1.80	1.60

Całkowita zawartość pierwiastków śladowych	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Mangan	mg*kg ⁻¹	620	580	590	594
Kadm	mg*kg ⁻¹	1.60	1.79	1.65	1.06
Miedź	mg*kg ⁻¹	20.2	23.8	26.1	28.5
Chrom	mg*kg ⁻¹	19.8	21.0	21.5	17.3
Nikiel	mg*kg ⁻¹	12.5	12.2	10.6	15.5
Ołów	mg*kg ⁻¹	46.1	50.8	48.4	55.9
Cynk	mg*kg ⁻¹	266.7	308.0	249.5	212.6
Kobalt	mg*kg ⁻¹	4.47	5.74	5.93	8.55
Wanad	mg*kg ⁻¹	40.0	38.3	39.3	23.2
Lit	mg*kg ⁻¹	12.9	12.6	10.3	8.5
Beryl	mg*kg ⁻¹	0.57	0.60	0.59	0.63
Bar	mg*kg ⁻¹	110.3	137.8	103.7	81.8
Stront	mg*kg ⁻¹	29.9	33.8	25.3	23.6
Lantan	mg*kg ⁻¹	18.3	18.1	16.4	11.4

Punkt: 415 Miejscowość: Żywiec

Kompleks: 11 (zbożowy górski); Typ: Fb (mady brunatne); Klasa bonitacyjna: IVa, Gatunek gleby wg: BN-78/9180-11: gsp (gлина średnia pylasta)

Uziarnienie	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
1,0-0,1 mm	udział w %	51	46	32	25

0,1-0,02 mm	udział w %	25	29	37	39
< 0.02 mm	udział w %	24	25	31	36
2,0-0,05 mm	udział w %	n.o.	n.o.	n.o.	41
0,05-0,002 mm	udział w %	n.o.	n.o.	n.o.	52
< 0.002 mm	udział w %	5	7	9	7

Odczyn i węglany	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Odczyn "pH " w zawiesinie H ₂ O	pH	7.0	7.6	7.2	5.6
Odczyn "pH " w zawiesinie KCl	pH	6.3	7.0	6.7	4.2
Węglany (CaCO ₃)	%	0.54	0.55	n.o.	n.o.

Substancja organiczna gleby	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Próchnica	%	3.81	3.82	3.85	3.24
Węgiel organiczny	%	2.21	2.21	1.55	1.88
Azot ogólny	%	0.158	0.170	0.167	0.183
Stosunek C/N		14.0	13.0	9.3	10.3

Właściwości sorpcyjne gleby	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Kwasowość hydrolityczna (Hh)	cmol(+)*kg ⁻¹	1.05	1.13	1.28	6.08
Kwasowość wymienna (Hw)	cmol(+)*kg ⁻¹	n.o.	n.o.	n.o.	1.02
Glin wymienny "Al"	cmol(+)*kg ⁻¹	n.o.	n.o.	n.o.	0.76
Wapń wymienny (Ca ²⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	14.97	13.27	13.07	5.35
Magnez wymienny (Mg ²⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	1.32	1.20	1.35	0.81
Sód wymienny (Na ⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	0.18	0.13	0.16	0.05
Potas wymienny (K ⁺)	cmol(+)*kg ⁻¹	0.69	0.66	0.36	0.43
Suma kationów wymiennych (S)	cmol(+)*kg ⁻¹	17.16	15.26	14.94	6.64
Pojemność sorpcyjna gleby (T)	cmol(+)*kg ⁻¹	18.21	16.39	16.22	12.72
Wysycenie kompleksu sorpcyjnego kationami zasadowymi (V)	%	94.23	93.11	92.11	52.21

Zawartość pierwiastków przyswajalnych dla roślin	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Fosfor przyswajalny	mg P ₂ O ₅ * 100g ⁻¹	56.0	61.0	65.0	5.2
Potas przyswajalny	mg K ₂ O*100g ⁻¹	22.7	23.4	18.6	19.0
Magnez przyswajalny	mg Mg*100g ⁻¹	12.20	11.80	10.00	13.70
Siarka przyswajalna	mg S-SO ₄ *100g ⁻¹	1.13	1.00	1.13	1.30

Całkowita zawartość makroelementów	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Fosfor	%	0.082	0.099	0.085	0.063
Wapń	%	0.54	0.67	0.66	0.26
Magnez	%	0.32	0.32	0.33	0.26
Potas	%	0.27	0.22	0.24	0.13
Sód	%	0.022	0.018	0.014	0.005
Siarka	%	0.022	0.027	0.034	0.031
Glin	%	1.17	1.05	1.20	0.96
Żelazo	%	1.51	1.48	1.83	1.66

Całkowita zawartość pierwiastków śladowych	Jednostka	Rok			
		1995	2000	2005	2010
Mangan	mg*kg ⁻¹	420	450	502	473
Kadm	mg*kg ⁻¹	0.55	0.71	0.52	0.45
Miedź	mg*kg ⁻¹	19.2	19.2	20.7	17.7
Chrom	mg*kg ⁻¹	17.2	18.7	15.2	17.1
Nikiel	mg*kg ⁻¹	20.7	22.0	25.3	24.7
Ołów	mg*kg ⁻¹	18.8	20.3	21.3	23.8
Cynk	mg*kg ⁻¹	115.0	128.3	118.2	99.4
Kobalt	mg*kg ⁻¹	3.25	4.25	3.76	7.15
Wanad	mg*kg ⁻¹	33.3	28.0	27.6	19.7
Lit	mg*kg ⁻¹	17.0	18.5	16.4	17.4
Beryl	mg*kg ⁻¹	0.73	0.67	0.57	0.56
Bar	mg*kg ⁻¹	116.3	109.7	105.9	95.8
Stront	mg*kg ⁻¹	30.3	28.4	26.6	8.7
Lantan	mg*kg ⁻¹	12.9	13.9	12.3	8.0

Przewiduje się, że w najbliższych latach wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz wyznaczenie obszarów spowoduje, że coraz silniej wdrażane będzie rolnictwo ekologiczne, które pozwala na zachowanie w krajobrazie naturalnych i półnaturalnych układów ekologicznych, dobrej kultury rolnej uwzględniającej dbałość o jakość gleb (np. właściwe stosowanie nawozów), co jest szczególnie istotne na obszarach o cennych walorach przyrodniczych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Nadmierne zakwaszenie gleb powoduje niekorzystne skutki dla rolnictwa i środowiska przyczyniając się m.in. do obniżenia plonów i większego ich zanieczyszczenia. W glebach kwaśnych występuje większe wypłukiwanie pierwiastków chemicznych, które trafiają do wód gruntowych, powierzchniowych powodując ich zanieczyszczenie. Aktywacja metali ciężkich wzrasta wraz ze wzrostem zakwaszenia. W ostatnich latach coraz częstszym zjawiskiem powodującym degradację walorów przyrodniczych gleb staje się wyłączanie gruntów rolnych z produkcji rolnej poprzez zmianę przeznaczenia gruntu.

4.6. Zasoby naturalne (ZN)

4.6.1. Złoża kopalin

Złoże kopaliny to zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 19 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2011 r., Nr 163, poz. 981) naturalne nagromadzenie minerałów, skał oraz innych substancji, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Zgonie z art. 5, ust. 1 kopalinami nie są wody z wyjątkiem wód leczniczych, wód termalnych i solanek.

Na terenie powiatu bielskiego występują następujące złoża kopalin: kamienie drogowe i budowlane (piaskowce kredowe), kruszywa naturalne (piaski i żwiry), surowce ilaste ceramiki budowlanej, gazy ziemne, węgle kamienne oraz metan pokładów węgla, wody lecznicze (chlorkowe) i torfy. Wykaz złóż

występujących na terenie powiatu bielskiego, zgodnie z *Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2012 r.* zamieszczono w poniższej tabeli. Lokalizację złóż pokazano na rys. 12.

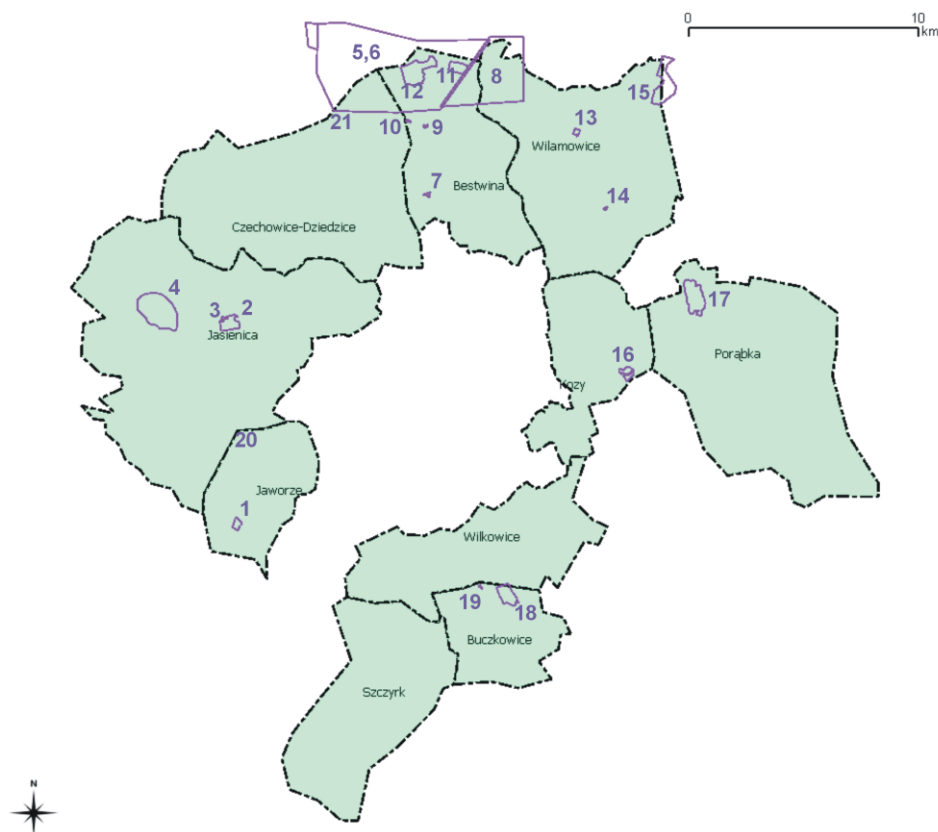
Tab. 26. Wykaz złóż występujących na terenie powiatu bielskiego wg Bilansu Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2012 r.

ID złoża	Nazwa złoża	Gmina	Rodzaj kopaliny	Zasoby geologiczne bilansowe 31.12. 2012 r.	Powierz- chnia złoża	Stan zagospo- darowania złoża	Nr na mapie – rys. 12
805	Jasienica-Jaworze	Jaworze	kamienie drogowe i budowlane	14 054 tyś. t.	12,03 ha	P – złożo- rozpoznane wstępnie	1
4484	Międzyrze- cze	Jasienica	kruszywa naturalne	3 909 tyś. t.	41,70 ha	P – złożo- rozpoznane wstępnie	2
6493	Międzyrze- cze II	Jasienica	kruszywa naturalne	9 tyś. t.	3,89 ha	Z – złożo- zaniechane	3
13971	Kowale	Jasienica	gazy ziemne	92.51 mln m ³	209 ha	E – złożo- eksploatowane (PGNiG S.A.)	4
334	Silesia	Czechowice- Dziedzice, Bestwina	węgle, kamienne, metan pokładów węgli	505 175 tyś. t. 1 116.33 mln. m ³	2184,80 ha	E – złożo- eksploatowane (PG SILESIA Sp. z o.o.	5
5501	Silesia Głęboka	Czechowice- Dziedzice, Bestwina, Wilamowice	metan pokładów węgli	2791.15 mln. m ³	1745 ha	T – złożo- eksploatowane okresowo (METANEL S.A.)	6
2037	Bestwina	Bestwina	surowce ilaste ceramiki budow.	155 tyś. m ³	3,16 ha	Z – złożo- zaniechane	7
6296	Dankowice	Bestwina	węgle kamienne	115 684 tyś. t.	680 ha	R – złożo- rozpoznane szczegółowo	8
4407	Kaniów	Bestwina	kruszywa naturalne	124 tyś. t.	69,40 ha	E – złożo- eksploatowane (Kruszywa Sprzęt Sp.zo.o.)	9
3343	Kaniów II-A	Bestwina	kruszywa naturalne	0	0,32 ha	Z – złożo- zaniechane	10
4406	Kaniów III	Bestwina	kruszywa naturalne	373 tyś. t.	30,45 ha	E – złożo- eksploatowane (BUD-TOR Sp.J.)	11

ID złoża	Nazwa złoża	Gmina	Rodzaj kopaliny	Zasoby geologiczne bilansowe 31.12. 2012 r.	Powierzchnia złoża	Stan zagospodarowania złoża	Nr na mapie – rys. 12
15636	Kaniów IV	Bestwina	kruszywa naturalne	9349 tyś. t.	101,94 ha	R – złożo rozpoznane szczegółowo	12
2971	Wilamowice	Wilamowice	surowce ilaste ceramiki budow.	249 tyś. m ³	3,79 ha	Z – złożo zaniechane	13
5830	Pisarzowice I	Wilamowice	surowce ilaste ceramiki budow.	172 tyś. m ³	1,23 ha	Z – złożo zaniechane	14
5809	Pisarzowice II poziom	Wilamowice	surowce ilaste ceramiki budow.	69 tyś. m ³	1,26 ha	R – złożo rozpoznane szczegółowo	
4463	Bielany-NW. Wieś-p.A.	Kęty, Wilamowice	kruszywa naturalne	10 542 tyś. t.	97,50 ha	R – złożo rozpoznane szczegółowo	15
806	Kozy	Kozy	kamienie drogowe i budowlane	23 806 tys. t.	22,14 ha	Z – złożo zaniechane	16
15858	Kobiernice	Porąbka	kruszywa naturalne	13 185 tyś. t.	95,99 ha	R – złożo rozpoznane szczegółowo	17
1966	Rybarzowice	Buczkowice	surowce ilaste ceramiki budow.	1 271 tyś. m ³	31,60 ha	Z – złożo zaniechane	18
5547	Rybarzowice ceg. Kubica	Buczkowice	surowce ilaste ceramiki budow.	12 tyś. m ³	0,62 ha	Z – złożo zaniechane	19
16564	Jaworze IG-1, IG-2	Jaworze	wody lecznicze	4,90 m ³ /h	-	nie eksploatowane	20
13723	Bronów A	Czechowice-Dziedzice	torfy	951 tyś. m ³	38,20 ha	R – złożo rozpoznane szczegółowo	21

Źródło: opracowanie własne na pdst. Bilansu Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2012 r. oraz danych centralnej Bazy danych geologicznych PIG – rejestr złóż.

Rys. 12. Złoże kopalin występujących w obszarze powiatu bielskiego.

Źródło: opracowanie własne na pdst. Bilansu Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2012 r. oraz danych centralnej Bazy danych geologicznych PIG – rejestr złóż.

4.6.2. Tereny i obszary górnicze

Przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego określana jest zasięgiem **terenu górniczego**. Stanowi o tym art. 6 ust. 1 pkt. 15 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze. Granice terenu górniczego wyznacza koncesja (decyzja koncesyjna) na prowadzenie działalności. W terenie górniczym mogą występować tzw. szkody górnicze. Intensywność oddziaływania eksploatacji górniczej można scharakteryzować m.in. osiadaniem terenu (np. w przypadku węgla kamiennego).

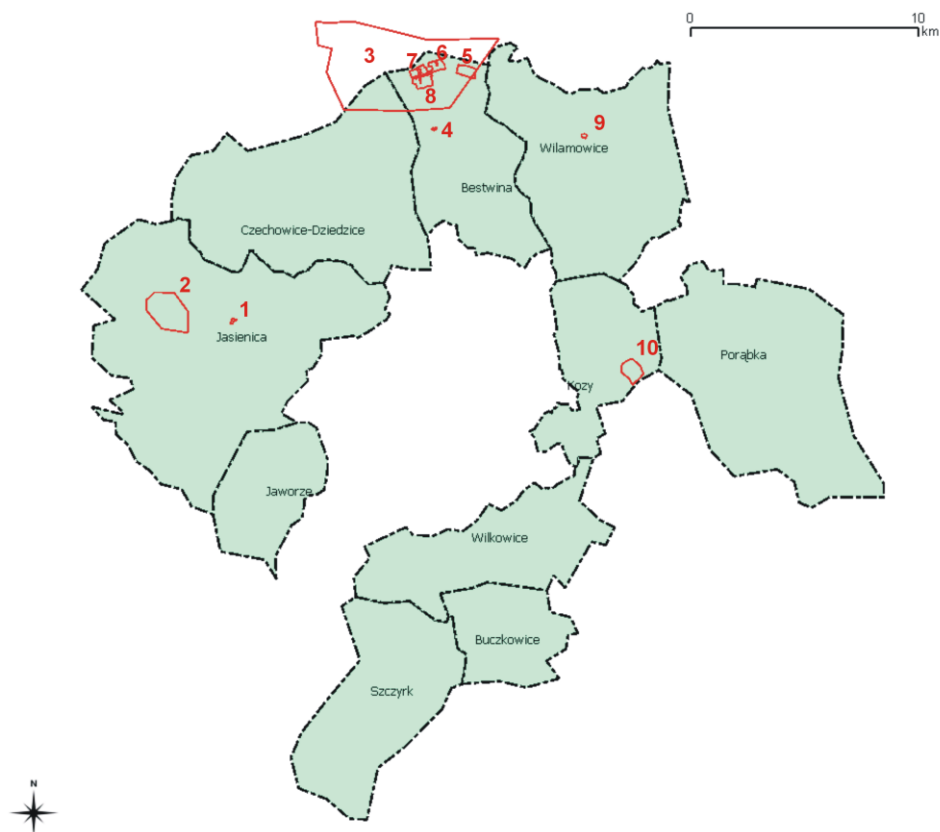
Obszar górniczy jest to przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca uprawniony jest do wydobywania kopaliny, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów oraz prowadzenia robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji (art. 6 ust. 1 pkt. 15 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze). Wykaz aktualnych (nie zniesionych) obszarów górniczych na terenie powiatu bielskiego (wg rejestru Państwowego Instytutu Geologicznego) zamieszczono w tabeli 27. Rozmieszczenie obszarów i terenów górniczych na terenie powiatu przedstawia rysunek nr 13 i 14. W tabeli 28 opisano aktualne tereny górnicze na obszarze powiatu bielskiego.

Tab. 27. Aktualne obszary górnicze występujące na terenie powiatu bielskiego.

Nr w rej.	Nazwa obszaru górniczego	Gmina	Rodzaj kopaliny	Nazwa złoża	Status obszaru górniczego	Nr na mapie – rys. 13
III/1/11	Międzyrzecze	Jasienica	kruszywa naturalne	Międzyrzecze II	aktualny	1
2/2/272	Kowale	Jasienica	gazy ziemne	Kowale	aktualny	2
1/1/58	Czechowice II	Czechowice-Dziedzice, Bestwina	węgle, kamienne, metan pokładów węgla	Silesia	aktualny	3
10-12/2/137	Kaniów I	Bestwina	kruszywa naturalne	Kaniów	aktualny	4
10-12/1/68	Kaniów III - B	Bestwina	kruszywa naturalne	Kaniów III	aktualny	5
10-12/2/164/a	Kaniów IV Pole A-1	Bestwina	kruszywa naturalne	Kaniów IV	aktualny	6
10-12/2/164/b	Kaniów IV Pole A-2	Bestwina	kruszywa naturalne	Kaniów IV	aktualny	7
10-12/2/164/c	Kaniów IV Pole B	Bestwina	kruszywa naturalne	Kaniów IV	aktualny	8
III/1/17	Wilamowice	Wilamowice	surowce ilaste ceramiki budow.	Wilamowice	aktualny	9
4/14/482 WUG	Kozy II	Kozy	kamienie drogowe i budowlane	Kozy	aktualny	10

Źródło: opracowanie własne na pdst. Bilansu Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2012 r. oraz danych centralnej Bazy danych geologicznych PIG – rejestr obszarów i terenów górniczych.

Rys. 13. Obszary górnicze na terenie powiatu bielskiego.

Źródło: opracowanie własne na pdst. Bilansu Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2012 r. oraz danych centralnej Bazy danych geologicznych PIG – rejestr obszarów i terenów górniczych.

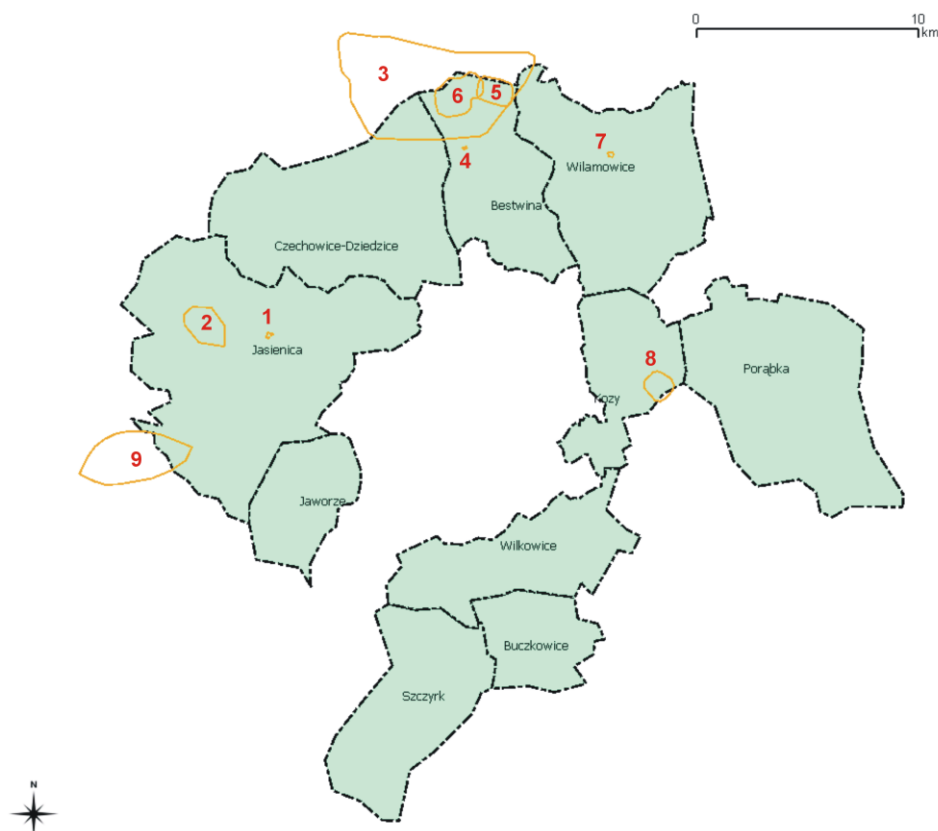
Tab. 28. Aktualne tereny górnicze na obszarze powiatu bielskiego.

Nr w rej.	Nazwa Terenu Górniczego	Gmina	Rodzaj kopaliny	Nazwa złoża	Status obszaru górniczego	Nr na mapie – rys. 14
III/1/11	Międzyrzecze	Jasienica	kruszywa naturalne	Międzyrzecze II	aktualny	1
2/2/272	Kowale	Jasienica	gazy ziemne	Kowale	aktualny	2
1/1/58	Czechowice II	Czechowice-Dziedzice, Bestwina	węgle, kamienne, metan pokładów węgla	Silesia	aktualny	3
10-12/2/137	Kaniów I	Bestwina	kruszywa naturalne	Kaniów	aktualny	4
10-12/1/68	Kaniów III - B	Bestwina	kruszywa naturalne	Kaniów III	aktualny	5

Nr w rej.	Nazwa Terenu Górniczego	Gmina	Rodzaj kopaliny	Nazwa złoże	Status obszaru górniczego	Nr na mapie – rys. 14
-	Kaniów IV	Bestwina	kruszywa naturalne	Kaniów IV	aktualny	6
III/1/17	Wilamowice	Wilamowice	surowce ilaste ceramiki budow.	Wilamowice	aktualny	7
4/14/482 WUG	Kozy II	Kozy	kamienie drogowe i budowlane	Kozy	aktualny	8
2/1/164	Pogórz	Skoczów, Jasienica	gazy ziemne	Pogórz	aktualny	9

Źródło: opracowanie własne na pdst. Bilansu Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2012 r. oraz danych centralnej Bazy danych geologicznych PIG – rejestr obszarów i terenów górniczych.

Rys. 14. Tereny górnicze na obszarze powiatu bielskiego.

Źródło: opracowanie własne na pdst. Bilansu Zasobów Złóż Kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2012 r. oraz danych centralnej Bazy danych geologicznych PIG – rejestr obszarów i terenów górniczych.

Wydobywanie surowców mineralnych powoduje niekorzystny wpływ na środowisko, powoduje degradację terenów. Należy zatem prowadzić działania monitorujące i prowadzące do zrównoważonego rozwoju

poprzez racjonalne wydobycie i użytkowanie surowców mineralnych. Dla określenia możliwości wykorzystania terenów zdegradowanych niezbędna jest ich szczegółowa inwentaryzacja i tworzenie komputerowej bazy danych. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi powinno prowadzić do ochrony zasobów kopalin i wykorzystania środowiska geologicznego dla celów produkcyjnych. Wykorzystanie gospodarcze zasobów kopalin stoi często w konflikcie z pozostałymi zasobami przyrody. Kształtowanie polityki w zakresie ich zagospodarowania wymaga wspólnych działań podmiotów gospodarczych, samorządów lokalnych oraz organów administracji publicznej.

Rekultywacja to nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Kierunek rekultywacji wskazywany jest w postępowaniu koncesyjnym (raporcie o oddziaływaniu na środowisko, projekcie zagospodarowania złoża).

4.7. Tereny poprzemysłowe i zdegradowane (TP)

Do terenów poprzemysłowych, zgodnie z Programem ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018, zalicza się m. in.: zwały odpadów węglowych, zwały energetyczne, zwały odpadów i osadów ściekowych, składowiska stałych odpadów komunalnych, kamieniołomy (czynne, nieczynne), piaskownie (czynne, nieczynne), glinianki (czynne, nieczynne), tereny przesuszone i nieużytkowane, zalewiska, tereny zabagnione, zbiorniki wodne nieużytkowane.

Przemiany gospodarcze, restrukturyzacja przemysłu jakie miały miejsce na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat sprawiły pojawianie się nowej kategorii zdewastowanych terenów związanej z zaprzestaniem działalności gospodarczej zakładów przemysłowych. Należy spodziewać się przybywania kolejnych terenów tego typu. Próba rozwiązania tego problemu będzie problemem wymagającym długotrwałej pracy polegającej na żmudnym przywracaniu terenom ich użyteczności gospodarczej. W 2008 r. na zlecenie Wydziału Gospodarki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych oraz Główny Instytut Górnictwa opracowały *Wojewódzki program przekształceń terenów poprzemysłowych i zdegradowanych wraz z koncepcją rozbudowy narzędzi informatycznych oraz prognozą jego oddziaływania na środowisko*. Program stanowi początek budowy systemu wspierającego rekultywację terenów i skierowany jest do gmin, które są głównym podmiotem wdrażającym. Aby zwiększyć efektywność podejmowanych działań od 2007 r. tworzona jest baza danych będąca elementem Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej (RSIP). Informacje gromadzone w bazie służą ocenie potencjału terenów dla przekształcania ich do nowych funkcji a także zawierają warunki zabezpieczania środowiska przed szkodliwym oddziaływaniem terenów zdegradowanych. W ramach wdrażania programu baza RSIP będzie aktualizowana oraz będzie przyjmowała nowe zgłoszenia terenów. W czerwcu 2013 r. zakończono prace nad budową systemu OPI-TPP – internetowej platformy informacyjnej na temat terenów zdegradowanych i poprzemysłowych w województwie śląskim. OPI-TPP będzie regionalną bazą danych, zawierającą kompleksową informację o terenach poprzemysłowych oraz

prowadzonej na nich działalności, w odniesieniu do elementów środowiska, stanowiącą integralną część Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej (RSIP).

Zarówno w unijnym, jak i polskim ustawodawstwie brak jest odrębnych przepisów prawnych, które regulowałyby zagadnienia dotyczące zagospodarowania zdegradowanych terenów przemysłowych. Zapisy dotyczące problematyki tych terenów można znaleźć w dyrektywach i ustawach wymienionych poniżej:

- Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu;
- Dyrektywa 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego.

Na terenie powiatu bielskiego głównymi zagrożeniami są:

- degradacja terenów, które przestały pełnić funkcje gospodarcze,
- lokalne zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi przede wszystkim w sąsiedztwie zakładów przemysłowych oraz głównych szlaków komunikacyjnych,
- degradacja powierzchni ziemi spowodowana przemysłem górniczym.

Wojewódzki program przekształceń terenów przemysłowych i zdegradowanych zawiera również waloryzację terenów przemysłowych zgromadzonych w bazie RSIP według różnych kryteriów, np. gospodarczego, czy ekologicznego.

Jako tereny priorytetowe do przeprowadzenia przekształcenia na terenie powiatu bielskiego wskazano:

- 1) teren po byłej fabryce rowerów „APOLLO” w Czechowicach-Dziedzicach,
- 2) składowisko odpadów komunalnych na terenie wyrobiska pocegielnianego w Czechowicach-Dziedzicach,
- 3) nieczynne wyrobisko cegielni w Bestwinie,
- 4) tereny po eksploatacji żwiru WPBP w Bestwinie.

W opisywanym programie wskazano również możliwe scenariusze przekształceń terenów przemysłowych. Scenariusze przekształceń terenów przemysłowych należy rozumieć dwojako: jako możliwy i zalecany kierunek przekształceń tych terenów oraz jako ciąg działań niezbędnych do ich przekształcenia. Waloryzacja terenów przemysłowych wskazuje na następujące możliwe kierunki zagospodarowania terenów znajdujących się w bazie RSIP:

Zalecany/możliwy kierunek zagospodarowania: *tereny produkcyjne i obsługi produkcji*:

- teren po byłej fabryce rowerów „APOLLO” w Czechowicach-Dziedzicach,
- składowisko odpadów komunalnych na terenie wyrobiska pocegielnianego w Czechowicach-Dziedzicach,

Zalecany/możliwy kierunek zagospodarowania: *wody powierzchniowe*:

- nieczynne wyrobisko cegielni w Bestwinie,
- tereny po eksploatacji żwiru WPBP w Bestwinie.

Obecnie w systemie OPI-TPP zarejestrowanych jest ponad 800 terenów przemysłowych i zdegradowanych z terenu całego województwa śląskiego. Z terenu powiatu bielskiego wg najnowszych danych zgłoszonych jest 12 terenów (stan na czerwiec 2013 r.) z terenu gmin: Bestwina, Czechowice-Dziedzice, Kozy, Porąbka i Wilamowice:

Gmina Bestwina:

1. osadniki mułowe Kaniów – częściowo zrehabilitowane podziemowo-nadziemne zwałowisko odpadów górniczych i z zakładu przerobczego - pow. ok. 14 ha,
2. nieczynne wyrobisko cegielni w Bestwinie powstałe na początku XX w - pow. ok. 7 ha,
3. zwałowisko Kaniów – nadziemne zrehabilitowane zwałowisko odpadów górniczych i zakładu przerobczego KWK Brzeszcze - pow. 14,6 ha,
4. składowisko odpadów paleniskowych ZEC Bielsko-Biała - pow. 5,4 ha,
5. nieczynne wysypisko odpadów komunalnych (na terenach zdegradowanych szkód górniczych KWK Silesia) - pow. 3,14 ha,
6. zwałowisko „Stożek” zakładu przerobczego KWK Brzeszcze - pow. 3,8 ha,
7. teren pomiędzy starym a nowym korytem rzeki Białej (zaplecze techniczne działalności KWK Silesia – pow. ok. 4,6 ha,
8. teren żwirowni Kaniów – część terenu została zrehabilitowana na potrzeby ujęcia wody i zbiornika rekreacyjnego,

Gmina Czechowice-Dziedzice:

1. zasyp starego koryta rzeki Białej (masy skalne KWK Brzeszcze) - pow. 14 ha (na granicy z Gminą Bestwina),

Gmina Wilamowice:

1. teren po byłej cegielni w Wilamowicach - pow. 7,63 ha.

Gmina Kozy:

1. Teren byłego kamieniołomu - pow. 32,9 ha,

Gmina Porąbka:

1. Zespół domów wypoczynkowo-szkoleniowych Porąbka Kozubnik - pow. ok. 4 ha,

W ostatnich latach rozpoczęto rekultywację i wykreślono z bazy (w 2011 r.) następujące tereny:

Gmina Czechowice-Dziedzice:

1. teren zasypu starego koryta rzeki Białej w Czechowicach-Dziedzicach – obecnie teren Bielskiego Parku Technologicznego Lotnictwa, Przedsiębiorczości i Innowacji,
2. teren byłego składowiska odpadów komunalnych usytuowanego na terenie wyeksploatowanego wyrobiska pocegielnianego w Czechowicach-Dziedzicach,
3. teren po byłej fabryce rowerów „APOLLO”.

Obowiązek naprawy szkód spowodowanych działalnością górniczą wynika z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2011 r., Nr 163, poz. 981) oraz z Ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r., Nr 62, poz. 627 z późn. zm.). Do bezpośredniego zagrożenia

szkodą w środowisku i do szkody w środowisku stosuje się przepisy Ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. (Dz. U. z 2007 r., Nr 75, poz. 493 z późn. zm.). Z kolei ustawowa odpowiedzialność za tereny porzucone (w tym przemysłowe), należy do władającego terenem lub podmiotu, który spowodował degradację, a odpowiedzialność administracyjna spada na Starostę. System ten nie funkcjonuje jednak najlepiej, a w niektórych przypadkach nie działa wcale. Większość terenów poprzemysłowych należy obecnie do skarbu państwa, który z powodu braku funduszy podejmuje bardzo ograniczone działania. Rozwiązaniem problemu w dużej mierze mogłyby być działania prywatnych inwestorów, aby jednak do tego doszło należy stworzyć środowisko sprzyjające inwestycjom na terenach poprzemysłowych. W tym celu niezbędne jest dokładne rozpoznanie zanieczyszczeń obszarów zdegradowanych a łączny koszt ich rekultywacji i zakupu nie może przekraczać kosztów terenów „zielonych” (niezdegradowanych). Inwestor musi mieć pewność, że przedsięwzięcie odnośnie terenu poprzemysłowego jest opłacalne i nie wiąże się z ryzykiem ekologicznym. W obecnym systemie prawnym władze powiatowe nie mają bezpośredniego obowiązku podejmowania działań w zakresie rozwiązywania problemu terenów poprzemysłowych. Niezbędna zatem jest odpowiednia współpraca z administracją na szczeblu gminnym oraz kontrola poprzez prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych.

4.8. Hałas (H)

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska za hałas uznaje się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 120 poz. 826). Źródłami dźwięku, dla których ustalono dopuszczalne wartości w środowisku są:

- drogi lub linie kolejowe w tym torowiska tramwajowe poza pasem drogowym,
- linie elektroenergetyczne,
- starty, lądowania i przeloty statków powietrznych,
- instalacje i pozostałe obiekty oraz grupy źródeł hałasu: hałas przemysłowy, hałas komunalny.

Na terenie powiatu bielskiego głównym źródłem hałasu jest komunikacja drogowa oraz lokalnie przemysł. Dopuszczalne normy hałasu zależne są od przeznaczenia terenu znajdującego się wokół źródła hałasu (poniższa tabela).

Tab. 29. Dopuszczalne poziomy hałasu dla terenów o określonym przeznaczeniu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez linie elektroenergetyczne oraz starty i lądowania i przeloty statków powietrznych.

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A w dB			
	Drogi lub linie kolejowe		Instalacje i pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
	Pora dnia	Pora nocy	Pora dnia	Pora nocy
tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem	61	56	50	40

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A w dB			
	Drogi lub linie kolejowe		Instalacje i pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
	Pora dnia	Pora nocy	Pora dnia	Pora nocy
dzieci i młodzieży tereny domów opieki tereny szpitali w miastach				
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i tereny zamieszkania zbiorowego tereny zabudowy jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi tereny rekreacyjno-wypoczynkowe poza miastem tereny zabudowy zagrodowej	65	56	55	45
tereny przemysłowo-składowe, tereny pól uprawnych, łąk, pastwiska, lasów	brak unormowań prawnych			

Źródło: na pdst. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 120 poz. 826, ze zm.: Dz. U. z 2012 r., poz. 1109).

W ostatnich latach systematycznie wzrasta ruch tranzytowy powodując znaczny wzrost zanieczyszczenia powietrza emisją spalin oraz wzrost uciążliwości związanych z hałasem. Przez teren powiatu bielskiego przebiega droga krajowa DK1 Katowice - Bielsko - Skoczów - Cieszyn - granica państwa oraz drogi:

- Nr 69 Bielsko – Żywiec – Milówka przez Wilkowice,
- Nr 52 Bielsko – Kraków przez Kozy,
- Nr 942 Bielsko – Wisła przez Szczyrk.

DK1 stanowi ważny szlak łączący południe Polski (Cieszyn) z północą (Gdańsk). Drogi wojewódzkie łączą ze sobą drogi krajowe oraz stanowią połączenie tranzytowe pomiędzy wschodem, a zachodem oraz północą i południem regionu. Drogi powiatowe są uzupełnieniem sieci dróg krajowych i wojewódzkich. Drogi powiatowe jako uzupełnienie sieci dróg nadrzędnych stanowią ważny element systemu komunikacji lokalnej, na którym skupia się znaczna część ruchu lokalnego. Długość dróg powiatowych wynosi ok. 308 km. Uzupełnieniem tej sieci drogowej są drogi gminne.

Przez teren powiatu bielskiego przebiegają linie kolejowe: Katowice – Zawadoń, Bielsko – Kraków przez Kozy, Skoczów – Oświęcim przez Czechowice-Dziedzice, Bielsko – Cieszyn przez Jaworze, Jasienicę.

Program Państwowego Monitoringu Środowiska realizowany przez WIOŚ w ramach sieci regionalnej przewiduje badania hałasu emitowanego z dróg krajowych i wojewódzkich oraz linii kolejowych – w miejscach o szczególnym zagrożeniu (węzły drogowe, drogi tranzytowe przebiegające w pobliżu zabudowy mieszkaniowej). Badania hałasu komunikacyjnego prowadzone są w cyklu pięcioletnim, w stałych punktach wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

W 2009 r. przeprowadzono badania monitoringowe w Szczyрку oraz w Czechowicach-Dziedzicach.

W Szczyрку pomiary wykonano w trzech punktach:

- przy budynku Ośrodka Przygotowań Olimpijskich COS, przy ul. Plażowej 8 (około 200 m od drogi nr 945),
- przy budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Szczyрку przy drodze nr 942,
- przy OSP w Szczyрку przy drodze nr 942.

Wyniki pomiarów wykazały nieznaczne okresowe przekroczenie wartości dopuszczalnej hałasu w porze nocnej (L_N) przy budynku Ośrodka Przygotowań Olimpijskich COS. Przy budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Szczyrku wartość parametru L_{DWN} osiągnęła przyjętą wartość progową dla terenów związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży (wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku - Dz. U. z 2007 r. Nr 120 poz. 826), wartości dopuszczalne dla pory dziennej i nocy zostały przekroczone po 1 razie w ciągu siedmiodniowego okresu pomiarów. Wyniki badań przy OSP w Szczyrku wykazały nieznaczne przekroczenia wartości dopuszczalnych parametrów długoterminowych L_{DWN} oraz L_N . Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że tereny znajdujące się w sąsiedztwie drogi nr 942 mogą być narażone na ponadnormatywny hałas głównie w godzinach nocy.

W Czechowicach-Dziedzicach pomiary wykonano w dwóch punktach:

- przy Przedszkolu Publicznym nr 8 przy ul. Konopnickiej 14,
- przy budynku Urzędu Miejskiego ul. ks. J.N. Barabasa 1,

Badania na terenie Czechowic-Dziedzic nie wykazały przekroczeń wartości dopuszczalnych.

W 2012 r. przeprowadzono badania monitoringowe hałasu komunikacyjnego w miejscowości Kozy, przy ul. Krakowskiej. Badania wykazały negatywny wpływ klimatu akustycznego na zabudowę mieszkaniową w bezpośrednim sąsiedztwie (na pierwszej linii zabudowy mieszkaniowej), dopuszczalny poziom hałasu dla terenów mieszkaniowych został nieznacznie przekroczony (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku dopuszczalnych poziomów hałasu (Dz. U. nr 120, poz. 826 z póź. zm.). Na podstawie dokonanej analizy akustycznej należy uznać obecny stan warunków akustycznych w otoczeniu analizowanego odcinka drogi za negatywny, co wymagać będzie działań ograniczających ich oddziaływanie akustyczne. Niekorzystne przekroczenia wystąpiły również w porze nocnej. Wynika to zasadniczo ze wzmożenia ruchu tzw. ciężkiego w tym okresie.

Według map akustycznych, wykonanych na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Stalexport Autostrada Małopolska S.A. i PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. do 2010 r. stwierdzono znaczne przekroczenie dopuszczalnych poziomów emisji hałasu w całym województwie śląskim. W związku z tym faktem 12 maja 2010 r. Sejmik Województwa Śląskiego przyjął dokument mający na celu ogólną poprawę klimatu akustycznego pt. „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego na lata 2009-2013 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych, ekspresowych, autostrad i linii kolejowych (zaliczonych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach), na których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne tj. przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, określone wskaźnikiem hałasu L_{DWN} i L_N ”.

Na terenie powiatu bielskiego analizą objęto tereny położone wzdłuż drogi krajowej S1 na odcinku Tychy – Bielsko-Biała (gminy: Czechowice-Dziedzice, Goczałkowice, Jasienica) oraz na odcinku Świątoszówka – Pogórze (Grodziec – obwodnica) w obszarze powiatu bielskiego i cieszyńskiego. Odcinki te charakteryzują

się dużym natężeniem ruchu (zwłaszcza pojazdów ciężkich) oraz znacznymi prędkościami pojazdów. Te parametry mogą decydować o niekorzystnym stanie klimatu akustycznego.

W przypadku odcinka Tychy – Bielsko-Biała w wielu miejscach izolynie dopuszczalnych poziomów hałasu są oddalone o około 600 m od krawędzi jezdni. Z tego powodu budynki mieszkalne zlokalizowane nawet w znacznej odległości od drogi pozostają w strefach nadmiernego hałasu. W opisywanym programie dla odcinków dróg, którym przypisano bardzo wysoki priorytet narażenia na oddziaływanie hałasu zaproponowano działania naprawcze oraz inwestycje planowane przez GDDKiA. Zaproponowane działania naprawcze w ramach strategii krótkookresowej dla analizowanego odcinka drogi DK1 na odcinku dotyczącym powiatu bielskiego polegają przede wszystkim na budowie ekranów akustycznych. Na odcinkach leżących na terenie Czechowic-Dziedzic (km 590+700 do km 592+000), zaproponowano w ramach strategii długookresowej podwyższenie istniejących ekranów akustycznych poprzez zastosowanie oktagonów. Działanie to jest konieczne do wykonania z uwagi na zbyt małą skuteczność akustyczną istniejących zabezpieczeń.

W przypadku pozostałych trzech odcinków na terenie Czechowic-Dziedzic od km 593+000 do km 598+500, zaproponowano zastosowanie dodatkowych ekranów akustycznych, w perspektywie długoterminowej. Jednostką odpowiedzialną za realizację zadań jest Zarządzający odcinkiem drogi krajowej Nr 1 – GDDKiA. Dodatkowo należy zwrócić szczególną uwagę na właściwe planowanie przestrzenne w sąsiedztwie analizowanego odcinka drogi. Należy to do obowiązków właściwych organów administracji publicznej. Przede wszystkim nie należy zezwalać na budowanie nowych budynków podlegających ochronie akustycznej w strefie oddziaływania hałasu pochodzącego od ruchu pojazdów o poziomie przekraczającym wartości dopuszczalne.

W przypadku odcinka Świątoszówka – Pogórze w gminie Jasienica, w sąsiedztwie analizowanego odcinka drogi ekspresowej S1 występują jedynie odcinki o niskim priorytecie narażenia na hałas na podstawie którego ustalany jest harmonogram działań proponowanych w programie, przyjmuje na terenach zlokalizowanych w sąsiedztwie tych odcinków niskie wartości. Wynika to z faktu, iż zabudowa podlegająca ochronie akustycznej znajduje się w znacznej części przypadków w dużej odległości od krawędzi jezdni. W związku z tym budynki te narażone są na oddziaływanie hałasu o wartości nieznacznie przekraczającej wartości dopuszczalne. W związku z tym dla odcinków dróg posiadających niski priorytet narażenia na hałas powinny być realizowane działania zawierające się jedynie w ramach strategii długoterminowej oraz edukacji społecznej. Edukacja ta powinna być oparta o:

- promocję komunikacji zbiorowej,
- promocję i edukację w zakresie proekologicznego korzystania z samochodów,
- promocję właściwego planowania przestrzennego uwzględniającego zagrożenia hałasem.

Zaproponowane działania inwestycyjne na tym odcinku dotyczą budowy ekranów akustycznych w miejscach wskazanych na etapie analizy porealizacyjnej oddziaływania drogi ekspresowej S1 na odcinku obwodowym Grodzca Śląskiego (od km 615+900 do km 616+798).

4.9. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych (E)

Źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego oddziałujące na środowisko mogą mieć charakter liniowy lub punktowy. Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie mają źródła liniowe - linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym wynoszącym 110 kV lub wyższym oraz źródła punktowe - urządzenia emitujące elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące w zakresie częstotliwości 0,1 - 300 000 MHz, do których należą:

- urządzenia radiolokacyjne (np. na lotniskach lub w stacjach naprowadzania lotów cywilnych i wojskowych),
- urządzenia radionadawcze i telewizyjne (np. stacje bazowe telefonii komórkowej (STK),
- urządzenia elektroenergetyczne o napięciu znamionowym powyżej 110 kV (np. stacje transformatorowe).

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych, charakteryzowane przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych, dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i dla miejsc dostępnych dla ludności (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów – Dz. U. nr 192, poz. 1883) przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 30. Zakres częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla miejsc dostępnych dla ludzi*.

Parametr fizyczny	Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna
Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego		
Tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową		
50 Hz (częstotliwość sieci elektroenergetycznej)	1 kV/m	60 A/m
Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego	-	-
Tereny dostępne dla ludności		
0 Hz	10 kV/m	2500 A/m
0 Hz- 0,5 Hz	-	2500 A/m
0,5 Hz – 50 Hz	10 kV/m	60 A/m
0,05 Hz – 1 kHz	-	3/f/A/m
0,001 MHz – 3 MHz	20V/m	3 A/m
3 MHz-300 MHz	7 V/m	-
300 MHz-300 GHz	7 V/m	-

* Podane w powyższej tabeli w kolumnach 2 i 3 tabeli wartości graniczne parametrów fizycznych charakteryzujących oddziaływanie pól elektromagnetycznych odpowiadają:

- a) wartościom skutecznym natężeń pól elektrycznych i magnetycznych o częstotliwości do 3 MHz,
b) wartościom skutecznym natężeń pól elektrycznych o częstotliwości od 3 MHz do 300 MHz,

c) wartości średniej gęstości mocy dla pól elektromagnetycznych o częstotliwości od 300 MHz do 300 GHz lub wartościom skutecznym dla pól elektrycznych o częstotliwościach z tego zakresu częstotliwości,
d) f - częstotliwość w jednostkach podanych w kolumnie 1,
e) 50 Hz - częstotliwość sieci elektroenergetycznej.

Źródło: rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów – Dz. U. nr 192, poz. 1883.

Promieniowanie elektromagnetyczne dzieli się na jonizujące i niejonizujące:

- promieniowanie jonizujące występuje w wyniku użytkowania substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle,
- promieniowanie niejonizujące związane jest ze zmianami pola elektromagnetycznego wytwarzanego przez źródła energetyczne i radiokomunikacyjne, m.in. urządzenia nadawcze (radio-telewizyjne, telekomunikacyjne, stacje telefonii komórkowej), jak również urządzenia przemysłowe i linie o napięciu znamionowym 110 kV, 220 kV i 400 kV oraz stacje elektroenergetyczne 400/220/110 kV.

Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie powiatu bielskiego zaliczyć można: linie elektroenergetyczne, stacje elektroenergetyczne i bazowe stacje telefonii komórkowej.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring ten, zgodnie z art. 26 ust. 1, pkt. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, obejmuje uzyskiwane na podstawie badań monitoringowych informacje w zakresie promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych. Badania te powinny być przeprowadzane cyklicznie. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Prowadzenie monitoringu polega na wyznaczeniu 135 punktów pomiarowych z terenu danego województwa, z podziałem po 45 w każdym roku trzyletniego cyklu pomiarowego. Punkty kontrolne powinny być rozmieszczone równomiernie na terenie całego województwa, po 15 dla każdej z trzech kategorii tj.:

- centralnych dzielnic lub osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.,
- pozostałych miast,
- terenów wiejskich.

W latach 2008-2010 przeprowadzono na terenie województwa śląskiego pierwszy trzyletni cykl pomiarowy, obejmujący prace w ramach podsystemu monitoringu pól elektromagnetycznych w zakresie obserwacji stanu poziomów sztucznie wytworzonych pól elektromagnetycznych w środowisku z uwzględnieniem zmian zachodzących na przestrzeni lat objętych monitoringiem. Podstawowym założeniem obserwacji była ochrona ludności przed wzrostem poziomów ponad wartości dopuszczalne.

W 2010 r., WIOŚ w Katowicach skontrolował trzy punkty z terenu powiatu bielskiego. Wyniki pomiarów przedstawiono w poniższej tabeli. Pomiary dotyczyły poziomów pól elektromagnetycznych w przedziale częstotliwości 100 kHz – 3GHz (składowej elektrycznej E) w środowisku, w miejscach dostępnych dla ludzi.

Tab. 31. Pomiary poziomów pól elektromagnetycznych częstotliwości 100 kHz – 3 GHz w środowisku.

Lp.	Punkt pomiarowy	Data wykonania pomiaru	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń PEM [V/m]
1.	Wilamowice, ul Więżniów Oświęcimia	2010 r.	0,74
2.	Jaworze, ul. Wapienicka	2010 r.	0,14
3.	Szczyrk, ul. Orla	2010 r.	0,68

Źródło: dane WIOŚ.

Na podstawie kontroli nie stwierdzono występowania poziomów pól elektromagnetycznych o wartościach przekraczających poziomy dopuszczalne.

W 2012 r. skontrolowano dwa punkty z terenu powiatu bielskiego. Pomiary dotyczyły poziomów pól elektromagnetycznych w przedziale częstotliwości 100 kHz – 3GHz (składowej elektrycznej E) w środowisku, w miejscach dostępnych dla ludzi.

Tab. 32. Pomiary poziomów pól elektromagnetycznych częstotliwości 100 kHz – 3 GHz w środowisku.

Lp.	Punkt pomiarowy	Data wykonania pomiaru	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń PEM [V/m]	natężenia pola elektromagnetycznego podczas pomiarów w poprzednim cyklu pomiarowym [V/m]
1.	Czechowice-Dziedzice, ul. Łukowa	2010 r.	0,87	0,61
2.	Szczyrk, ul. Orla	2010 r.	0,71	0,68

Źródło: dane WIOŚ.

Na podstawie kontroli nie stwierdzono występowania poziomów pól elektromagnetycznych o wartościach przekraczających poziomy dopuszczalne.

5. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA - PRIORYTETY EKOLOGICZNE, CELE I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA

5.1. Powietrze atmosferyczne (P)

Cel długookresowy do 2020 r.:

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Powiat):

- Wdrażanie programu ochrony powietrza, zgodnie z wynikami rocznej oceny jakości powietrza w strefach.
- Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych.
- Wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze.
- Wspieranie systemu monitoringu powietrza, w tym także w zakresie wynikającym z corocznej oceny jakości powietrza w strefach.
- Wspieranie rozwiązań pozwalających na unikanie lub zmniejszanie wielkości emisji z transportu oraz mających na celu wdrożenie europejskich standardów emisji ze środków transportu.
- Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki.
- Wspieranie wdrażania przyjaznych środowisku technologii z uwzględnieniem biopaliw oraz modernizacja układów technologicznych.
- Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii.
- Modernizację dróg.
- Termomodernizację obiektów budowlanych.

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Gminy):

- Wdrażanie programu ochrony powietrza, zgodnie z wynikami rocznej oceny jakości powietrza w strefach.
- Wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze i mieszkańców.
- Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki.
- Wspieranie wdrażania przyjaznych środowisku technologii z uwzględnieniem biopaliw oraz modernizacja układów technologicznych.

- Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii.
- Modernizację dróg gminnych.
- Termomodernizację obiektów budowlanych będących w zasobach gminy.

5.2. Zasoby wodne (W)

Cel długookresowy do 2020 r.:

Kontynuacja działań dla zapewnienia wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrony jakości wód podziemnych

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Powiat):

- Wspieranie działań mających na celu zmniejszenie ilości odprowadzanych ścieków (oczyszczonych i nieoczyszczonych, przemysłowych i komunalnych) oraz ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego.
- Wspieranie i egzekwowanie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych.
- Wspieranie rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej w poszczególnych gminach.
- Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie jest niemożliwa budowa sieci kanalizacyjnej.
- Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów, a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg.
- Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych.
- Wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami.
- Wspieranie rozwoju monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu.
- Wspieranie i promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej.
- Wspieranie realizacji programu małej retencji województwa śląskiego w zakresie zadań gminnych.
- Wspieranie działań mających na celu ochronę przeciwpowodziową: utrzymania koryt rzecznych, modernizacji i rozbudowy wałów przeciwpowodziowych, modernizacji systemów melioracyjnych w kierunku ekomelioracji oraz kontroli systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią.
- Wspieranie działań mających na celu odtworzenie ciągłości ekologicznej rzek, ochronę naturalnych dolin rzecznych oraz renaturyzację rzek.

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Gminy):

- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w celu objęcia wszystkich mieszkańców systemem kanalizacji sanitarnej.

- Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie jest niemożliwa budowa sieci kanalizacyjnej.
- Edukacja ekologiczna w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniami.
- Zapewnienie dobrej jakości wody pitnej oraz ochrona jej ujęć.

5.3. Gospodarka odpadami (O)

Cel długookresowy do 2020 r.:

Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost odzysku odpadów i ograniczenie składowania odpadów

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Powiat):

- Wspieranie wzmocnienia zarządzania, monitoringu i optymalizacji systemu gospodarki odpadami na terenie powiatu.
- Wspieranie wdrożenia właściwego systemu gospodarki odpadami opartego na regionalnym systemie gospodarowania odpadami komunalnymi proponowanym w aktualizacji PGO Województwa Śląskiego.
- Wspieranie działań dla objęcia wszystkich mieszkańców powiatu zorganizowanym systemem zbiórki odpadów komunalnych oraz zapewnienia mieszkańcom możliwości selektywnego zbierania odpadów.
- Edukacja ekologiczna w zakresie segregacji odpadów komunalnych.
- Minimalizacja wytworzonych odpadów oraz sukcesywne zwiększanie udziału odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne poddawanych procesom odzysku lub unieszkodliwiania poza składowaniem.
- Wspieranie działań mających na celu ograniczenie składowania odpadów ulegających biodegradacji do poziomów wyznaczonych w ustawie o odpadach.
- Wspieranie działań mających na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu.
- Kontynuowanie współpracy z gminami, samorządem województwa przy likwidacji wyrobów zawierających azbest.

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Gminy):

- Objęcie wszystkich mieszkańców systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym zapewnienie wszystkim mieszkańcom możliwości selektywnego zbierania odpadów komunalnych.
- Tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, w tym wskazują miejsca, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych.

- Zapewnienie, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych.
- Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie - w stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w województwie śląskim w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji: w 2013 r. nie więcej niż 50%, w 2020 r. nie więcej niż 35%.
- Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich ilości wytwarzanych do końca 2020 r., natomiast dla 2013 r. należy przyjąć następujące poziomy selektywnego zbierania: papieru i tektury - 15%, szkła – 25%, metali – 15%, tworzyw sztucznych – 15%.
- Wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych.
- Wydzielenie odpadów budowlano-remontowych ze strumienia odpadów komunalnych.
- Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych - zakłada się następujące poziomy selektywnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych: rok 2013: 10%, rok 2020: 50%.
- Edukacja mieszkańców i właścicieli oraz zarządców nieruchomości w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania.
- Sporządzenie gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz okresowa weryfikacja i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.
- Organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych.

5.4. Przyroda i krajobraz (PK)

Cel długookresowy do 2020 r.:

Zahamowanie strat różnorodności biologicznej, ekosystemów i krajobrazu.

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Powiat):

- Wspieranie działań na rzecz utrzymania różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.
- Upowszechnianie informacji na temat obszarów systemu Natura 2000 w powiecie oraz zasad funkcjonowania systemu.
- Promocja zrównoważonej turystyki jako formy umiarkowanego użytkowania obszarów cennych przyrodniczo.
- Wspieranie zalesień terenów o niskich klasach bonitacyjnych i gruntów nieprzydatnych rolniczo.

- Wspieranie monitoringu środowiska leśnego w celu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników abiotycznych (szkody przemysłowe, pożary) i biotycznych (choroby drzew, działalność szkodników).
- Wspieranie działań prowadzonych przez Lasy Państwowe na rzecz podnoszenia świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, poprzez tworzenie ścieżek dydaktycznych, szkoleń.
- Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa w tym właścicieli lasów w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną.
- Wspieranie inicjatyw dotyczących porządkowania (utrzymywania czystości) terenów leśnych i rekreacyjnych.

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Gminy):

- Intensyfikacja działań na rzecz tworzenia nowych obszarów i obiektów prawnie chronionych.
- Wspieranie aktywności społecznej na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
- Realizacja programów edukacyjnych oraz rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej.
- Wspieranie działań na rzecz ochrony najwartościowszych, nieprzekształconych zespołów i fragmentów krajobrazów.

5.5. Gleby (GL)

Cel długookresowy do 2020 r.:

Racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Powiat, Gminy):

- Upowszechnianie informacji dotyczących zasad dobrych praktyk rolniczych oraz upraw ekologicznych.
- Wspieranie monitoringu jakości gleby wraz z prowadzeniem bazy danych zawierającej wyniki badań jakości gleby i ziemi.
- Wspieranie działań mających na celu zapobieganie zakwaszeniu gleb.
- Włączenie się do systemu identyfikacji terenów przemysłowych oraz aktualizacja bazy danych.
- Wspieranie działań mających na celu rekultywację gleb zdegradowanych.

5.6. Zasoby naturalne (ZN)

Cel długookresowy do 2020 r.:

Racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Powiat):

- Wspieranie działań mających na celu minimalizację strat w eksploatowanych złożach.
- Propagowanie i edukacja w zakresie wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.
- Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin z zachowaniem zasad racjonalnego korzystanie ze złóż kopalin w sposób nie dopuszczający do naruszenia równowagi w ekosystemie.

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Gminy):

- Wspieranie działań mających na celu minimalizację strat w eksploatowanych złożach.
- Edukacja w zakresie wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.

5.7. Tereny przemysłowe i zdegradowane (TP)

Cel długookresowy do 2020 r.:

Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Powiat):

- Inwentaryzacja terenów przemysłowych i zdegradowanych na terenie powiatu.
- Wspieranie działań mających na celu rozwój systemu identyfikacji terenów zdegradowanych.
- Wspieranie działań mających na celu rekultywację i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin.

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Gminy):

- Inwentaryzacja terenów przemysłowych i zdegradowanych na terenie gminy.
- Działania mające na celu rekultywację i zagospodarowanie terenów przemysłowych i zdegradowanych.

5.8. Hałas (H)

Cel długookresowy do 2020 r.:

Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Powiat):

- Wspieranie systemu monitoringu hałasu komunikacyjnego w miejscach potencjalnego występowania największych uciążliwości.

- Wspieranie przedsięwzięć zmierzających do ograniczenia uciążliwości związanych z hałasem komunikacyjnym (budowa ekranów akustycznych, rozwój sieci ścieżek rowerowych poprawa izolacji akustycznej budynków).
- Modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa.

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Gminy):

- Rozwój sieci ścieżek rowerowych.

5.9. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych (E)

Cel długookresowy do 2020 r.:

Ochrona mieszkańców przed nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Powiat):

- Wspieranie badań zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym.
- Edukacja ekologiczna dotycząca skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

Kierunki działań na lata 2013-2016 (Gminy):

- Edukacja ekologiczna mieszkańców dotycząca skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

6. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ DO 2020 ROKU

Plan operacyjny obejmujący zadania na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. oraz nakłady na realizację zadań z budżetu Powiatu zamieszczono w tabeli nr 33.

Zadania w zakresie ochrony środowiska planowane do realizacji w latach 2013-2016 przez Gminy oraz instytucje działające na terenie powiatu zamieszczone zostały w tabeli nr 34.

Tab. 33. Zadania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020.

Zadania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020	Jednostka odpowiedzialna / jednostka współpracująca	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
POWIETRZE (P)											
Modernizacja systemów ogrzewania w obiektach zarządzanych przez Powiat	Starostwo Powiatowe / jednostki organizacyjne powiatu									50 000 zł/rok	Budżet Powiatu
Termomodernizacja obiektów zarządzanych przez Powiat	Starostwo Powiatowe / jednostki organizacyjne powiatu									50 000 zł/rok	Budżet Powiatu
Bieżące remonty i przebudowy dróg powiatowych	Powiatowy Zarząd Dróg									800 000 – 2 500 000 zł/km	Budżet PZD fundusze UE
Utrzymanie czystości dróg w celu ograniczenia emisji wtórnej (czyszczenie metodą mokrą)	Powiatowy Zarząd Dróg									200-500 zł /km	Budżet PZD
Edukacja ekologiczna mieszkańców powiatu w zakresie korzystania z energii ze źródeł odnawialnych	Starostwo Powiatowe									1 000 zł/rok	Budżet Powiatu
Promocja środków transportu zbiorowego	Starostwo Powiatowe MZD/PKS/Gminy									-	Budżet Powiatu Budżety Gmin
ZASOBY WODNE (W)											
Współudział przy opracowywaniu programu ochrony przed powodzią w obszarze zlewni rzeki Wisły i tworzeniu systemów ochrony przeciwpowodziowej	Starostwo Powiatowe / Gminy / RZGW									-	Budżet Powiatu, fundusze UE
Realizacja zadań związanych z oczyszczaniem ścieków opadowych z dróg powiatowych	Starostwo Powiatowe / Powiatowy Zarząd Dróg									100 000 zł/rok	Budżet Powiatu, fundusze UE

Zadania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020	Jednostka odpowiedzialna / jednostka współpracująca	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
GOSPODARKA ODPADAMI (O)											
Zwiększenie kontroli i egzekwowanie realizacji zapisów w wydawanych decyzjach w zakresie gospodarki odpadami	Starostwo Powiatowe									w ramach wydatków bieżących	Budżet Powiatu
Gromadzenie i coroczna aktualizacja danych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 04.02.2004 r.	Starostwo Powiatowe									w ramach wydatków bieżących	Budżet Powiatu
Współpraca z wojewodą, samorządem wojewódzkim i gminami w zakresie realizacji zadań „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bielskiego”	Starostwo Powiatowe / Wojewoda/Gminy									w ramach wydatków bieżących	Budżet Powiatu
Działania informacyjno-edukacyjne, w tym m.in.: przygotowanie ulotek informacyjnych o szkodliwości azbestu i o obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania, przygotowanie stałej informacji, na stronach internetowych, poświęconej tematyce azbestu, okresowe publikacje w prasie lokalnej dotyczące tematyki azbestu	Starostwo Powiatowe									5 000 zł/rok	Budżet Powiatu
Informacje z realizacji Programu Usuwania Azbestu oraz monitorowanie prac zamieszczane w opracowywanych co dwa lata raportach z wykonania „Programu ochrony środowiska dla powiatu bielskiego”	Starostwo Powiatowe									5 000 zł/ co dwa lata	Budżet Powiatu, fundusze UE
Okresowa weryfikacja i aktualizacja „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bielskiego” (wg potrzeb)	Starostwo Powiatowe									6 000 zł	Budżet Powiatu dotacje Min. Gosp.
Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów oświatowych i użyteczności publicznej podlegających Starostwu Powiatowemu	Starostwo Powiatowe									-	Budżet Powiatu
Działalność edukacyjna w zakresie selektywnej zbiórki odpadów i właściwego zagospodarowywania odpadów oraz propagowanie technologii i działań „przyjaznych środowisku”	Starostwo Powiatowe / Gminy / Szkoły / Organizacje pozarządowe									2 000 zł/rok	Budżet Powiatu

Zadania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020	Jednostka odpowiedzialna / jednostka współpracująca	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
PRZYRODA I KRAJOBRAZ (PK)											
Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa	Starostwo Powiatowe / Nadleśnictwo Bielsko Nadleśnictwo Andrychów									w ramach wydatków bieżących	Budżet Powiatu, Budżet Nadleśnictwa
Wykonanie uproszczonych planów urządzenia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa	Starostwo Powiatowe / Nadleśnictwo Bielsko Nadleśnictwo Andrychów									20 000 zł/rok	Budżet Powiatu
Współudział w organizacji wydarzeń turystycznych, ekologicznych, sportowych i kulturalnych	Starostwo Powiatowe / Gminy									5 000 zł/rok	Budżet Powiatu, Budżety Gmin
Nasadzenia i pielęgnacja drzew w pasie dróg powiatowych	Starostwo Powiatowe/ PZD									-	Budżet Powiatu
Promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych o charakterze cyklicznym	Starostwo Powiatowe									3 000 zł/rok	Budżet Powiatu
Promocja działań proekologicznych (zalesianie gruntów porolnych, alternatywne źródła energii, zmiana przyzwyczajęń konsumenckich), wydawnictwa ekologiczne, w tym dla dorosłej części społeczności lokalnej	Starostwo Powiatowe									3 000 zł/rok	Budżet Powiatu
Realizacja zieleni urządzonej w ramach powiatowego ośrodka rekreacyjno-wypoczynkowego (wybór jednej z lokalizacji: dolina Żylicy – Szczyrk lub Buczkowice; obrzeże Jeziora Goczałkowickiego – Zabrzeg; kamieniołom w Kozach; dolina Soły – Heczmarowice; Zasole Bielańskie)	Starostwo Powiatowe / Gminy									-	Budżet Powiatu, fundusze UE
ZASOBY NATURALNE (ZN)											
Nadzór organu administracji geologicznej nad realizacją prac geologicznych, zgodnie z zatwierdzonym projektem robót geologicznych	Starostwo Powiatowe									w ramach wydatków bieżących	Budżet powiatu
TERENY POPRZEMYSŁOWE I ZDEGRADOWANE (TP) i GLEBY (GL)											
Współpraca z Gminami w zakresie inwentaryzacji i rekultywacji terenów zdegradowanych	Starostwo Powiatowe / Gminy / Właściciele terenów									w ramach wydatków bieżących	Budżet powiatu

Zadania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020	Jednostka odpowiedzialna / jednostka współpracująca	Okres realizacji								Szacunkowe nakłady [zł]	Potencjalne źródła finansowania
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Wspieranie kontroli zawartości metali ciężkich w glebach użytkowanych rolniczo	Starostwo Powiatowe / WIOŚ / Producenci rolni / ARiMR									-	Budżet Powiatu
Prowadzenie i aktualizacja rejestru zawierającego informacje o terenach na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości ziemi lub gleby	Starostwo Powiatowe									w ramach wydatków bieżących	Budżet powiatu
Kompleksowe uzbrojenie przemysłowych terenów inwestycyjnych	Starostwo Powiatowe / PZD / Gminy / Przedsiębiorcy									23 115 048	Budżet powiatu EFRR
HAŁAS (H) i ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH (E)											
Współpraca z WIOŚ w zakresie monitorowania jakości hałasu oraz oddziaływania pól elektromagnetycznych	Starostwo Powiatowe / WIOŚ									w ramach wydatków bieżących	Budżet powiatu
Realizacja zadań modernizacyjnych na drogach powiatowych	Starostwo Powiatowe/ PZD									-	Budżet powiatu
Prowadzenie nasadzeń i odnowy zieleni ochronnej przy drogach powiatowych	Starostwo Powiatowe/ PZD									-	Budżet powiatu
Prowadzenie edukacji ekologicznej uświadamiającej problemy ochrony przed hałasem i polami elektromagnetycznymi	Starostwo Powiatowe / WIOŚ / PZD									500 zł/rok	Budżet powiatu

Tab. 34. Najważniejsze zadania w zakresie ochrony środowiska planowane do realizacji w latach 2013-2016 i perspektywie do 2020 r. przez Gminy oraz instytucje działające na terenie powiatu (na podstawie ankietyzacji).

Zadania z zakresu ochrony środowiska planowane do realizacji	Jednostka realizująca	Okres realizacji	Planowane koszty realizacji	Źródła finansowania
POWIETRZE (P)				
Program ograniczenia niskiej emisji, dofinansowanie wyposażenia budynków w kolektory słoneczne.	Gmina Bestwina	2015-2019	3 000 000	środki unijne, WFOŚiGW
Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w Buczkowicach oraz wprowadzenie odnawialnych źródeł energii na terenie gminy. Faza koncepcyjna.	Gmina Buczkowice	2015-2019	4 000 000	EFRR, środki własne
Ograniczenie niskiej emisji w budynkach prywatnych mieszkańców gminy poprzez wymianę kotłów oraz wprowadzenie odnawialnych źródeł energii.	Gmina Buczkowice	2015-2019	6 000 000	EFRR, środki własne
Modernizacja dróg gminnych.	Gmina Buczkowice	2014-2019	10 000 000	budżet państwa, środki własne
Rozbudowa ścieżki rowerowej na terenie Gminy Buczkowice.	Gmina Buczkowice	2014-2019	4 000 000	środki UE, środki własne
Wymiana kotłów w budynku należącym do Gminy.	Gmina Kozy	2013-2014	141 400	środki własne
Zaspokojenie potrzeb z zakresu transportu publicznego mieszkańców powiatu bielskiego – dofinansowanie PPKS Bielsko-Biała.	Gmina Kozy	2013	170 000	środki własne
Termomodernizacja budynków we władaniu Gminy.	Gmina Wilkowice	2013-2014	1 360 000	środki własne, środki zewnętrzne
Rozbudowa i modernizacja dróg gminnych.	Gmina Wilkowice	2013-2016	2 527 000	środki własne, środki zewnętrzne
ZASOBY WODNE (W)				
Budowa kanalizacji sanitarnej w Bestwinie – część pierwsza.	Gmina Bestwina	2013-2014	14 000 000	budżet gminy środki unijne, WFOŚiGW
Rozbudowa i wymiana wodociągów w Kaniowie.	Gmina Bestwina	2014-2015	3 500 000	budżet Gminy środki unijne, WFOŚiGW
Budowa kanalizacji sanitarnej oraz przebudowa pompowni ścieków w Gminie Buczkowice. Długość planowanej do wybudowania kanalizacji około 7km. Inwestycja na etapie przygotowania do przetargu.	Gmina Buczkowice	2014-2015	6 801 100	PROW, środki własne

Zadania z zakresu ochrony środowiska planowane do realizacji	Jednostka realizująca	Okres realizacji	Planowane koszty realizacji	Źródła finansowania
Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Buczkowice. Długość planowanej do wybudowania sieci wodociągowej około 20km. Faza koncepcyjna.	Gmina Buczkowice	2015-2019	6 000 000	EFRR, środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej etap III.	Gmina Jaworze	2013-2014	7 000 000	Dotacja POIiŚ środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej – kanały boczne w Kozach Górnych i wzdłuż kolektora Czerwonka, 9 etap.	Gmina Kozy	2013-2014	7 492 000	środki własne, PROW
Budowa kanalizacji sanitarnej w Bujakowie wzdłuż ul. Podlesie (z ul. bocznymi) 12193 mb.	Gmina Porąbka	2013-2016	-	środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej Gmina Porąbka- sołectwo Czaniec wzdłuż ulic: Królewskiej, Koralowej, Kryształowej oraz części ul. Kościelnej wraz z przłączami do budynków- 5491,7 mb.	Gmina Porąbka	2013-2016	-	środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej w sołectwie Czaniec – wzdłuż ulicy Kęckiej, Kościelnej, Dworskiej – 7852 mb.	Gmina Porąbka	2013-2016	-	środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej w Porąbce – Kozubnik.	Gmina Porąbka	2013-2016	-	środki własne
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Stromej – projekt.	Gmina Szczyrk	2013-2016	65 000	środki własne
Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w rejonie ul. Zielonej.	Gmina Szczyrk	2013-2016	150 000	środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej w okolicach ul. Stawowej, Wodnej, Lekacz, Skotnica w Pisarzowicach.	Gmina Wilamowice	2014-2015	4 719 550	środki własne, PROW, WFOŚiGW
Budowa kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Odsole, Strażackiej i Wrzosowej w Heczarnowicach - 2 356 m kanalizacji grawitacyjnej.	Gmina Wilamowice	2014-2015	2 000 000	środki własne, PROW, WFOŚiGW
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Podlesie, Leśna w Dankowicach.	Gmina Wilamowice	2014-2015	2 200 000	środki własne, WFOŚiGW
Rozbudowa Oczyszczalni ścieków w Zasolu Bielańskim.	Gmina Wilamowice	2014-2020	4 100 0000	środki własne, środki zewnętrzne
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Zasolu Bielańskim (projekt).	Gmina Wilamowice	2014-2020	2 030 000	środki własne,
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Wilamowicach.	Gmina Wilamowice	2014-2020	1 130 705	środki zewnętrzne
Opracowanie warunków korzystania z wód regionu wodnego.	RZGW	2013	-	-
Wykonanie dokumentacji technicznej na zabezpieczenie brzegów potok Mała Puszcza w km 1+500 – 2+500 w m. Porąbka.	RZGW Kraków	2013-2014	295 000	środki własne

Zadania z zakresu ochrony środowiska planowane do realizacji	Jednostka realizująca	Okres realizacji	Planowane koszty realizacji	Źródła finansowania
Zabezpieczenie brzegów, remont, odbudowa zabudowy hydrotechnicznej na potoku Wielka Puszcza w km 1+426-2+146 w m. Porąbka.	RZGW Kraków	2013-2014	2 460 000	środki własne
Zabezpieczenie brzegów potoku Dunacie w km 0+900 – 1+200 w m. Szczyrk.	RZGW Kraków	2013	70 000	środki własne
Lokalne zabezpieczenie brzegów potoku Żylica w km 15+000 – 19+000 w m. Szczyrk.	RZGW Kraków	2013	70 000	środki własne
Remont żłobu na potoku Żylica w km 13+300 – 13+500 w m. Szczyrk.	RZGW Kraków	2013	100 000	środki własne
Zabezpieczenie brzegów, remont na potoku Flaki w km 0+150- 2+000 w m. Kozy.	RZGW Kraków	2014	300 000	środki własne
Usunięcie szkód powodziowych z 2010 r. w zlewni rz. Białej, w tym: - Remont regulacji na rz. Białej w km 10+170-14+875 - Remont regulacji na rz. Białej w km 14+485-15+200 i 15+400-16+700 - Remont regulacji na rz. Białej w km 18+000-21+500	RZGW Gliwice	2013	12 160 000	środki własne
Remont regulacji na rz. Białej w km 16+700-16+950.	RZGW Gliwice	2013	1 059 654	środki własne
Usunięcie szkód powodziowych z 2010 r. w zlewni rz. Białej.	RZGW Gliwice	2014-2016	18 000 000	środki własne
Zarządzanie administrowanymi ciekami – remonty i konserwacje.	ŚZMiUW	2013	-	środki własne
PRZYRODA I KRAJOBRAZ (PK)				
Rewitalizacja zabytkowego parku przy Urzędzie Gminy w Bestwinie.	Gmina Bestwina	2015	300 000	WFOŚiGW w Katowicach budżet gminy
Objęcie ochroną jako pomniki przyrody dwóch drzew.	Gmina Bestwina	2014	3 000	budżet gminy
Zagospodarowanie terenów przyległych do potoku Żylica wraz z budową ścieżki dydaktycznej w Gminie Buczkowice. Faza koncepcyjna.	Gmina Buczkowice	2015-2019	18 270 000	EFRR, środki własne
Budowa boiska sportowego ogólnodostępnego w Rybarzowicach nad Żylicą. Inwestycja w realizacji.	Gmina Buczkowice	2013-2014	1 853 000	PROW, środki Ministerstwa Sportu i Turystyki, środki własne

Zadania z zakresu ochrony środowiska planowane do realizacji	Jednostka realizująca	Okres realizacji	Planowane koszty realizacji	Źródła finansowania
Rewitalizacja zieleni Parku Zdrojowego w Jaworzu – Centrum, Aleja Kościelna, Amfiteatr.	Gmina Jaworze	2013-2014	208 703	środki własne, WFOŚiGW
Pielęgnacja drzew pomnikowych.	Gmina Wilamowice	2013-2015	40 000	środki własne
Ochrona i utrzymanie zieleni wiejskiej.	Gmina Wilkowice	2013-2016	160 000	środki własne, środki zewnętrzne
Utrzymanie i ochrona lasów gminnych.	Gmina Wilkowice	2013-2016	20 000	środki własne, środki zewnętrzne
Zabiegi ochrony na drzewach.	Gmina Wilkowice	2013-2016	20 000	środki własne, środki zewnętrzne
Utrzymanie ścieżek rowerowych.	Gmina Wilkowice	2013-2016	40 000	środki własne, środki zewnętrzne
Modernizacja parków i skwerów nad rzekami.	Gmina Wilkowice	2013-2016	80 000	środki własne, środki zewnętrzne
GOSPODARKA ODPADAMI (O)				
Utworzenie Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów.	Gmina Kozy	2014-2016	150 000	środki własne, środki zewnętrzne
Edukacja ekologiczna na temat właściwego zagospodarowywania odpadów.	Gmina Szczyrk	2013-2014	10 000	środki własne
Utworzenie i obsługa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) na terenie Gminy Wilamowice.	Gmina Wilamowice	2013-2015	103 680	środki własne
Usuwanie azbestu.	Gmina Wilkowice	2013-2016	280 000	środki własne środki zewnętrzne
Kampania informacyjna w zakresie gospodarowania odpadami, konkursy ekologiczne.	Gmina Wilkowice	2013-2016	12 000 - 20 000	środki własne środki zewnętrzne
Wspieranie zadań organizacji pozarządowych w zakresie edukacji ekologicznej.	Gmina Wilkowice	2013-2016	7 500	środki własne środki zewnętrzne

7. ZAGADNIENIA SYSTEMOWE

7.1. Zarządzanie programem

Przepisy prawa, wykonywane zadania, powinności obywatelskie wskazują wielu uczestników realizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego*. Są to:

- władze powiatu przygotowujące i uchwalające Program oraz oceniające sprawność i efektywność jego realizacji,
- jednostki samorządu terytorialnego (gminy, województwo) prowadzące wielorakie działania w zakresie ochrony środowiska (gminy - przede wszystkim inwestycyjne w gospodarce komunalnej), a także edukacji ekologicznej oraz sprawozdawczości;
- podmioty gospodarcze działające na terenie powiatu, szczególnie te, które posiadają znaczny wpływ na stan środowiska i wymagają uzyskania pozwoleń zintegrowanych na korzystanie ze środowiska;
- instytucje działające na terenie powiatu wykonujące zadania określone w prawie polskim w zakresie związanym z ochroną środowiska i człowieka;
- organizacje pozarządowe wspierające społeczeństwo w realizowaniu swych aspiracji i wykonywaniu powinności obywatelskich, a także przyjmujące na siebie rolę pośredniczenia pomiędzy administracją a społeczeństwem;
- mieszkańcy Powiatu.

Włączenie do procesu realizacji Programu szerokiego grona partnerów instytucjonalnych i społecznych pozwala na przekazywanie i współodpowiedzialności za osiąganie celów. Stąd ważnym elementem jest uspołecznienie procesu planowania i podejmowania decyzji, przejrzystość procedur włączających szerokie grono partnerów – również, w proces oceny skuteczności realizacji.

Samorząd Powiatu dysponuje głównie kompetencjami o charakterze strategicznym: ustala strategię rozwoju Powiatu, a także powiatowe programy i plany. Z mocy prawa Starosta i Zarząd Powiatu jest głównym wykonawcą Programu, jednak faktycznie należałoby ich role określić jako ukierunkowującą i koordynacyjną.

Starosta Powiatu, który co 2 lata, przedstawiania Radzie Powiatu raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska. Rada Powiatu współpracuje z jednostkami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz z samorządami gminnymi. Ponadto Zarząd Powiatu współpracuje z jednostkami posiadającymi instrumenty kontroli i monitoringu takimi jak WIOŚ i RZGW.

Realizacji celów i przedsięwzięć zaproponowanych w Programie służą instrumenty wynikające z przepisów prawa. Możliwość stosowania tych instrumentów przepisy prawa przypisują administracji publicznej, poprzez możliwość wydawania decyzji administracyjnych:

- na korzystanie z zasobów środowiska i wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych,
- zatwierdzających program gospodarki odpadami,
- pozwoleń wodnoprawnych,
- decyzji dotyczących podziałów i scaleń gruntów,
- pozwoleń na budowę, podejmowanych w oparciu o zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- prowadzonych postępowań w sprawie oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć zobowiązujących do prowadzenia badań monitoringowych stanu środowiska,
- konieczności przeprowadzenia przeglądu ekologicznego, a także wszystkich innych, wynikające z przepisów szczególnych.

Zawarte w Programie zadania realizowane będą przez samorząd powiatowy, samorządy poszczególnych gmin oraz podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami określonymi przez Program. Wypracowane procedury powinny przede wszystkim usprawniać współpracę pomiędzy przedstawicielami różnych szczebli środowisk rządowych i pozarządowych.

7.2. Monitoring realizacji programu

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w powiecie. Monitoring prowadzonych działań w zakresie ochrony środowiska oznacza, że realizacja Programu będzie podlegała ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizy przyczyn tych rozbieżności.

Zarząd Powiatu będzie co dwa lata przedkładał Radzie Powiatu raport oceniający realizację Programu. Wyniki oceny stanowiąc będą podstawę kolejnej aktualizacji Programu. Głównymi elementami monitoringu wdrażania *Programu* powinny więc być:

- ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska jest dobry system sprawozdawczości, który powinien opierać się na wskaźnikach stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej.

Wg *Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018* system oceny realizacji Programu powinien być oparty na wskaźnikach presji, stanu i reakcji:

- wskaźniki presji odnoszą się do tych form działalności, które zmniejszają ilość i jakość zasobów środowiska, przy czym wyróżnia się: wskaźniki presji bezpośredniej, wyrażonej w kategoriach emisji zanieczyszczeń lub konsumpcji zasobów środowiska, wskaźniki presji pośredniej, opisujących te szkodliwe formy działalności ludzkiej, które w efekcie prowadzą do wywierania presji bezpośredniej;
- wskaźniki stanu odnoszą się do jakości środowiska i jakości jego zasobów,
- wskaźniki reakcji pokazują w jakim stopniu społeczeństwo zainteresowane jest odpowiedzią na stan środowiska (indywidualne i grupowe działania prowadzące do ograniczenia, opanowania lub uniknięcia negatywnego oddziaływania na środowisko).

W poniższej tabeli przedstawiono wskaźniki monitorowania Programu, przyjmując, że lista ta będzie sukcesywnie modyfikowana. Do określenia wskaźników wykorzystywane mogą być dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Głównego Urzędu Statystycznego, bazy WSO. Wskaźniki wyjściowe (za 2011 r. lub 2012 r. – w zależności od dostępności danych GUS) przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 35. Wskaźniki monitoringu realizacji Programu.

Lp.	Element monitoringu	Wskaźnik	Rok 2011 lub 2012
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE (P)			
wskaźniki stanu			
1.	Jakość powietrza	Pył zawieszony PM10	C
		Pył zawieszony PM 2,5	C
		Dwutlenek siarki	C
		Dwutlenek azotu	A
		Tlenki azotu	A
		Tlenek węgla	A
		Benzen	A
		Ozon	C
		Ołów	A
		Kadm	A
		Nikiel	A
		Arsen	A
		Benzo(a)piren	C
wskaźniki presji			
2.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych do	Ogółem [Mg/rok]	168
		Ze spalania paliw [Mg/rok]	155

Lp.	Element monitoringu	Wskaźnik	Rok 2011 lub 2012
	powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	Cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych [Mg/rok]	2
		Węglowo-grafitowe, sadza [Mg/rok]	1
3.	Emisja zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	Ogółem [Mg/rok]	351 856
		SO ₂ [Mg/rok]	1 027
		NO _x [Mg/rok]	299
		CO [Mg/rok]	401
		CO ₂ [Mg/rok]	349 713
wskaźniki reakcji			
4.	Ludność korzystająca z sieci gazowej w % ogółem ludności	Ludność [%]	71,6
5.	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane w urządzeniach do redukcji	[Mg/rok]	25 202
6.	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane w urządzeniach do redukcji	[Mg/rok]	18
7.	Nakłady na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu	[tys. zł]	2 785,9
ZASOBY WODNE (W)			
wskaźniki stanu			
7.	Jakość wód powierzchniowych	Klasy jakości wód / stan potencjał ekologiczny	stan/potencjał ekologiczny dobry i powyżej dobrego w punktach: 1. Pisarzówka - ujście do Soły 2. Rudawka – ujście do Wapienicy 3. Biała (Białka) - powyżej Rozlewni stan/potencjał ekologiczny dobry w punkcie: 1. Łaziński Potok – ujście do Hłownicy stan/potencjał ekologiczny umiarkowany w punktach: 1. Wapienica - ujście do Hłownicy 2. Jasienica – ujście do Hłownicy
9.	Jakość wód podziemnych	Klasy jakości wód	III w 1 punkcie pomiarowym (gm. Jasienica) II w 1 punkcie pomiarowym (Wilkowice)
10.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu	BZT5 [kg/rok]	27 544
		ChZT [kg/rok]	189 689
		Zawiesina [kg/rok]	39 574
		Azot ogólny [kg/rok]	23 171
		Fosfor ogólny [kg/rok]	1 443

Lp.	Element monitoringu	Wskaźnik	Rok 2011 lub 2012
11.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych odprowadzanych do wód lub do ziemi	BZT5 [kg/rok]	17 316
		ChZT [kg/rok]	103 426
		Zawiesina [kg/rok]	20 675
		Chlorki i siarczany [kg/rok]	53 115 726
		Fenole lotne [kg/rok]	10
		Azot ogólny [kg/rok]	2 214
		Fosfor ogólny [kg/rok]	236
wskaźniki presji			
12.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki i ludności	Przemysł [dam ³ /rok]	1 917
		Ludność [dam ³ /rok] – woda dostarczona gosp. domowym	4 195,1
		Rolnictwo i leśnictwo [dam ³ /rok]	20 178
13.	Ludność korzystająca z wodociągów w % ogółem ludności	Ludność [%]	82,6
14.	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogółem ludności	Ludność [%]	36,8
15.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółem ludności	Ludność [%]	42,6
wskaźniki reakcji			
16.	Nakłady na gospodarkę ściekową i ochronę wód	[tys. zł]	68 398,1
17.	Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	biologicznych [szt.]	1
		z podwyższonym usuwaniem biogenów [szt.]	4
18.	Liczba przemysłowych oczyszczalni ścieków	mechanicznych [szt.]	2
		chemicznych [szt.]	2
		biologicznych [szt.]	6
19.	Stopień oczyszczania ścieków przemysłowych i komunalnych	Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczania [%]	68,61
GOSPODARKA ODPADAMI (O)			
wskaźniki stanu			
20.	Budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	Liczba budynków [szt.]	29 964
21.	Odpady komunalne	Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku [Mg]	22 448,57
wskaźniki presji			
22.	Wytworzone odpady komunalne	Ilość wytworzonych odpadów komunalnych [tys. Mg]	22,5

Lp.	Element monitoringu	Wskaźnik	Rok 2011 lub 2012
23.	Odpady wytworzone odpadów w sektorze gospodarczym	Ilość wytworzonych odpadów [tys. Mg]	753,5
24.	Powierzchnia terenów składowania odpadów nie zrekultywowana	Powierzchnia terenów [ha]	0
wskaźniki reakcji			
25.	Odzysk odpadów z sektora gospodarczego	Ilość odpadów z sektora gospodarczego poddanych odzyskowi [tys. Mg]	652,9
26.	Nakłady na gospodarkę odpadami, ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb oraz wód podziemnych i powierzchniowych	[tys. zł]	5 390,8
PRZYRODA I KRAJOBRAZ (PK)			
wskaźniki stanu			
26.	Lesistość	Udział lasów w powierzchni powiatu ogółem [%]	27,6
27.	Powierzchnie chronione	Ogółem obszary prawnie chronione (bez obszarów Natura2000) [ha]	11 142
		Powierzchnia rezerwatów przyrody ogółem [ha]	84,5
		Powierzchnia parków krajobrazowych [ha]	10 695,0
		Obszary chronionego krajobrazu [ha]	174,7
		Powierzchnia użytków ekologicznych [ha]	1,5
		Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe [ha]	203
		Pomniki przyrody [szt.]	75
ZASOBY NATURALNE (ZN)			
wskaźniki presji			
28.	Działalność górnicza	Liczba obszarów górniczych wyznaczonych na terenie powiatu	10
GLEBY (GL)			
wskaźniki presji			
29.	Gleby użytkowane rolniczo	Powierzchnia użytków rolnych [ha]	16 510
wskaźniki reakcji			
30.	Utrzymywanie gruntów rolnych w dobrej kulturze rolnej	Powierzchnia użytków rolnych [ha]	15 438
31.	Monitoring jakości gleb	Liczba punktów w których badano jakość gleb	0
TERENY POPRZEMYSŁOWE I ZDEGRADOWANE (TP)			
wskaźnik presji			
32.	Tereny zdegradowane	Ilość zarejestrowanych obszarów zgłoszonych	zgłoszono 12 terenów

Lp.	Element monitoringu	Wskaźnik	Rok 2011 lub 2012
		przez gminy, powiat do bazy wojewódzkiej (RSIP)	
		Powierzchnia obszarów	-
wskaźnik reakcji			
33.	Tereny zrekultywowane	Ilość [szt.]	-
		Powierzchnia obszarów [szt.]	-
HAŁAS (H) i ODDZIAŁYWANIE PÓŁ ELEKTROMAGNETYCZNYCH (E)			
wskaźnik stanu			
34.	Monitoring hałasu	Liczba punktów monitoringu hałasu [szt.]	1
		Liczba punktów kontrolnych Powiatu z przekroczeniami norm hałasu [szt.]	1
35.	Monitoring pól elektromagnetycznych	Liczba punktów monitoringu oddziaływania pól elektromagnetycznych [szt.]	2
36.		Liczba punktów kontrolnych Powiatu z przekroczeniami norm oddziaływania pól elektromagnetycznych [szt.]	0
wskaźnik presji			
37.	Liczba pojazdów	Liczba pojazdów samochodowych zarejestrowanych w powiecie [szt.]	98 806
		Samochody osobowe na 1000 ludności	503,9

6. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU

Wdrażanie programów ochrony środowiska jest możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania przedsięwzięć proekologicznych. Środki finansowe na ich realizację mogą pochodzić z budżetu powiatu, z budżetów samorządu gminnego, wojewódzkiego, ze środków własnych przedsiębiorstw i inwestorów prywatnych oraz funduszy ekologicznych, w tym funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Dla samorządu powiatowego potencjalne możliwości finansowania inwestycji i działań proekologicznych stwarzają:

- środki własne Powiatu,
- środki własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzki Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty bankowe,
- programy pomocowe Unii Europejskiej i pomoc finansowa udzielana poprzez zagraniczne fundacje.

Własne środki samorządu terytorialnego

Samorząd terytorialny część zadań finansuje ze środków własnych. Fundusze te pochodzą z bieżących środków, takich jak np. podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.

Własne środki inwestorów

Niektóre inwestycje są pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych i inwestorów prywatnych. Inwestycje przewidywane do realizacji przez podmioty gospodarcze mogą być dofinansowywane z funduszy ochrony środowiska.

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Stanowią one jedno z najpoważniejszych źródeł dotacji i preferencyjnych kredytów dla podmiotów podejmujących inwestycje ekologiczne. Fundusze ochrony środowiska mają za zadanie wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nie inwestycyjnych (edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska).

Kryteriami wyboru projektów do sfinansowania z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej są:

- 1) kryterium zgodności z polityką ekologiczną państwa,
- 2) kryterium efektywności ekologicznej,
- 3) kryterium efektywności ekonomicznej,
- 4) kryterium uwarunkowań technicznych i jakościowych,
- 5) kryterium zasięgu oddziaływania,
- 6) kryterium spełnienia przez wnioskodawcę wymogów formalnych.

Podstawowymi warunkami udzielenia dofinansowania są:

- 1) udokumentowane pełne pokrycie planowanych kosztów przedsięwzięcia,
- 2) wywiązanie się przez wnioskodawcę z obowiązku uiszczania opłat i kar, stanowiących przychody Funduszu oraz wywiązywania się z innych zobowiązań w stosunku do Funduszu,
- 3) przedsięwzięcie nie może być zakończone,
- 4) udzielone dofinansowanie nie może przekroczyć kosztów przedsięwzięcia.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NFOŚiGW wspiera finansowo przedsięwzięcia podejmowane dla poprawy jakości środowiska w Polsce, traktując jako priorytetowe te zadania, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej. Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nie inwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych, bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych. Rolą Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, które:

- znajdują odzwierciedlenie w strategii rozwoju województwa, spójnej z polityką ekologiczną państwa,
- zawarte są w lokalnych i długookresowych programach ochrony środowiska,
- realizowane są w zakładach szczególnie uciążliwych dla środowiska,
- realizowane są na terenach szczególnie cennych przyrodniczo,
- spełniają rolę dźwigni finansowej przez pobudzenie wykorzystania środków podmiotów gospodarczych, samorządów terytorialnych oraz gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska, a także ograniczają uciążliwości dla środowiska.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach przewiduje dofinansowanie poprzez pożyczki i dotacje wdrażania projektów związanych z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska. WFOŚiGW udziela preferencyjnych pożyczek z opcją częściowego umorzenia oraz dotacje, które mogą być przeznaczone na realizację zadań z zakresu:

- ochrony wód i gospodarki wodnej: sieci kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków, sieci wodociągowe, zbiorniki retencyjne,
- ochrony atmosfery: modernizacji kotłowni, likwidacja niskiej emisji, odnawialne źródła energii, termorenowacja budynków,
- ochrony powierzchni ziemi: selektywna zbiórka odpadów, recykling, nowoczesne składowiska odpadów,
- przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska: zakup pojazdów ratowniczo-gaśniczych, zakup specjalistycznego sprzętu ratowniczego,
- edukacji ekologicznej: konkursy ekologiczne, szkolenia, konferencje, badania naukowe, zielone szkoły,
- ochrony przyrody: ochrona gatunkowa i obszarowa, pielęgnacja pomników przyrody, zalesienia, plany gospodarki zasobami przyrody,
- monitoringu środowiska: zakup specjalistycznego sprzętu do monitorowania środowiska.

Kredyty

Preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne, bez możliwości umorzeń udzielane są przez Bank Ochrony Środowiska S.A.(BOŚ). BOŚ przy pożyczkach kieruje się podobnymi kryteriami jak NFOŚiGW i WFOŚiGW. Są to efektywność ekologiczna zadania i jego zgodność z priorytetami dla polityki ekologicznej. Komercyjne kredyty bankowe ze względu na duże koszty finansowe związane z oprocentowaniem, nie

powinny być brane pod uwagę jako podstawowe źródła finansowania inwestycji, lecz jako uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych.

Fundusze unijne na ochronę środowiska

Fundusze unijne - do ich zadań należy wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarki poszczególnych krajów członkowskich UE poprzez zwiększanie ich spójności gospodarczej oraz społecznej. Są one narzędziem realizacji polityki regionalnej UE. Fundusze te skierowane są przede wszystkim na wspieranie regionów oraz dziedzin gospodarki słabiej rozwiniętych, które bez dodatkowych nakładów finansowych nie są w stanie dorównać do średniego poziomu reprezentowanego przez inne kraje UE. Jednym z elementów przyznawania funduszy są szeroko rozumiane aspekty ochrony środowiska.

W Unii Europejskiej istnieją obecnie 4 fundusze strukturalne, przy czym działania z zakresu ochrony środowiska są realizowane w ramach: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF), a także Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 (priorytet V).

Beneficjentami tych programów są samorządy, stowarzyszenia, instytucje naukowe oraz przedsiębiorstwa.

Wielkość środków unijnych zaangażowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 – 2013 wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi ok. 42 % całości środków polityki spójności w Polsce.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko składa się z 5 priorytetów:

Priorytet I – Gospodarka wodno-ściekowa:

Beneficjenci: Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach realizacji obowiązków własnych gmin. Rodzaje projektów: budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz systemów kanalizacji sanitarnej w aglomeracjach powyżej 2 tys. RLM.

Priorytet II – Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi:

Beneficjenci: Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Rodzaje projektów: kompleksowe systemy gospodarowania odpadami komunalnymi, dostosowanie istniejących składowisk odpadów do obowiązujących przepisów, przygotowanie dokumentacji (studium wykonalności, dokumentacja techniczna i przetargowa), rekultywacja terenów powojсковych oraz zdegradowanych przez przemysł i górnictwo, projekty związane z zabezpieczeniem/stabilizacją osuwisk.

Priorytet III – Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska:

Beneficjenci: Regionalne zarządy gospodarki wodnej, jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urzędzeń Wodnych.

Rodzaje projektów: Projekty dotyczące modernizacji (rehabilitacji) istniejącej infrastruktury lub budowy nowych obiektów w celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zarówno budowl

hydrotechnicznych, jak również bezpieczeństwa powodziowego, projekty planów postępowania w sytuacji zagrożenia powodziowego, realizacja przedsięwzięć przeciwpowodziowych, projekty w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom, projekty prowadzące do wzrostu dyspozycyjnych zasobów wodnych, projekty uwzględniające zwiększenie małej retencji na obszarze zlewni oraz monitorowanie stanu środowiska, przygotowanie dokumentacji niezbędnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia (w tym dokumentacja techniczna dla projektów), projekty związane z budową i doskonaleniem stanowisk do analizowania i prognozowania zagrożeń naturalnych i stwarzanych poważnymi awariami, w tym wyposażenie w specjalistyczny sprzęt, zakupy specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii oraz wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego w tym również ratowniczo-gaśniczego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego, W zakresie monitoringu środowiska wyodrębnione zostały następujące obszary wsparcia: monitoring wód, monitoring powietrza oraz monitoring hałasu. Wspierane będą projekty o charakterze powtarzalnym - realizowane z wykorzystaniem standardowych metod, narzędzi oraz technologii.

Priorytet IV – Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska:

Beneficjenci: Małe, średnie i duże przedsiębiorstwa za wyłączeniem przedsiębiorstw wymienionych w art. 35, ust. 3 pkt b w rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (EFR) oraz przedsiębiorstw objętych rozporządzeniem Rady nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Rodzaje projektów: zastępowanie surowców pierwotnych surowcami wtórnymi z odpadów, ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów, graniczenie energochłonności procesu produkcyjnego z wyłączeniem produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji, ograniczenie wodochłonności procesu produkcyjnego, inwestycje w urządzenia ograniczające emisje do środowiska (tzw. urządzenia „końca rury”), których zastosowanie jest niezbędne dla spełnienia zaostrzających się standardów emisyjnych lub granicznych wielkości emisji, budowa lub modernizacja oczyszczalni lub podczyszczalni ścieków przemysłowych, Inwestycje mające na celu zmniejszenie zużycia wody oraz ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami poprzez np. przebudowa ciągu technologicznego ograniczająca ilość produkowanych ścieków i/lub ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiornika, konwersja instalacji spalania paliw na rozwiązania przyjazne środowisku, modernizacja urządzeń lub wyposażenie instalacji spalania paliw w urządzenia lub instalacje do ograniczenia emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, Budowa, rozbudowa lub modernizacje instalacji do odzysku, w tym recyklingu lub unieszkodliwiania odpadów poużytkowych lub niebezpiecznych, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów, które mogą pełnić funkcje usługowe, zgodnie z krajowym i wojewódzkimi planami gospodarki odpadami, dla położonych w pobliżu jednostek gospodarczych, które nie mogą uniknąć wytwarzania podobnych typów odpadów, Budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do przekształcania odpadów w celu ułatwienia magazynowania i transportu odpadów oraz przygotowania ich do odzysku lub unieszkodliwiania, budowa,

rozbudowa lub modernizacja instalacji do zbierania lub magazynowania odpadów, w szczególności odpadów niebezpiecznych.

Priorytet V – Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych:

Beneficjenci: Parki narodowe, parki krajobrazowe i ich zespoły, wojewodowie, ogrody botaniczne, ogrody zoologiczne, urzędy morskie, inne jednostki rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, regionalne dyrekcje lasów państwowych, nadleśnictwa oraz inne jednostki organizacyjne lasów państwowych, instytucje naukowe oraz jednostki badawczo-rozwojowe, w tym szkoły wyższe oraz ich jednostki organizacyjne, inne podmioty sprawujące nadzór lub zarządzające ochroną obszarów chronionych, grupy wyżej wymienionych podmiotów ze wskazaniem beneficjenta wiodącego.

Rodzaje projektów: Projekty mające na celu przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności biologicznej, przywrócenie drożności korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju, opracowanie krajowych programów ochrony wybranych gatunków lub siedlisk przyrodniczych, ogólnopolskie lub ponadregionalne projekty szkoleniowe lub programy edukacyjne dla wybranych grup społecznych i zawodowych mające na celu kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju, organizacja ogólnopolskich i ponadregionalnych konkursów i festiwali ekologicznych, budowanie sieci partnerstwa na rzecz ochrony środowiska, moderowanie platform dialogu społecznego jako elementu integrującego społeczeństwo, zwłaszcza organizacje społeczne w procesie podejmowania decyzji.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 (RPO WŚ)

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 (z dnia 28 sierpnia 2007 r.) jest: stymulowanie dynamicznego rozwoju, przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu. Do osiągnięcia celów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 prowadzi realizacja 10 priorytetów, z których każdy jest zorientowany na osiągnięcie jednego z dziesięciu celów szczegółowych Programu. Cele szczegółowe Programu są równocześnie celami głównymi priorytetów.

Do celów głównych należą:

1. Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki opartej na wiedzy
2. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie
3. Wzrost konkurencyjności turystycznej regionu
4. Wzrost znaczenia kultury, jako czynnika rozwoju społeczno – gospodarczego
5. Ochrona oraz poprawa jakości środowiska
6. Wzrost konkurencyjności przestrzeni miejskiej województwa
7. Ukształtowanie efektywnego i zintegrowanego systemu transportowego
8. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa o wysokich kwalifikacjach zawodowych, poszukiwanych na rynku pracy
9. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu

10. Skuteczna absorpcja środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego

W ramach realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 zostanie zaangażowane 1712,98 mln EUR, ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Dofinansowanie projektów w ramach priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 wynosi do 85 % kosztów kwalifikowalnych, za wyjątkiem Priorytetu X Pomoc techniczna, gdzie dofinansowanie wynosi do 100 % kosztów kwalifikowalnych projektu.

Dodatkowo, w ramach Priorytetu V Środowisko - Działanie 5.2. Gospodarka odpadami i 5.5. Dziedzictwo przyrodnicze, przewiduje się możliwość finansowania kosztów kwalifikowalnych Europejskiego Funduszu Społecznego ze środków EFRR (cross - financing) do 10 % wartości kosztów kwalifikowalnych projektu.

W montażu finansowym dopuszczany jest również wkład WFOŚ.

Głównym celem Priorytetu V. Środowisko jest ochrona oraz poprawa jakości środowiska. Realizacja celu głównego odbywa się poprzez następujące cele szczegółowe:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- ograniczenie ilości odpadów deponowanych i zdeponowanych w środowisku,
- poprawa jakości powietrza,
- doskonalenie systemu zarządzania środowiskiem,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa.

Inwestycje w zakresie środowiska wspierane będą w ramach następujących działań:

- 5.1 Gospodarka wodno - ściekowa,
- 5.2 Gospodarka odpadami,
- 5.3 Czyste powietrze i odnawialne źródła energii,
- 5.4 Zarządzanie środowiskiem,
- 5.5 Dziedzictwo przyrodnicze.

W ramach gospodarki wodno-ściekowej preferuje się projekty realizujące kompleksowe podejście do kwestii gospodarki wodno-ściekowej, przyczyniające się do poprawy stanu wód powierzchniowych i podziemnych na terenie województwa śląskiego. Realizacja działania będzie również miała pozytywny wpływ na województwa ościennie. Obszarem realizacji projektów z gospodarki wodno-ściekowej są aglomeracje w granicach od 2000 do 15000 RLM, ujęte w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

W ramach gospodarki odpadami preferuje się projekty przyczyniające się do wdrożenia kompleksowych systemów gospodarowania odpadami np. związane z wprowadzaniem systemów selektywnej zbiórki odpadów. Wsparcie uzyskać mogą również działania zmierzające do likwidacji istniejących składowisk odpadów.

W zakresie inwestycji mających na celu poprawę jakości powietrza szczególne znaczenie ma ograniczenie „niskiej emisji”. Z tego też względu w ramach projektów przekształcania istniejących systemów ogrzewania obiektów użyteczności publicznej w systemy bardziej przyjazne środowisku wspiera się projekty kompleksowej termomodernizacji tzn. wraz z wymianą źródła ciepła, a z uwagi na dominującą monokulturę

węglową w produkcji energii wsparcie mogą uzyskać projekty z zakresu odnawialnych źródeł energii za wyjątkiem źródeł wykorzystujących energię wiatrową.

W ramach działania związanego z zarządzaniem środowiskiem wspierane są projekty zmierzające do utworzenia ogólnodostępnych baz informacji o stanie środowiska.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego rozpoczęło prace nad propozycją strategicznych decyzji w sprawie podziału Funduszy Europejskich w nowej wieloletniej perspektywie finansowej na lata 2014-2020. Więcej funduszy niż obecnie będą miały do dyspozycji samorządy wojewódzkie. Przedstawione przez Komisję Europejską w październiku 2011 r. projekty rozporządzeń dotyczących polityki spójności ograniczają zakres wsparcia z pieniędzy unijnych do 11 celów tematycznych, w dotyczących ochrony środowiska:

1. Badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje;
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych;
3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury;
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem;
6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów;
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych;
8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników;
9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie;
11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

7. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska zarządy województw, powiatów oraz gmin w celu realizacji Polityki Ekologicznej Państwa, sporządzają odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska. Programy te są uchwalane odpowiednio przez sejmik województwa, radę powiatu lub radę gminy.

Znacznym utrudnieniem w przygotowaniu aktualizacji gminnych programów jest brak aktualnych wytycznych co do ich sporządzania i realizacji. W wyniku braku wytycznych programy gminne różnią się od siebie strukturą, zakresami merytorycznymi, często nie są również spójne z dokumentami nadrzędnymi. Obecnie, jedynym dostępnym narzędziem do weryfikacji poprawności gminnych programów jest ich opiniowanie przez zarządy powiatów. Niestety narzędzie to jest mało efektywne i niewystarczające. Konieczne jest zatem opracowanie i wdrożenie przez Ministerstwo Środowiska wytycznych do przygotowania i realizacji POŚ niższych szczebli, niwelując tym samym istniejące bariery.

Ze względu na brak aktualnych krajowych wytycznych do tworzenia programów ochrony środowiska na szczeblu gminnym w niniejszym rozdziale zestawiono wymagania, jakie powinny zostać uwzględnione podczas aktualizacji programów przez gminy powiatu bielskiego.

Struktura gminnych programów ochrony środowiska powinna nawiązywać do struktury Polityki Ekologicznej Państwa, jednakże musi zostać zmodyfikowana o uwarunkowania środowiskowe dotyczące gminy i powiatu. Ponadto powinna uwzględniać założenia dotyczące ochrony środowiska zawarte w dokumentach krajowych jak i regionalnych. Sporządzając gminne programy należy korzystać z określonych w programie powiatowym i w innych dokumentach strategicznych regionu, zadań i celów. Powiatowy Program Ochrony Środowiska należy traktować jako wzór do wprowadzania zbliżonych celów i działań na szczeblu gminnym. Tak prowadzone działania zapewnią spójność dokumentów gminnych z powiatowym oraz ułatwią zarządzanie środowiskiem w powiecie.

Inspiracją i najważniejszym dokumentem nadrzędnym do opracowania niniejszego powiatowego programu był *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018*. Układ programu powiatowego odpowiada programowi wojewódzkiemu. Spójność programów gminnych z powiatowym, zapewni także spójność programów poszczególnych gmin z programem Województwa Śląskiego.

Przystępując do aktualizacji programu ochrony środowiska na szczeblu gminnym istotnym jest poddanie ocenie stopnia realizacji założonych w poprzednim programie celów i kierunków działań. Ocena ta powinna zawierać stopień realizacji celów i sprecyzowanych w harmonogramie zadań. Podstawą do przeprowadzenia niniejszej oceny powinny być wykonywane co dwa lata raporty z realizacji gminnych programów ochrony środowiska. Zaleca się by priorytety ekologiczne w gminnych programach określić zgodnie z zaproponowanymi w powiatowym programie ochrony środowiska.

Przygotowując plan operacyjny, należy uwzględnić przedsięwzięcia wytypowane na podstawie zdefiniowanych wcześniej celów i kierunków działań w ramach poszczególnych komponentów środowiskowych, zadania te powinny być mierzalne i spójne z zadaniami wskazanymi do realizacji w programie powiatowym. W planie operacyjnym wskazane jest by zawrzeć: zadania własne (kierunki dla tych zadań zostały wskazane w rozdziale 5. niniejszego Programu: Strategia ochrony środowiska - priorytety ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska, a także zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych. Zbieżność działań opisanych w gminnych programach z programem powiatowym i wojewódzkim ułatwi pozyskanie środków z funduszy ochrony środowiska i innych źródeł dotacji. Gminne programy powinny zawierać również spójny z programem powiatowym system monitorowania realizacji programu.

Wytyczne do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska przedstawiają się następująco:

- 1) Wprowadzenie.
 - a) Cel Przygotowania Programu Ochrony Środowiska.

- b) Uwarunkowania prawne i dokumenty strategiczne.
- c) Metodyka prac.
- d) Struktura i zakres dokumentu.
- e) Wykaz pojęć i skrótów.
- 2) Informacje ogólne o gminie.
- 3) Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska.
- 4) Ocena aktualnego stanu środowiska.
 - a) Ochrona powietrza atmosferycznego.
 - b) Gospodarka wodno-ściekowa.
 - c) Gospodarka odpadami.
 - d) Ochrona dziedzictwa przyrodniczego.
 - e) Ochrona zasobów kopalin.
 - f) Ochrona gleb.
 - g) Ochrona przed hałasem.
 - h) Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.
- 5) Priorytety ekologiczne, cele i kierunki działań.
 - a) Powietrze atmosferyczne.
 - b) Gospodarka wodno-ściekowa.
 - c) Gospodarka odpadami.
 - d) Dziedzictwo przyrodnicze.
 - e) Tereny przemysłowe.
 - f) Zasoby kopalin.
 - g) Ochrona gleb.
 - h) Hałas i pola elektromagnetyczne.
- 6) Plan operacyjny realizacji Programu.
- 7) Zagadnienia systemowe.
 - a) Zarządzanie Programem oraz monitoring realizacji Programu.
- 8) Aspekty finansowe realizacji Programu.

8. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Zgodnie z obowiązującą ustawą Prawo ochrony środowiska organ wykonawczy powiatu ma obowiązek sporządzać w celu realizacji polityki ekologicznej państwa program ochrony środowiska, w którym określa w szczególności:

- cele ekologiczne;
- priorytety ekologiczne;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Program uchwała Zarząd Powiatu raz na 4 lata, a co 2 lata raport z wykonania Programu.

Niniejszy Program określa kierunki i zadania, które powinny być realizowane w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu bielskiego w latach 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 r.

Program zawiera aktualną ocenę stanu środowiska przyrodniczego na terenie powiatu bielskiego. Jako opracowanie planistyczne nakreśla przede wszystkim kierunki działań, które należy podejmować w najbliższych latach w celu ochrony środowiska na terenie powiatu. Wszystkie zadania w ochronie środowiska usystematyzowano w grupy tematyczne dotyczące zagadnień ochrony środowiska. Układ opracowania nawiązuje do priorytetów wskazanych w Polityce Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 oraz Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018. Do realizacji celów długoterminowych prowadzą sformułowane dla każdego z nich kierunki na lata 2013-2016 oraz plan operacyjny obejmujący lata 2013-2016 i perspektywę do 2020 r.

Program stanowi aktualizację dokumentu przyjętego Uchwałą nr XX/24/2004 Rady Powiatu Bielskiego z dnia 25 marca 2004 r. Aktualizację tę należy postrzegać jako potrzebę dopasowania celów, priorytetów i kierunków działań do aktualnego stanu środowiska i wymagań wynikających z nowych przepisów ochrony środowiska UE oraz aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu i planów rozwojowych w tym zakresie. Zarówno strategię długoterminową jak i założenia planu operacyjnego zadań na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. przeprowadzono w podziale na dziedziny (priorytety):

- Powietrze atmosferyczne (P)
- Zasoby wodne (W)
- Gospodarka odpadami (O)
- Przyroda i krajobraz (PK)
- Gleby (GL)
- Zasoby naturalne (ZN)
- Tereny poprzemysłowe i zdegradowane (TP)
- Hałas (H).
- Oddziaływanie pól elektromagnetycznych (E).

Po analizie kryteriów i przyjętych celów polityki ekologicznej na poziomie kraju i regionu sformułowano dla każdej dziedziny cele długoterminowe, o charakterze stałych dążeń i perspektywie osiągnięcia do roku 2020, które wyznaczają jednocześnie kierunki działań i plan operacyjny na najbliższe lata. Są to:

- Powietrze atmosferyczne (P): Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł
- Zasoby wodne (W): Kontynuacja działań dla zapewnienia wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrony jakości wód podziemnych
- Gospodarka odpadami (O): Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost odzysku odpadów i ograniczenie składowania odpadów

- Przyroda i krajobraz (PK): Zahamowanie strat różnorodności biologicznej, ekosystemów i krajobrazu
- Gleby (GL): Racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych
- Zasoby naturalne (ZN): Racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych
- Tereny przemysłowe i zdegradowane (TP): Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi
- Hałas i oddziaływanie pól elektromagnetycznych (H): Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów
- Oddziaływanie pól elektromagnetycznych (E): Ochrona mieszkańców przed nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym

Każdemu celowi długoterminowemu odpowiadają kierunki działań. Do realizacji kierunków działań prowadzą z kolei cele krótkoterminowe (plan operacyjny) na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku. Program określa również środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.